เรื่องตามใจท่าน

ละครเริงรมย์

ของ

วิลเลียม เชกส์เปียร์

สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร

มหาวชิราวุธ

822
ช693ต
ร.2

พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม

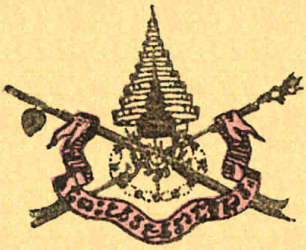
ทรงแปลและประพนธ์เปนกาพย์ภาษาไทย

พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร

มหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

คำนิยมพิเศษ

เสวี พายัพภาพ (ปั้น สุขุม) ได้ปรารภว่า, ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ นี้ มีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์, อันชาวเกษตรถือกันว่าเป็นอภิลักษิตสมัยสำคัญอัน ๑, เสวี พายัพภาพปรารถนาจะบำเพ็ญกุศลตามประเพณีนิยม, ทำหนังสือที่ทำงานในเครือนายทุนครั้งนี้, ซึ่งมีความปรารถนาที่จะได้หนังสือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่พิมพ์แจกต่างไปฟิมพ์แจกในงานทำบุญอายุนั้น. หนังสือที่พิมพ์ได้แต่งไว้เป็นเรื่องใหญ่ๆ ก็มีขึ้นเป็นอันได้พิมพ์ขึ้นแล้วโดยมาก, ครั้นว่าจะอนุญาตให้เสวี พายัพภาพคิดพิมพ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ก็ดูจะเป็นการช้าเกินไป, จะทำให้ผู้รับแจกรู้สึกเป็นของเก่าเปื่อยหน่าย, ซึ่งเป็นอันต้องหาให้ใหม่.

พระเอกในนิยายเรื่อง "เรื่องลอนดอน" ซึ่งพันเอกได้แปลมาจากเรื่องของเชกสเปียร์, แล้วเสร็จแต่เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๖๔, ได้ส่งไปเรียงพิมพ์และค่อย ๆ ลงตามแก้ไขอยู่จนเสียดาย, ยังหาได้ส่งออกสำหนักแก่สาธารณชนไม่. พันเอกเห็นว่าเรื่องลอนดอนนี้เป็นหนังสือที่สมควรเสริมพงษ์ยามสมัยแลกได้ในงานทำบุญอายุ, เพราะเป็นเรื่องที่ประกอบด้วยคุณธรรมอันควรทำฟัง, เป็นความสันโดษพอใจในสิ่งซึ่งตนมีอยู่แล้ว, ความภักดีต่อเจ้านาย แม้ในเมื่อตกยาก, ความเมตตากรุณาต่อผู้มีอุปการคุณแม้เมื่อผู้นั้นเป็นเพียงคนใช้, และความอดทนต่อเคราะห์กรรมเป็นต้น. อีกประการหนึ่ง หนังสือลอนดอนของเชกสเปียร์นี้ได้สำเร็จเป็นภาษาไทยสืบได้ในหอสมุดเป็นความพยายามของผู้ที่เป็นศิษย์ของเสริมพงษ์ถึง ๒ คน, คือพันเสริ ผู้แปลและประพันธ์เรื่องคน ๑, กับพระเสริที่หาเงิน ถวายหลวงปากกาที่ใช้ดี ผู้ทรงช่วยประทานความเห็นในทางแปลศัพท์และโวหารของ

เชตสเปียร์ชีกองค์ ๑. ส่วนท่านเศรษฐีสีกาอินดี
ที่ได้สิ้นชีวิตลงแล้วนั้น บุญคุณที่เศรษฐีพยายม
หาได้มีมาแก่ท่านเศรษฐีไม่ เมื่อตัวท่านเศรษฐีไปเกิด
อยู่แลเสวยในประเทศห่างไกลจากบ้านเกิดเมืองนอน
ของตน, คือเมื่อแรกๆ ไปศึกษาวิชาในประเทศอังกฤษ
นั้น เดิมใจให้เศรษฐีพยายมหาเงินพิมพ์หนังสือนี้ขึ้น
เมื่อท่านผู้ใดได้อ่านหนังสือนี้ไปแล้ว ท่าน
เศรษฐีจงช่วยกันให้ช่วยท่านเศรษฐีอินดีพยายามต่อ
เศรษฐีพยายาม, ให้มีความเจริญในอายุยืนนาน,
ขอให้มีความเจริญในวรรณะผุดผ่องผิวพรรณ
ตามมลทิน, ขอให้เจริญสุขสมกับปรารถนา
ทุกสิ่งทุกอย่าง, ขอให้เจริญพลกำลังเสมอไปให้ไวๆ
ทองพิบูลย์. ขอคุณพระรัตนไตรยอันเป็นที่
เคารพเลื่อมใสเป็นที่พึ่งของเราทั้งหลายจงบันดาล
ดลให้ผู้ผู้ใดบรรลุผลสำเร็จทุกๆ อย่างในความ
ปรารถนาดีในทางธรรม และเจริญรุ่งเรืองยิ่งๆ ขึ้นไป
ของเศรษฐีพยายาม, ปลงอุปัชฌายมหาเถรานุเถรเจ้า
พ่อแม่ในกำเนิดแห่งความสัตย์สุจริตเป็นนิตย

ขอถวายพระพรชัยมงคลแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ทรงพระเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป ทรงพระสิริสวัสดิ์ปราศจากโรคภัยอันตรายทั้งปวง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ทรงปรารถนา

อโสกาลกาโย สุขีโต ชีวุปฺปาโท พุทฺธสาสเน
อโรโค สุขิโต โหหิ สห สพฺเพหิ ญาติภิ
อเสกา อกาลกาโย สุขิตา ชีวุปฺปาทา พุทฺธสาสเน
อโรคา สุขิตา โหถ สห สพฺเพหิ ญาติภิ

พระที่นั่งพิมานรัชดา,
ดุสิตพนาลัย, กรุงเทพฯ
วันที่ ๑๔ กันยายน, พ.ศ. ๒๕๖๕

822
ว
S.16

เรื่องตามใจท่าน

ละครเรื่องรมย์

ของ

วิลเลี่ยม เชกสี่เปียร์

สมเด็จพระราชาธิบดีศรีสินทร

มหาวชิราวุธ

พระมงกุฎเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม

ทรงแปลและประพันธ์เป็นกาพย์ภาษาไทย.

ส.ร.520

มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

822
ค
ค.16

24559

คำนำ

เมื่อข้าพเจ้าได้แปลและประพนธ์เรื่องละคร "เวนิสวานิช" ของเชกส์เปียร์ ขึ้นและจำหน่ายแล้ว, มีความรู้สึกยินดีเปนอันมากที่ได้ทราบข่าวมาว่า เรื่องนั้นเปนที่พอใจแห่งจินตะกะวีและนักเลงหนังสือไทยเปนอันมาก, จึงทำให้ข้าพเจ้าทนงใจแปลและประพนธ์เรื่องละครของเชกส์เปียร์อีกเรื่อง ๑ เรียกว่า "เรื่องตามใจท่าน"

เรื่อง "เวนิสวานิช" นั้นก็เปนเรื่องที่ข้าพเจ้าได้รู้สึกอยู่แล้วว่าแปลยากมาก, แต่ "เรื่องตามใจท่าน" นี้ รู้สึกว่ายากยิ่งขึ้นกว่าอีก, เพราะเต็มไปด้วยโวหารอย่างจินตะกะวีโรป ซึ่งหาคำแปลเทียบเคียงให้ตรงยากในภาษาไทย. อีกประการ ๑ เรื่องนี้นับว่ามีเนื้อเรื่องที่จะสำหรับชวนให้สนุกในเชิงละครนั้นน้อยกว่าในเรื่อง "เวนิสวานิช", แต่เต็มไปด้วยถ้อยคำที่ไพเราะและโวหารกล้า ๆ, ชมป่าดงและความสุขสำราญแห่งการอยู่ในแนวป่า, เปนเหมือนคำสอนใจให้ผู้ที่จำเปนต้องไร้สมบัติและเคหะสถานมีความสันโดษยินดีในความจำเปนเช่นนั้น, ไม่ให้ท้อถอยแม้ในคราที่ต้องตกระกำลำยากพรากจากทรัพย์ศฤงคาร, เปนเรื่องสำหรับผู้ที่ตั้งอยู่ในภูมิธรรมสูงอ่านมากกว่าสำหรับบุคคลที่ปรารถนาแต่เรื่องละครที่เล่นออกท่าทางดิ้งดังหรือตลกคะนองโลดโผน.

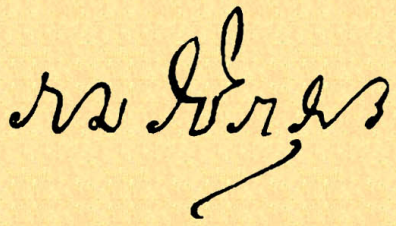
ทั้ง ๆ ที่เรื่องนี้มีลักษณะเช่นที่กล่าวมาแล้วข้างบนนี้ก็ดี แต่ก็ได้มีผู้นำออกโรงเล่นเนือง ๆ ตลอดมาตั้งแต่สมัยเมื่อเชกส์เปียร์ได้แต่งขึ้น, คือเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๑๕๒, จนกระทั่งถึงกาลบัดนี้. ข้อนี้เปน

พยานว่าเรื่องนี้มีลักษณะที่จับใจผู้ดูผู้ฟังในประเทศอังกฤษหลายชั่วคนมาแล้ว. เหตุฉะนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าสมควรที่จะให้นักเลงหนังสือไทยผู้ที่อ่านภาษาอังกฤษไม่ได้หรือที่ไม่สู้จะสันทัดในทางภาษานั้นได้มีโอกาศอ่านเรื่องซึ่งชาวอังกฤษนิยมนี้บ้าง, พอเปนทางบำรุงปัญญาสักเล็กน้อย, และถ้าแม้ว่าท่านผู้ใดได้อ่านแล้วด้วยความวิจารณ รู้สึกว่าเปนเรื่องที่ไม่สนุกพอใจฉะนั้น, ก็ขอจงปรับโทษข้าพเจ้าผู้แปลไม่ได้เหมือนของเดิมของเชกส์เปียร์, เพราะความยกพร่องในทางประพนธ์, นั้นเถิด.

ส่วนชื่อเรื่องที่ข้าพเจ้าได้เรียกไว้เปนภาษาไทยว่า "เรื่องตามใจท่าน" นี้ ก็คือตั้งใจจะแปลให้ตรงตามที่เชกส์เปียร์เรียกไว้ในภาษาอังกฤษว่า "As You Like It," หมายความว่า ชื่อเรื่องไม่เปนของสำคัญอะไร, เพราะฉะนั้นเมื่อท่านจะพอใจเรียกว่าเรื่องอะไรก็ตามใจท่าน. ข้อนี้ถ้าคำนึงดูก็คงจะเห็นด้วยว่า แท้จริงเรื่องนิทานหรือเรื่องละครใด ๆ ก็ตาม, ถ้าเนื้อเรื่องและสำนวนโวหารดีอยู่แล้ว, ถึงจะเรียกชื่อว่ากระไรก็คงไม่ทำให้ดีน้อยลง, และตรงกันข้าม ถ้าเนื้อเรื่องและสำนวนโวหารไม่ดีอยู่แล้ว ถึงแม้ว่าจะให้ชื่อเรื่องให้ไพเราะอย่างไรก็ไม่สามารถจะเชิดชูเรื่องขึ้นได้เปนแน่แท้. ดังนี้ "เรื่องตามใจท่าน" นี้ ถ้าท่านจะชอบก็คงจะไม่ใช่เพราะชื่อ, และถ้าท่านจะไม่ชอบก็คงไม่ใช่เพราะความยกพร่องของชื่อเหมือนกัน.

ส่วนการประพนธ์เรื่องนี้, ที่ใดคำเปนร้อยแก้วอยู่ในภาษาอังกฤษ ข้าพเจ้าก็ได้แต่งไว้เปนร้อยแก้ว, และที่ใดเปนกาพย์กลอนก็แต่งเปนกาพย์กลอน, เพื่อให้รูปคล้ายของเดิมมากที่สุดที่จะเปนได้.

เรื่อง "ตามใจท่าน" นี้, ข้าพเจ้าได้ขยับแปลและแต่งตั้งแต่เมื่อกลางเดือนกันยายน, พ.ศ. ๒๔๖๑, เมื่อข้าพเจ้ามีเวลาว่างอยู่มาก เพราะนายแพทย์สั่งให้ไปหยุดพักรักษาตัวอยู่ที่บางปะอิน. ในเวลานั้น พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงปราจิณกิติบดี, ซึ่งได้ทรงเป็นผู้แนะให้ข้าพเจ้าแปลเรื่องนี้, ได้ทรงช่วยประทานความเห็นในทางแปลศัพท์และโวหารของเชกส์เปียร์อยู่เสมอ, ข้าพเจ้าสามารถแต่งไปได้จนถึงปลายองก์ที่ ๓ ภายในเวลาราวเดือนเดียวเท่านั้น. ต่อมาข้าพเจ้ามีกิจธุระมากไม่ใคร่จะมีสมาธิ, จึงแปลได้แต่ทีละท่อนเล็กท่อนน้อยเป็นครั้งคราว, จนมากระทบเหตุที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องสลดใจแสนสาหัส, คือกรมหลวงปราจิณได้สิ้นพระชนม์ลง, ทำให้ข้าพเจ้าเศร้าใจจนจับหนังสือเรื่องนี้เข้าอีกไม่ได้เป็นช้านาน. ต่อเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๔๖๔, ข้าพเจ้าค่อยมีใจปลอดโปร่ง, จึงได้ขับแปลและแต่งต่อมาจนจบลงได้. ข้าพเจ้ายังรำลึกถึงพระคุณของกรมหลวงปราจิณไม่สิ้นสุด ในการที่ทรงช่วยมาแล้วแต่ก่อน, จึงขอแสดงความรู้สึกพระคุณไว้ในที่นี้.

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม, พ.ศ. ๒๔๖๔.

ตัวละคร

เจ้านคร, ซึ่งถูกเนรเทศ.

เจ้าเฟรเดริค, อนุชาของเจ้านคร, และผู้แย่งราชสมบัติ.

อาเมียงส์ }
ยาคส์ } ขุนนางบริวารของเจ้าผู้ถูกเนรเทศ.

เลอะโบ, ขุนนางในราชสำนักของเจ้าเฟรเดริค.

ชาร์ลส์, คนมวยปล้ำของเจ้าเฟรเดริค.

ออลิเวอร์ }
ยาคส์ } บุตร์ เซอร์ โรลันด์ เดอะ บัวส์.
ออร์ลันโด }

อะดัม }
เด็นนิส } ทนายของออลิเวอร์.

ทัชส์โตน, ตลกหลวง.

ยาคหลวง ออลิเวอร์ มาร์เต็กซ์ต.

คอริน }
ซิลเวียส } คนเลี้ยงแกะ.

วิลเลียม, ชาวบ้านนอก, รักกับออเดร์ย์.

บุคคลผู้แทนเทวะดาไฮเม็น (เจ้าแห่งการสมรส)

รอสะลินด์, ธิดาแห่งเจ้านครผู้ถูกเนรเทศ.

เซเลีย, ธิดาแห่งเจ้าเฟรเดริค.

ฟีบี, นางเลี้ยงแกะ.

ออเด์รย์, หญิงชาวบ้านนอก.

นอกจากนี้มีขุนนาง, มหาดเล็ก, และคนใช้, ฯลฯ

สถานที่: บ้านออลิเวอร์; ราชสำนักของเจ้าเฟรเดริค; กัยดงอาร์เด็น.

เรื่องตามใจท่าน

องก์ที่ ๑

ตอนที่ ๑

ฉาก: สวนในบ้านของออลิเวอร์.

ออร์ลันโด กับ อะดัม ออก.

ออร์. ตามที่ฉันจำได้นะ, อะดัม, ข้อความเป็นเช่นนี้: ในพินัยกรรมท่านบิดาได้ให้เงินฉันเพียงพันเคราน์, และตามที่แกได้กล่าวมา, สั่งพี่ชายของฉันไว้, ด้วยพรของท่าน, ให้เลี้ยงฉันให้ดี: นี่แหละเป็นหัวข้อแห่งความสลดใจของฉัน. พี่ชายใหญ่ได้ส่งยาคส์พี่ของฉันไปไว้ในโรงเรียน, และมีข่าวคราวสรรเสริญเขามามาก: ในส่วนตัวฉัน, พี่ชายได้เลี้ยงไว้เป็นคนบ้านนอกอยู่กับบ้าน, หรือถ้าจะว่าไปตามจริงแล้วก็ต้องว่า เอาฉันไว้ที่บ้านโดยมิได้เลี้ยงดูเลย; เพราะว่าการที่เอาไว้ไม่ผิดอะไรกับเอาโคไว้ในคอกฉันนี้, จะเรียกว่าเป็นการเลี้ยงดูที่ควรแก่ลูกผู้ดีมีสกุลเช่นฉันฉนั้นละฤา? ม้าของเขาเลี้ยงดีกว่าเสียอีก; เพราะว่านอกจากการที่ได้กินอิ่มหนำสำราญ, ม้านั้น ๆ ยังได้รับความฝึกสอนกิริยา,

และได้ข้างสารถีด้วยเงินมาก ๆ เพื่อขยับ: แต่ตัวฉันผู้เป็นน้องเขานั้นสิ ไม่ได้รับผลอะไรจากเขานอกจากความเตี้ยโต; ในฐานนี้ศุสัตว์ของเขาที่ยนกองมูลก็ได้รับบุญคุณของเขาเท่า ๆ กับฉัน. นอกจากสิ่งซึ่งพี่มิได้ให้อย่างพูมเพื่อย, สมบัติที่ฉันได้รับมาจากธรรมชาติก็คือประหนึ่งว่าพี่ชายเขาแย่งเอาไปเสียด้วยอาการที่เขาเลี้ยงฉัน: เขาเกณฑ์ให้ฉันกินกับขี้ข้าของเขา, เกียจกันไม่นับฉันเป็นน้อง, และทำลายคุณะสมบัติอย่างผู้ดีที่ฉันมีติดตัวมาด้วยวิธีเลี้ยงดูฉัน. นี่แหละ, อะดัม, เป็นสิ่งซึ่งทำให้ฉันโทมะนัส, และเจตะภูตของท่านยิคา, ซึ่งฉันเข้าใจว่ามาสิงอยู่ในตัวฉัน, เริ่มจะรู้สึกขัดแข็งต่อความกดขี่อันนี้: ฉันจะไม่ยอมทนอีกต่อไป, แต่ก็ยังหารู้ไม่ว่าจะหาหนทางหลีกเลี่ยงได้ฉันใด.

อะดัม. โน่นแน่นายของกระผม, พี่ชายของคุณ, มาแล้ว.

ออร์. หลีกไปเสียหน่อยเถิด, อะดัม, แล้วแกจะได้ฟังว่าเขาเว้าฉันอย่างไร.

ออลิเวอร์ ออก.

ออลิ. นี่แน่ะ ! เจ้าทำอะไรอยู่ที่นี่ ?

ออร์. เปล่า: ข้าพเจ้าไม่ได้รับความสั่งสอนให้ทำอะไรเลย.

ออลิ. ก็อะไรทำให้เจ้าเสียเล่า ?

ออร์. ผมกำลังช่วยพี่ทำลายสิ่งซึ่งพระเปนเจ้าได้สร้างขึ้น, คือน้องผู้ยากและไร้คุณะสมบัติของพี่เอง, ด้วยความเกียจคร้าน.

ออลิ. ถ้าฉนั้นจงหาอะไรทำให้ดีกว่านั้น, และไปตายโหงเสียที่เถิด.

ออร์. จะให้ผมเลี้ยงหมูของพี่และกินรำกับมันฤๅ ? ผมได้ผลาญทรัพย์ส่วนใดบ้างแล้ว, จึงต้องมาตกยากอยู่เช่นนี้ ?

ออลิ. เจ้ารู้หรือไม่ว่าเจ้าอยู่แห่งใด ?

ออร์. ทราบดีแล้วขอรับ, อยู่ในสวนผลไม้ของพี่.

ออลิ. เจ้ารู้หรือไม่ว่าอยู่จำเพาะหน้าผู้ใด ?

ออร์. ทราบดีกว่าผู้ที่ฉันอยู่จำเพาะหน้านั้นเสียอีก. ฉันรู้อยู่ดีว่าท่านเปนพี่ชายใหญ่ของฉัน, และด้วยลักษณะแห่งเลือดผู้ดีพี่ก็ควรจะรู้จักฉันบ้าง. ธรรมเนียมของชาติต่าง ๆ ยอมให้พี่ดีกว่าฉัน, เพราะเปนบุตร์หัวปี, แต่ถึงแม้จะมีพ้อกญี่สิบคนระหว่างเราทั้งสอง ประเพณีอันเดียวกันนั้นจะได้ลบล้างเลือดผู้ดีของฉันก็หามิได้: ฉันมีเลือดท่านบิดาอยู่ในตัวเท่า ๆ กับพี่, แต่ฉันก็ยอมรับว่า การที่พี่ได้เกิดก่อนทำให้พี่ควรได้รับความเคารพซึ่งท่านบิดาเคยได้รับนั้นมากกว่าฉัน.

ออลิ. เอ๊ะ ! อ้ายเด็กนี่ !

ออร์. นี่แน่, นี่แน่, พี่, ในทางนี้พี่อ่อนกว่าฉันละ. *

ออลิ. จะมาทำร้ายกูที่เดียวหรือ, อ้ายอัปรีย์ ?

ออร์. ฉันไม่ใช่คนอัปรีย์; ฉันเป็นบุตร์คนเล็กของ เซอร์ โรลันด์ เดอะ บัวส์; ท่านผู้นั้นเป็นบิดาของฉัน, และถ้าผู้ใดกล่าวว่าท่านบิดานั้นมีบุตร์เป็นคนอัปรีย์ ผู้นั้นเองแหละเป็นคนอัปรีย์ตรีคูณ. ถ้าแม้ว่าแกมิใช่พี่ของฉันแล้ว, ฉันคงจะไม่ปล่อยมือนี้จากคอของแกจนกว่ามืออีกข้างหนึ่งจะได้ดึงเอาลิ้นของแกออกมาจากปากเพราะกล่าวเช่นนั้น: นี่แกด่าตัวแกเองด้วยมิใช่ฤๅ ?

อะดัม. นายของรัก, อดโทษเสียเถิด: จงรำลึกถึงท่านบิดา, และดีกันเสียเถิด.

ออลิ. ยอกว่าให้ปล่อยกู !

ออร์. ฉันจะไม่ปล่อยจนกว่าฉันจะพอใจ: แกต้องฟังฉัน. ท่านบิดาได้สั่งแกไว้ในพินัยกรรมให้จัดให้ฉันได้รับความอบรมดี: แกได้อบรมฉันเหมือนชาวนา, และลบล้างและแฝงบรรดาคุณะสมบัติอย่างผู้ดีเสียจากฉัน. วิญญาณของท่านบิดาได้เตียโตขึ้นแล้วในตัวฉัน, และฉันจะยอมอดทนต่อไปอีกไม่ได้แล้ว: ฉนั้นขอให้ฉันได้รับศึกษาอย่างที่ควรแก่กุลบุตร์, หรือมิ

* หมายความว่า ฉันจะแก่กว่าในทางอายุถึงอ่อนกว่าในทางกำลัง.

ฉนั้นก็จงให้ฉันได้รับส่วนมฤดกอันน้อยเท่าที่ท่านยิดาให้ไว้แก่ฉันโดยพินัยกรรม, ด้วยมฤดกนั้นฉันจะได้ไปแสวงหาทางเจริญของฉันเอง.

ออลิ. แล้วต่อนั้นไปเจ้าจะทำอย่างไร ? เมื่อมฤดกหมดแล้วจะเที่ยวขอทานฉนั้นฤๅ ? ก็ตามที่เถิด, จงเข้าไปในเรือน: ข้าจะไม่ต้องร้อนใจเพื่อเจ้าต่อไปอีกเท่าใดแล้ว, เจ้าจะได้สมปรารถนาส่วนหนึ่งละ: เวลานี้ขอให้ไปเถิด.

ออร์. ฉันก็ไม่อยากจะกวนพี่ยิ่งไปกว่าที่สำหรับประโยชน์ของตัวฉันเอง.

ออลิ. เจ้าก็จงไปกับเซาเถิด, อ้ายหมาเถ้า.

อะดัม. นี่การถูกด่าว่า "อ้ายหมาเถ้า" หรือเปนบำเหน็จของผม ? จริงทีเดียวผมได้รับใช้นายมาจนฟันหักแล้ว. ขอพระผู้เปนเจ้าจงทรงคุ้มเกรงรักษานายเก่าของผมเถิด ! ท่านคงจะไม่กล่าวคำเช่นนี้เปนแน่แท้.

(ออร์ลันโด กับ อะดัม เข้าโรง.)

ออลิ. เปนได้ถึงเช่นนี้ละฤๅ ? จะเริ่มอวดดีกับกูละฤๅ ? กูจะวางยาแก้โรคของมึง, และจะไม่ให้เงินพันเครานั้นด้วย. เฮ้ย, เด็นนิส !

เด็นนิส ออก.

เด็น. พระคุณให้หาหรือขอรับ ?

ออลี. ชาร์ลส์, คนมวยปล้ำของเจ้าหลวง, ยังไม่ได้มาหากูฤๅ?

เด็น. ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด, เขามาคอยอยู่ที่ประตูและรบเร้าจะเข้ามาหาพระคุณ.

ออลี. ไปเรียกเขามา (เด็นนิส เข้าโรง.) นี้จะเปนหนทางดี, และพรุ่งนี้เองเล่นวันมีมวยปล้ำ.

ชาร์ลส์ ออก.

ชาร์. ขอให้พระคุณมีความเจริญ.

ออลี. นี่แน่, มองสิเออร์ ชาร์ลส์, มีข่าวใหม่อะไรบ้างที่ราชสำนัก.

ชาร์. ข่าวที่ราชสำนักไม่มีอะไรหามิได้, ขอรับ, นอกจากข่าวเก่า: คือ เจ้าหลวงเก่าได้ถูกอนุชาผู้เปนเจ้าหลวงใหม่เนรเทศไปแล้ว, และขุนนางผู้จงรักสามหรือสี่คนได้เนรเทศตนเองด้วยความเต็มใจตามออกไปด้วย, และเจ้าหลวงใหม่ได้ริบบรรดาที่ดินและทรัพย์สมบัติของเซาทั้งหมด, ดังนี้เจ้าหลวงจึ่งตามใจให้ไปเที่ยวซัดเซคเณจร.

ออลี. กล่าวได้หรือไม่ว่ารอสะลินด์, ธิดาของเจ้าหลวง, ได้ถูกเนรเทศไปกับบิดาหรือหาไม่ ?

ชาร์. หาไม่, เพราะธิดาของเจ้าหลวงใหม่, ผู้เปนน้อง, รักใคร่

นางนั้นมาก, เพราะได้เล่นเพื่อนเล่นด้วยกันมาตั้งแต่ยังอยู่ในเปล, ฉนั้นดูเหมือนน่าจะตามออกไปจากนครด้วย, หรือถ้ามิได้ไปด้วยก็อาจจะถึงตาย. เจ้าหญิงนั้นจึงยังคงอยู่ในราชสำนัก, และเจ้าอาร์ก็รักใคร่ไม่น้อยกว่าธิดาของเธอเอง; และบรรดาหญิงจะหาไหนที่รักกันเท่าสองนางนั้นยากนัก.

ออลิ. เจ้าหลวงเก่าจะไปอยู่หนไหนเล่า ?

ชาร์. เขากล่าวกันว่าเธอไปอยู่แล้วที่ในดงอาร์เด็น [๑]. และมีบริวารอยู่ไม่น้อย; และณที่นั้นเขาอยู่กันคล้าย ๆ รอบิน ฮูด ในประเทศอังกฤษก่อนนี้: [๒] เขาเล่ากันว่าชายหนุ่ม ๆ ผู้ดีได้พากันเข้าไปหาเจ้าหลวงนั้นหลาย ๆ คนทุกวัน, และเขาอยู่กินกันอย่างสำราญปราศจากความรำคาญใจ, เช่นเดียวกับเมื่ออยู่ที่ในบ้านในเมืองฉนั้น.

---

[๑] ในเรื่องลดครนี้บอกสถานที่ไว้ว่าดงอาร์เดนน์ส์ (Ardennes) ในแดนฟลานเด้อร์, แต่สันนิษฐานว่าในข้อความชมดงดูหมือนเชกส์เปียร์จะคำนึงถึงดงอาร์เดน (Forest of Arden) ในมณฑลวอริคก์เชอร์, อังกฤษ, ซึ่งอยู่ใกล้เมืองสแต็รตฟอร์ด-อ็อน-เอวอน, เมืองกำเนิดของตนเอง.

[๒] ตามตำนานเล่าสู่กันต่อ.ๆ มาในประเทศอังกฤษว่า รอบิน ฮูด เดิมเปนขุนนาง, แต่ได้ประพฤติผิดกฎหมายโดยคาลโทษะ, แล้วเลยหนีออกไปเปนนายช่องอยู่ในดงเชอร์วูด, และเผ้าแต่คอยปล้นบาดหลวงกับขุนนางที่กดขี่คนจน, เอาเงินที่ปล้นได้นั้นแจกแก่คนที่ขัดสน, คนจึงนิยมไปเข้าเปนลูกสมุนมาก.

ออลิ. นายจะปล้ำต่อหน้าเจ้าหลวงใหม่พรุ่งนี้ละมิใช่ฤๅ ?

ชาร์. ขอรับ, ผมจะได้ถวายตัว, และผมได้มาเพื่อบอกท่านให้ทราบ. ผมได้ทราบข่าวทางลับ ว่าออร์ลันโดน้องชายของท่านมีความตั้งใจที่จะปลอมตัวเข้าไปลองแรงกับผมสักนอนหนึ่ง. พรุ่งนี้นะขอรับ, ผมปล้ำสำหรับเอาชื่อเสียง, และผู้ใดที่รอดไปจากผมได้ โดยแขนขาไม่หักสักข้างหนึ่งแล้วก็จะนับว่าเก่งมาก. น้องของนายยังหนุ่มและอ่อนอยู่, และเพราะผมรักนาย, ผมก็จะไม่เต็มใจทำให้เขาแพ้, ซึ่งถ้าแม้เขาขืนเข้าไปผมก็จำจะต้องกระทำเพื่อรักษาเกียรติคุณของตัวผม: ฉนั้น, เพราะผมรักนาย, ผมจึงได้มาณที่นี้เพื่อบอกให้นายทราบเค้า, เพื่อนายจะได้ห้ามปรามน้องมิให้ไปตามความคิด, หรือมิฉนั้นก็จะต้องทนความอายซึ่งน้องผู้นั้นอาจได้รับ, ข้อนั้นเปนข้อที่เขาแส่หาเอง และเปนสิ่งซึ่งผมมิได้ปรารถนาเลย.

ออลิ. ชาร์ลส์, ฉันขอบใจที่มีไมตรีจิตแก่ตัวฉัน, ซึ่งแกคงจะได้เห็นว่าฉันจะตอบแทนด้วยไมตรียิ่ง. ฉันเองได้ทรายความปรารถนาของน้องชายฉันแล้วในข้อนี้, และได้ใช้อุบายนานาเพื่อห้ามปรามมิให้เขาทำเช่นนั้น, แต่เขาก็หาเชื่อฟังไม่. ฉันขอบอกให้แกทราบนะชาร์ลส์:— เขาเปนคนดื้อที่สุดในเมืองฝรั่งเศส, เต็มไปด้วยความมักใหญ่, เปนคนมักเอา

อย่างคุณะสมบัติของผู้อื่นเพราะความฤศยา, มุ่งร้ายโดยทางลับและอย่างร้ายกาจต่อฉันผู้เป่นพี่ของเขาแท้ ๆ: เหตุฉันี้แกจงใช้วิจารณของแกเองเถิด; ส่วนฉันถ้าแกจะหักคอเขาเสียหรือหักนิ้วก็เท่า ๆ กัน. และแกควรจะคอยระวังไว้; เพราะว่าถ้าแม้แกทำให้เขาได้รับความอายแม้แต่สักเล็กน้อย, หรือถ้าเขายังมิได้เอาเปรียบแกได้อย่างมาก ๆแล้ว, เขาก็คงจะเล่นงานแกด้วยยาพิษ, ล่อลวงแกด้วยกลมายาอย่างใดอย่างหนึ่ง, และคงจะไม่ทิ้งแกจนกว่าจะได้เอาชีวิตเสียได้แล้วด้วยวิธีลัยอย่างใดอย่างหนึ่ง; เพราะฉนั้นฉันขอยอกอย่างจริงใจ, และฉันเกือยจะกลั้นน้ำตามิได้เมื่อพูดเช่นนี้, ว่าในเวลานี้ไม่มีใครเลยที่จะเป่นคนหนุ่มอันมีใจเหี้ยมโหดเท่าเขา. ฉันพูดถึงเขาเช่นนี้อย่างฉันพี่น้อง; แต่ถ้าฉันบรรยายถึงเขาโดยพิศดารให้แกฟังตามที่เขาเป่นจริงแล้ว, ฉันก็จะต้องหน้าซาและร้องไห้, และแกก็จะต้องหน้าเผือดและนึกประหลาดใจ.

ซาร์. ผมดีใจนักหนาที่ผมได้มาหาท่านณที่นี้. ถ้าแมเขาเข้าไปพรุ่งนี้, ผมจะให้เขาได้รับสิ่งซึ่งควรแก่เขา: ถ้าเขาเดินได้โดยลำพังอีกต่อไปข้างหน้าผมก็จะไม่ปล้ำเอารางวัลอีกต่อไป: ดังนี้, ผมขอลาพระคุณก่อน.

ออลิ. ไปดีเถิดชาร์ลส์. (ชาร์ลส์ เข้าโรง) บัดนี้เราจะต้องไปยุยงอ้ายนักเลง: ขอให้ได้เห็นมันล่มจมเถิด; เพราะว่าไม่รู้ว่าเพื่อเหตุใด ใจของเราเกลียดอะไรไม่เท่ามันอีกแล้ว. แต่มันก็มีมรรยาทดีอยู่; ไม่เคยศึกษา, แต่ปัญญามันก็มี; เต็มไปด้วยความมุ่งดี; มีคนทุกชนิดรักใคร่เป็นอันมาก; และแท้จริงมันเป็นที่ถูกใจโลก, และสำคัญที่สุดคือถูกใจคนของเราเอง, ซึ่งรู้จักมันดียิ่งกว่าใคร ๆ, จนทำให้ตัวเราเองถูกดูหมิ่นมากทีเดียว. แต่จะต้องไม่ให้เป็นฉนี้ต่อไปอีกนาน; คนมวยปล้ำผู้นี้จะเป็นผู้แก้ได้ทั้งสิ้น: บัดนี้ไม่มีอะไรเหลือนอกจากที่เราเองจะยุยงอ้ายหนุ่มให้มันเข้าไป; ซึ่งเราจะไปกระทำณบัดนี้. (เข้าโรง.)

ตอนที่ ๒๓

ฉาก: สนามหน้าวังของเจ้าผู้ครองนคร.

รอสะลินด์ และ เซเลีย ออก.

เซเลีย. รอสะลินด์, พี่รัก, แสดงความรื่นเริงหน่อยมิได้ฤๅ?

รอส. เซเลีย, น้องแก้ว, พี่แสดงความรื่นรมย์อยู่แล้วเกินกว่าที่มีอยู่โดยจริงใจ; น้องจะให้พี่ร่าเริงยิ่งขึ้นอีกฉันใดเล่าหล่อน? เว้นเสียแต่น้องจะสอนให้พี่ลืมพระบิดาผู้ถูกเนรเทศ

เสียแล้วเท่านั้นหนอ, ของอย่าได้สอนให้ฉันรำลึกถึงความพอใจอะไรที่ผิดปรกติอีกเลย.

เซเลีย. อนิจจาเอ๋ย, ในข้อนี้ฉันรู้สึกดี ว่าพี่ไม่รักน้องมากเท่าน้องรักพี่. ถ้าหากว่าพระบิตุลา, ผู้เป็นพระบิดาของพี่, ได้เนรเทศพระบิตุลาของพี่, ผู้ที่เป็นเจ้าหลวงบิดาของน้องเสียแล้วไซร้, แต่ยังคงให้พี่อยู่กับน้องแล้วฉนั้น, ดิฉันเชื่อว่าจะสามารถฝึกใจให้ถือเอาพระบิดาของพี่เป็นพระบิดาของฉัน: ตัวพี่เองก็ควรจะคิดเช่นนั้น, ถ้าหากว่าแท้จริงพี่รักน้องเช่นที่น้องรักพี่.

รอส. เอาเถิดพี่จะลืมฐานะของตัวพี่เองเสียที, เพื่อช่วยยินดีในฐานะของน้องแก้ว.

เซเลีย. พี่ก็ทราบอยู่แล้วว่าพระบิดาของน้องมีลูกคนเดียวแต่ตัวน้องนี้, และท่าทางก็เห็นจะไม่ได้มีอีกต่อไป; ฉนั้น, โดยจริงใจ, เมื่อสิ้นพระบิดาลงแล้ว, จะให้พี่เป็นทายาท; เพราะสิ่งใดที่พระบิดาได้ยังอาจแย่งชิงเอามาจากพระบิดาของพี่, น้องนี้จะคืนให้ด้วยสิเนหา; น้องสาบาลให้ต่อหน้าเกียรติศักดิ์ของตน; และถ้าเมื่อใดทนสาบานนั้นไซร้, ก็ขอให้น้องกลายเป็นสัตว์เดียรัจฉานไป: ฉนั้นพี่โรสผู้ชื่นใจ, พี่โรสผู้ยอดรักของน้อง, จงรื่นรมย์เถิด.

รอส. แต่นี่ต่อไปพี่จะทำใจร่าเริงละน้อง, และจะหมั่นมองหาความสนุกสนานทั้งหลาย. นึกดูก่อน: เออลองนึกรักผู้ชายกันย้างเป่นไร ?

เซเลีย. เชิญเถิด, น้องตามใจ, ขอแต่ให้ได้สนุกสักหน่อย: แต่คอยระวังอย่ารักชายใดให้จริงจังเกินไป; หรือแม้จะรักเย้า ๆ เท่านั้นไซร้, ก็ขอแต่เพียงให้ถอนตัวออกมาได้ตาย โดยมิต้องเป่นอันตรายยิ่งไปกว่าโลหิตขึ้นหน้า.

รอส. ถ้าเช่นนั้นเราจะคิดหาความสนุกอื่นอย่างไรเล่า ?

เซเลีย. เรามานั่งทำท่าเลียนนางลักษมีหมุนกงจักร์, เพื่อชวนให้นางลักษณ์ให้ความสมบูรณให้สม่ำเสมอทั่วหน้ากัน.*

รอส. ถ้าเราทำเช่นนั้นไซ้พี่ก็เห็นชอบ, เพราะของที่นางลักษมีจำแนกมักไม่ใคร่ถูกที่, และนางตามืดผู้ใจดีมักจะพลาดมากที่สุดในเมื่อให้ทานแก่สัตว์.

เซเลีย. จริงเจ้าข้า; เพราะว่าผู้ที่ประสาทให้รูปงามมักจะไม่ใคร่ให้ความสุจริต; และผู้ที่ชื่อในกวงจิตมักจะให้รูปร่างน่าชัง.

---

* ที่ข้าพเจ้าแปลไว้ว่า "นางลักษมี" ฯที่นี้, ตามภาษาอังกฤษเขาใช้ว่า "Dame Fortune," ซึ่งตามภาพโบราณมักเขียนเป่นนางนั่งหมุนกงจักร์, หมายความว่าบันดาลเคราะห์ดีเคราะห์ร้ายให้แก่มนุษ, ตรงกับพระลักษมีในศาสนาพราหมณ์; อีกประการ ๑ คำว่า "ลักษมี" นั้นก็แปลว่า "Fortune" นั้นเอง.

รอส. หล่อนจะเลยไปเสียละกระมัง, เอาธรรมะชาติมาเปนลักษมิ; เพราะลักษมิเปนแต่ประสาทความมั่งมิ, ไม่ใช่ประสาทรูปะสมบัติซึ่งเปนของธรรมะชาติ.

ตัชส์โตน. ออก.

เซเลีย. ฉนั้นฤา? ก็เมื่อธรรมะชาติได้ประดิษฐ์หญิงรูปงามขึ้นแล้ว, จะเคราะห์ร้ายตกลงไปในไฟเสียบ้างไม่ได้ฤา? ถึงแม้ธรรมะชาติได้ประสาทสติปัญญาให้แก่เราแล้วเพื่อล้อเคราะห์เล่นฉนี้, ก็ลักษมิได้ส่งอ้ายตลกบ้าคนนั้นมาเปนผู้ตัดความโต้เถียงกันแล้วจริงหรือไม่?

รอส. แน่ทีเดียวมิยางคราวที่เคราะห์แรงกว่าธรรมะชาติ, เช่นเมื่อเคราะห์บันดาลให้คนบ้าโดยธรรมะชาติมาเปนผู้ตัดปัญญาของธรรมะชาติ.

เซเลีย. ยางทีนี่ก็จะมิใช่กิจการของเคราะห์, แต่เปนของธรรมะชาติ, ซึ่งเล็งเห็นว่าความเฉลียวฉลาดโดยธรรมดาของเรานั้นไม่เพียงพอที่จะโต้เถียงกันด้วยเรื่องเทวีทั้งสององค์, จึงส่งอ้ายบ้าธรรมดาผู้นี้มาให้เปนหินลับของเรา; เพราะความเขลาของคนที่สติไม่บริบูรณย่อมจะเปนหินสำหรับลับความเฉลียวฉลาด. อย่างไร, อ้ายนักปราชญ์! มึงจะไปข้างไหน?

ตัช. เจ้าหญิง, ขอเชิญเสด็จไปเฝ้าพระบิดา.

เซเลีย. เขาใช้มึงมาหรือว่า ?

ตัช. หามิได้, ให้ศักดิ์ข้าฉิบหายไปเถิด, แต่ข้าเจ้าได้รับคำสั่งให้มาเฝ้าเจ้าหญิง.

เซเลีย. มึงไปได้คำสบถนั้นมาจากไหน ?

ตัช. จากนายทหารผู้หนึ่ง ซึ่งมักสบถขอให้ศักดิ์ฉิบหายว่าขนมอย่างนั้น ๆ ดิ, และสบถให้ศักดิ์ฉิบหายอีกทีว่ามัสตาร์ดไม่เปนรส, แต่ข้าเจ้าจะรับสบถได้ว่าขนมนั้นไม่เปนรสและมัสตาร์ดนั้นดิ, และถึงเช่นนี้นายทหารผู้นั้นจะได้ทวนสบถก็หามิได้.

เซเลีย. มึงจะอธิบายได้อย่างไร, ด้วยปัญญาอันเปนก่ายกองของมึง ?

รอส. จริงหนอ, ขอให้เปิดปัญญาออกมาข้างเถิด.

ตัช. ขอเชิญก้าวหน้ามาทั้งสององค์: ยัดนิ้วงลูบคาง, แล้วและสบถโดยเอาเคราเปนพยาน, ว่าข้าพเจ้าเปนคนอัปรีย์.

เซเลีย. ขอให้เคราของเรา, ถ้าเราสามารถจะมีได้, ช่วยเปนพยานว่ามึงอัปรีย์.

ตัช. ขอให้ความอัปรีย์ของข้าพเจ้า, ถ้าข้าพเจ้ามีความอัปรีย์, ช่วยเปนพยานว่าเปนเช่นนั้น; แต่ถ้าท่านสบถโดยอ้างสิ่งซึ่งไม่มีอยู่แล้ว, ก็เปนอันทวนสบถไม่ได้; นายทหารผู้ที่สบถโดยอ้างศักดิ์ของเขานั้นก็ไม่ได้ทวนสบถเหมือนกัน,

เพราะศักดิ์เขาหาได้มีไม่; หรือถ้าแม้ได้เคยมีอยู่ก่อน, เขาก็ได้เอาไปใช้สัยถพร่าเสียสิ้นแล้วแต่ก่อนที่เขาได้เห็นขนมหรือมัสตาร์ดนั้น.

เซเลีย. นี่มึงกล่าวถึงใคร, ขอถามหน่อย.

ตัช. กล่าวถึงผู้หนึ่งซึ่งตาเถ้าเฟรเดริค, พระบิดาของเธอ, รักอยู่.

เซเลีย. ถ้าพระบิดาของข้ารักก็เป็นศักดิ์สำหรับเขาเพียงพอแล้ว: เลิกที! อย่าพูดถึงเขาอีกต่อไป; มึงจะถูกเฆี่ยนสักวันหนึ่งเพราะการนินทา.

ตัช. ถ้าเช่นนั้นก็จะน่าเสียดาย, ที่คนเลวจะพูดอย่างฉลาด ๆ มิได้ถึงกิจการที่คนฉลาดกระทำอย่างเลวทราม.

เซเลีย. เออ, เออ, ข้อนี้เจ้าพูดจริงอยู่; เพราะถ้าห้ามปัญญาอันเล็กน้อยของคนโฉดมิให้พูดเสียแล้ว, ความโฉดที่คนฉลาดแสดงบ้างเล็กน้อยก็กลายเป็นการใหญ่. มองสิเออร์เลอะโบ มานี่แล้ว.

รอส. อมข่าวมาเต็มปาก.

เซเลีย. ซึ่งคงจะเอามาย้อนเรา, เช่นนกพิราบเลี้ยงลูกอ่อน.

รอส. ถ้าฉนั้นเราก็จะมีข่าวเต็มพุงละ.

เซเลีย. ก็ยิ่งดี: จะได้มีราคาขึ้นในตลาด.

เลอะโบ ออก.

ยอง ยูร์, มองสิเออร์ เลอะโบ: มีข่าวอะไร ?

เลอะโบ. พระยุตริ, พระองค์ไม่ได้ทอดพระเนตร์กิฬาดีเสียมากแล้ว.

เซเลีย. กิฬาฤๅ ? พรรณไหน ?

เลอะโบ. พรรณไหนหรือพระเจ้าข้า ? จะให้ข้าพระองค์ทูลตอยอย่างไร ?

รอส. ตามแต่ปัญญา และโชคจะเห็นชอบ.

ตัช. หรือตามแต่เคราะห์จะบัญชา.

เซเลีย. มิงพูดดี: นั่นแหละตอบอย่างเย่นหลักฐานละ.

ตัช. ถ้าข้าเจ้าไม่รักษาชื่อเสียงไว้ให้คงกลิ่น—

รอส. กลิ่นตัวของมิงก็จะสิ้นไป.

เลอะโบ. ข้าพระองค์ประหลาดใจมากที่พระองค์ตรัสเช่นนี้: ข้าคิดจะทูลถึงเรื่องการมวยปล้ำอย่างดี, ที่ไม่ทันได้ไปทอดพระเนตร์.

รอส. จงเล่าถึงการมวยปล้ำนั้นให้เราฟังเถิด.

เลอะโบ. ข้าจะเล่าถึงตอนต้นถวาย; และถ้ามีพระประสงค์ก็อาจได้ทอดพระเนตร์ตอนปลายได้ ในไม่ช้า, เพราะว่าตอนดีที่สุดยังจะมีมา; ณที่นี้เอง, ที่ประทับอยู่, เขาจะมาปล้ำถวาย.

เซเลีย. เออ, ตอนต้นนั่นหรือ, ก็เท่ากับตายและฝังแล้ว.

เลอะโบ. มีชายแก่ผู้หนึ่งมาพร้อมด้วยบุตร์สามคน—

เซเลีย. เริ่มต้นเช่นนี้ฉันจะเล่านิทานเก่าแช่งข้างก็ได้.

เลอะโย.　เปนชายหนุ่มดีสามคน, ร่างกายและท่าทางดีมาก.

รอส.　มีข้อยผูกคอมาว่า "คนทั้งหลายของทรายเถิด," ฉนั้นกระมัง.

เลอะโย.　คนใหญ่ในสามคนนั้นได้เข้าปล้ำกับชาร์ลส์, คนมวยปล้ำของเจ้าหลวง; ในอึดใจเดียวชาร์ลส์ได้ปล้ำเอาล้มลง, ซี่โครงหักสามซี่, และมีที่หวังน้อยว่าจะคงชีวิตอยู่ได้ต่อไป; คนที่สองเขาก็ทำเสียเช่นกัน, และคนที่สามด้วย. เขานอนอยู่โน่นทั้งสามคน; น่าสงสารตาแก่ผู้เปนบิดา, แกปริเทวะอย่างน่าสังเวชจนคนดูพากันพลอยร้องไห้กับแกด้วย.

รอส.　อนิจจา!

ตัช.　แต่ก็ไหนเล่า, ขอรับ, การกีฬาที่เจ้าหญิงควรจะทอดพระเนตร์?

เลอะโย.　ก็ที่ฉันเล่ามาแล้วนี่แหละ.

ตัช.　แฮะ ๆ, นี่แหละเขาว่าคนเรายิ่งอยู่ไปก็ยิ่งได้ปัญญาเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน: นี่เปนครั้งแรกที่ฉันได้เคยได้ยินว่าการหักซี่โครงมนุษเปนกีฬาที่ควรผู้หญิงจะดู. *

---

* ในราชสำนักและสำนักขุนนางยุโรปโบราณเคยมีตลกประจำอยู่คนหนึ่ง, ซึ่งมักจะได้รับอภัยให้พูดอะไรพูดได้ตามใจ, และตลกมีโอกาศได้พูดความจริงอย่างไม่เกรงใจคน. จงเปรียบกับครีชนญชัยของเรา, ซึ่งถึงมีตำแหน่งเปนตลกหลวงก็มีเวลาที่กล่าวความจริงอย่างหลักแหลมหลายครั้ง.

เซเลีย. ถึงกูก็เหมือนกันนะเจ้า.

รอส. แต่ก็มีใครอยากจะดูการหักกระดูกกันอีกไหมเล่า ? มีใครอีกหรือไม่ที่พอใจในการหักซี่โครง ? เราจะดูมวยปล้ำนี้หรือน้อง ?

เลอะโบ. คงได้ท้อดพระเนตร์, ถ้าคงประทับอยู่ที่นี้, เพราะที่นี่เป่นที่กะไว้สำหรับการมวยปล้ำ, และเขาพร้อมอยู่แล้วที่จะลงมือ.

เซเลีย. จริงอยู่, เขามากันโน่นแล้ว: อยู่ดูเถอะนะเรา.

เบ๋าแตรยาว. เจ้าเฟรเดริค, ขุนนาง, ออร์ลันโด, ชาร์ลส์, ฯ ล ฯ ออก.

เฟร. มาเถิด: เมื่อเจ้าหนุ่มไม่เชื่อฟังคำวิงวอน, ถ้าเจ็บก็เป่นเพราะความทนงของตนเอง.

รอส. นั่นหรือผู้ที่จะปล้ำ ?

เลอะโบ. นั่นแล้ว, พระเจ้าข้า.

เซเลีย. อนิจจา, เขายังหนุ่มเกินไป่ ! แต่ดูท่าทางก็เก่งพอใช้อยู่นะ.

เฟร. อย่างไร, ลูกหญิงกัยหลาน ! เจ้าแอบมาดูเขาปล้ำกันด้วยฤๅ ?

รอส. เพคะ, ถ้าพระองค์จะทรงโปรดอนุญาต.

เฟร. เธอน่าจะไม่ได้รับความพอใจนักในการดู, เพราะอาว์รู้อยู่ว่าชายผู้นั้นเสียเปรียบมากเกินประมาณ. อาว์มีความสงสาร

ผู้ที่หาญท้า ว่าเขายังมีอายุเยาว์วัย อยากจะใคร่ขอให้งดการต่อสู้, แต่ดูเขาไม่อยากจะเชื่อฟังเลยครั้งนี้. ลองพูดจากับเขาสักทีเถิด, เธอทั้งคู่; ลองดูเผื่อเขาจะฟังเธอบ้าง.

เซเลีย. โปรดไปเรียกเขามาเถิด, มองสิเออร์ เลอะโย.

เลอะโย. นายผู้ท้า, พระยุตริตรัสให้หาท่าน.

ออร์. ข้าพเจ้ามาเฝ้าด้วยความเคารพนับถือ.

รอส. นี่แน่พ่อหนุ่ม, เธอหรือเปนผู้ท้าชาร์ลส์คนมวยปล้ำนั้นไว้?

ออร์. หามิได้เจ้าข้า; ชาร์ลส์เขาเปนผู้ท้าทั่ว ๆ ไป: ดูข้านี้ไซร้เปนแต่ได้เข้ามา, เช่นผู้อื่นทั้งผอง, พอทดลองกำลังหนุ่มกับเขา.

เซเลีย. กุลยุตร์, ตัวเธอนี้เล่าดูกล้าหาญเสียเกินวัย. ตัวเธอไซร้ได้เห็นพยานอย่างน่าสยอนแห่งกำลังกายของชายผู้นั้น: ถ้าเธอสามารถผินผันหันตาดูตนเอง, หรืออาจเอาตัวของเธอขึ้นเต็งแห่งวิจารณะญาณ, ความย่อท้อคงจะช่วยทัดทานเตือนเธอให้ต่อสู้แต่ผู้ที่เทียมทันกันหน่อย. ข้าทั้งสองนี้กลัวถ้อย, เพื่อประโยชน์แห่งตัวเธอเอง, ให้เลงดูความปลอดอันตราย, งดความมุ่งหมายพยายามครั้งนี้เสียสักหน่อย.

รอส. งดเถิด, พ่อหนุ่มน้อย; เกียรติคุณของเธอจะหย่อนลงเพื่อเหตุนี้ก็หามิได้: ข้าทั้งสองนี้ไซร้จะทูลเจ้าหลวงขอให้งดการปล้ำกันต่อไป.

ออร์. ข้าขอประทานอภัย, ขงอย่าได้ทรงลงโทษข้าด้วยเจตนาแรงเช่นนั้น; และข้าขอสาระภาพด้วยพลันว่าข้านี้ผิด, ที่ขงจิตไม่ยินยอมตามพระหฤทัยเจ้าหญิง ผู้งามพร้อมทุกสิ่งทั้งสององค์ทรงคุณะวิเศษ. แต่ขอให้พระเนตร์อันเลิดวิไลยอีกทั้งน้ำพระหฤทัยอันเมตตา ขงเป็นเครื่องคุ้มเกรงรักษาตูข้ายามเข้าแข่งขัน: ถ้าแม้ข้าแพ้ณที่นั้น, ก็จะมีผู้อายแต่บุคคลผู้เดียวที่มิได้มีใครเคยกรุณา; ถ้าแม้ถึงแก่ม้วยชีวา, ก็เป็นแต่เพียงผู้ที่เต็มใจจะตาย; ข้าจะทำให้มิตร์สหายต้องทุกข์ร้อนก็หามิได้, เพราะข้านี้ไม่มีผู้ใดที่จะพลอยเศร้าโศก; ข้าจะไม่ทำความรำคาญให้แก่โลก, เพราะในโลกนี้ข้าจะมีส่วนอะไรก็หาไม่; ข้านี้ไซร้เป็นแต่อยู่ในโลกส่วนหนึ่ง, ซึ่งถ้าสิ้นตูข้าไปแล้วก็จะมีผู้อื่นดีกว่ามาแทนที่.

รอส. กำลังอันเล็กเท่าที่ดีฉันมี, ถ้ายกให้ได้ก็จะประสาทให้.

เซเลีย. และของดีฉันเพิ่มเข้าไป, เพื่อช่วยกำลังพระพี่.

รอส. เธอขงไปดี: ขอสวรรค์ขงช่วยให้ดีฉันคาดผิด ! *

เซเลีย. ขอความปราถนาในดวงจิตขงเป็นไปสมใจ !

ชาร์. ไหนเล่าเจ้าหนุ่มน้อยที่ปราถนาจะนอนกับแม่พระธรณี ?

ออร์. พร้อมอยู่นี่, แต่ความปราถนาของเขาน้อยกว่านั้น.

* คือที่คาดว่าจะแพ้ขอให้กลับกลายเป็นชนะ.

เฟร. ลองกันแต่เพียงนอนเดียวเถิดหนา.

ชาร์. ข้าขอทูลรับรองแก่พระองค์ ว่าจะไม่ต้องทรงวิงวอนให้สู้เป็นครั้งที่สอง, เช่นที่ได้ทรงวิงวอนเป็นก่ายเป็นกองเพื่อมิให้สู้ครั้งที่หนึ่งนั้น.

ออร์. ท่านเตรียมจะเย้ยเราเมื่อเสียทีลงแล้วไซร้, ไม่ควรที่จะมาใยใกล้เสียก่อนกาล: แต่ก็ตามใจท่านเราไม่โต้แย้ง.

รอส. เหอร์คูลิสจงให้แรงเถิด, พ่อรูปวิไลย!

เซเลีย. น้องอยากหายตัวได้, จะไปช่วยเหนี่ยวชาอ้ายคนล่ำสัน. (เริ่มปล้ำ)

รอส. เออ ๆ, เขาเก่งครัน, พ่อหนุ่มคนนี้!

เซเลีย. แม้น้องมือสุนิอยู่ในดวงตา, จะบอกได้เป็นแน่เจียวหนาว่าใครจะต้องนอน. (เสียงตะโกน. ชาร์ลส์ ล้ม.)

เฟร. หยุดก่อน, หยุดก่อน.

ออร์. ดีแล้ว, ข้าขอประทานหยุดยั้ง: กำลังข้าพระเจ้ายังมิใคร่อยู่ตัว.

เฟร. เป็นอย่างไรบ้าง, ชาร์ลส์?

เลอะโย. พูดไม่ออก, พระเจ้าข้า.

เฟร. หามออกไป. นี่แน่, เจ้าชื่ออะไร, พ่อหนุ่มน้อย.

ออร์. ออร์ลันโด, พระเจ้าข้า: เป็นบุตร์สุดท้องของ เซอร์ โรลันด์ เดอะ ยัวส์.

เฟร. จะเป็นบุตร์ผู้อื่นเสียดีกว่า:
ทั้งโลกนับบิดาว่าสุจริต,
แต่ส่วนตัวกูเห็นเป็นอะมิตร์,
จนบัดนี้ยังคิดเห็นผิดใจ:
ถ้าแม้เจ้าเป็นเผ่าสกุลอื่น
จะพลอยชื่นใจชมหาน้อยไม่.
ไปดีเถิด, เจ้ากล้าน่าชมไชร้:
แม้พ่อเป็นอื่นได้ก็จะดี.

(เข้าโรง, พร้อมด้วยบริวาร, และเลอะโบ.)

เซเลีย. ถ้าหากน้องเป็นองค์พระบิดา
จะเธรหาเช่นนั้นเมียวหรือพี่ ?

ออร์. เป็นลูกเซอร์โรลันด์นั้นข้านี่
นึกยินดี, ไม่ขอแลกกับใคร.
แม้เจ้าเฟรเดริคจะประศาสน์
ให้ข้าเป็นทายาทยศศักดิ์ใหญ่,
ก็ไม่ขอแลกที่อันนี้ไชร้;
เพราะพอใจเป็นบุตร์ท่านบิดา.

รอส. พระบิดาของฉันนั้นเคยรัก
เซอร์โรลันด์ยิ่งนัก, จงเชื่อข้า;
รักจริง ๆ แทบเท่าดวงชีวา:

และชนทั่วโลกาเห็นเช่นกัน. [ออร์ลันโดหลีกห่างไป.]
แม้รู้ก่อนว่าเขาเป็นบุตร์ใคร
คงวิงวอนให้สุดกำลังฉัน,
เอาน้ำตาช่วยห้ามปรามประชัน,
เพื่อเขานั้นเองคงคลอกใจ.

เซเลีย. พระพี่นาง, เชิญมาเพื่อหาเขา
และสองเราพูดจาเชิงปราไสย,
สำแดงความเห็นชอบและชอบใจ
ที่เขาไซร้เริงแรงกำแหงฤทธิ์.
พระบิดาของจิตมุ่งอิจฉา,
ทั้งปราศจากเมตตา, น่าเจ็บจิต.
[สองนางเดินไปหาออร์ลันโด.]
พ่อหนุ่มน้อย, ขอชมเชยสักนิด;
ข้านี้คิดเห็นเธอเก่งเหลือใจ.
ถ้าแม้ว่าในทางสิเนหา
เธอรู้จักรักษาคำมั่นได้
เหมือนรักษาวาจาครานี้ไซร้,
นางคงต้องชื่นใจแน่เจียวนา.

รอส. กุลบุตร์, จงรับสายสร้อยนี้ [เปลื้องสายสร้อยจากคอ.]
ไว้เป็นที่รำลึกถึงตูข้า,

ผู้เคราะห์ร้าย, หมายใจให้อิกนา,
แต่ตูข้าจนจริงจึงจนใจ.
ไปหรือยังเล่าน้อง ?

เซเลีย. ต้องลาก่อน,
คิฉันขออวยพรประสาทให้.

ออร์. ข้ามิรู้จะทูลประการใด
เพื่อขอบพระหฤทัยให้สมจินต์. (นางทั้งสองเดินคล้อยไป.)
อันส่วนดีที่มีในตัวข้า
เหมือนลมแทบพสุธาเสียหมดสิ้น,
ที่ยืนอยู่ดูเหมือนเป่นหุ่นดิน
ปราศจากชีวินเหลือแต่กาย.

รอส. ดูเหมือนเขาเรียกเรากลับไปนี่:
ความถือตัวของพี่ล้มฉิบหาย
ไปพร้อมกับยามรับเคราะห์ที่ร้าย,
พี่จะไปถามชายนั้นอิกครา. (เดินกลับไปทางออร์ลันโด.)
เธอเรียกหรือ, หนุ่มน้อย ? จงค่อยรู้
ว่าตูเธอปล้ำดีเป่นนักหนา
และมีชัยได้เปรียบอยู่มากกว่า
ตัวอะรี.

เซเลีย. พี่มาอย่ารอรี.

รอส.　ไปสิน้อง. ฉันต้องขออวยพร
ให้ถาวรนิรทุกข์เปนสุขิ. (รอสะลินด์ กับ เซเลีย เข้าโรง.)

ออร์.　ความรักเหนี่ยวชิวหาในคราวี้
จึ่งมิกล้าพาทีตอยนงลักษณ์,
แม้เมื่อหล่อนเบิกกว้างทางให้โต้:
โอ้ว่าออร์ลันโดเคราะห์ร้ายหนัก
เหมือนลืมแล้วอกเอยไม่เงยพักตร์
แพ้ความรักเลยล้มระทมไป.

เลอะโบ กลับออก.

เลอะโย.　ดูก่อนนาย, ฉันหมายไมตรีจิต,
ขอสกิดเตือนหน่อยคอยมิได้.
ท่านจงรีบหลีกลี้ลอดหนีไป
จากที่นี้ทันใดอย่าได้ช้า.
อันที่จริงท่านควรได้รับชม,
น่านิยมน่ารักเปนนักหนา,
แต่เจ้าหลวงจำนงทรงโกรธา,
และทรงหาผิดท่านทุกสิ่งอัน.
เจ้าหลวงกลับหฤทัยไม่หยุดหย่อน:

ย้างก็คิย้างค้อน, แต่ตัวฉัน
จะพูดไปไม่คิมิผิดครัน,
ท่านจงสันนิษฐานดูตามใจ.

ออร์. ฉันขอบใจท่านแท้ ๆ: และขอถาม,
ว่าสองอ์งค์นงรามพระองค์ไหน,
ที่เสด็จมาอยู่ดูปล้ำไชร้,
เปนธิดาเจ้าใหญ่ครองนคร ?

เลอะโบ. ถ้าเล็งดูกิริยามรรยาท
แห่งอนงค์พิลาศสองสมร,
คงไม่รู้องค์ใดเปนแน่นอน
เปนธิดาเจ้านครองค์ใหม่นั้น.
แต่องค์น้อยนั้นหรือคือธิดา,
ส่วนอีกองค์โสภามารศรี
เปนพระราชธิดาเจ้าธานี
ผู้ที่ต้องเนรเทศจากเวียงไป;
บิตุลาผู้คร่ำหึงสมยัติ
ได้ตรัสให้ยุพะดีศรีอยู่ใกล้
เปนเพื่อนพระบุตรี; สองนี้ไชร้
เธอรักใคร่ราวร่วมอุทรกัน.
แต่ตูข้าทราบว่าเจ้าอาวัตถ์
จิตซึ่งชังหลานเธอเปนแม่มั่น,

เพราะว่าคนนิยมชมเชยนั้น
ว่าดำรงคุณธรรม์ยอดสัตริ,
อีกพากันสมเพชเวทนา
ที่ต้องพรากจากบิดาผู้ทรงศีรย์;
และตูข้านึกหวั่น, วันหนึ่งนั้น
เกรงจะมีอันตรายแก่นวลใย,
เพราะเจ้าอาว์อาฆาฏอาจทำร้าย
ให้โฉมฉายทุกข์ร้อนหาน้อยไม่.
แต่บัดนี้ตูข้าขอลาไป.
หวังไปพบกันใหม่อีกสักครา
ณที่อื่นอีกว่าภารัน,
เพราะข้ามีจิตรักเปนหนักหนา.

ออร์. คุณของท่านมากพ้นคณนา:
ข้าขอลา, ท่านจงอยู่สราญ. (เลอะโบ เข้าโรง.)
ข้าจำผันจากควันอันเพลิงส่ง
ตรงไปสู่ควันสำลักหักประหาร; *
จากเจ้าโหดไปหาเซษฐาพาล:
รอสะลินด์ยอดสงสาร, ข้าขอลา ! (เข้าโรง.)

---

* ของเดิมเขาว่า: "I must from the smoke into the smother;" อธิบายว่า "Smoke" คือควันไฟที่ลุกเปนเปลว, แต่ "Smother" คือควันไฟที่ลุกรุ่น ๆ ซึ่งเปนควันหนาจว่า, จึ่งนับว่าข้ายากจนเพราะหนีให้ลำลัก.

ตอนที่ ๓

ฉาก: ห้องหนึ่งในวังเจ้านคร.

เซเลีย กับ รอสะลินด์ ออก.

เซเลีย. อย่างไรพี่! อย่างไรพี่รอสะลินด์! กามะเทพช่วยด้วย เถิด? ไม่มีคำพูดจนคำเดียวเจียวฤๅ?

รอส. ไม่มีจนคำเดียวแม้สำหรับพูดกับหมา.

เซเลีย. ถ้อยคำของพี่มีราคามากเกินที่จะเอาไปเปลืองเปล่าให้หมา; พูดกับน้องดีกว่า; เอาสติปัญญาฟาดน้องเสียให้ทุพพลไปก็ไม่ว่า.

รอส. ถ้ากระนั้น ก็จะกลายเปนมีพี่น้องต้องนอนไปสองคน; เพราะคนหนึ่งจะทุพพลไปเพราะสติฟาด และอีกคนหนึ่งเกือบเปนบ้าเพราะปราศจากสติ.

เซเลีย. ทั้งนี้เปนเพราะคิดถึงพระบิดาฤๅ?

รอส. ก็เปนอยู่บ้าง, แต่ก็คิดถึงบิดาของยุดร์พี่เองด้วย. อนิจจาโลกนี้มันช่างมีหนามหน่ายมากเสียจริง ๆ แล้ว.

เซเลีย. ไม่ใช่อะไรดอกพี่, นอกจากหญ้าเจ้าชู้, ซึ่งมีผู้ปามาดิด ด้วยความคะนอง: แม้เราลองเดินออกไปนอกทางสักนิด หน่อยมันก็อาจติดชายผ้าได้ โดยไม่รู้ตัว.

รอส. ถ้าติดเสื้อผ้าก็พอสลัดหลุดได้, แต่นี่มันติดในหัวใจของพี่.

เซเลีย. ก็กระแอมเอาออกมาเสียซี.

รอส. พี่ก็อยากจะทำเช่นว่า ถ้าจะสมปรารถนาได้เพราะกระแอมไอ.

เซเลีย. อ๊ะ, อ๊ะ, อย่าท้อใจ, ต้องพยายามข่มเวทนา.

รอส. พี่จะทำเช่นนั้นได้ต้องเป็นคนที่แรงกว่าพี่.

เซเลีย. พูดอะไรเช่นนี้! ถึงยังนี้จะย่อท้อต่อไปก็ต้องพยายามอีกจนได้. แต่เลิกพูดเล่นกันเสียทีเป็นไร, มาพูดกันจริงๆ จังๆ; นี่ตั้งแต่ได้พบกันเพียงครั้งเดียวเท่านั้นไซร้, ในว่าพี่พิสมัยในลูกชายสุดท้องของเซอร์โรลันด์ฉนั้นฤๅ?

รอส. พระบิดาของพี่รักเซอร์โรลันด์มาก?

เซเลีย. เพราะเหตุนั้นแลหรือพี่จึงต้องรักลูกชายเขามากด้วย? ถ้าจะถือกันตามแผนนี้, ดิฉันก็จะต้องเกลียดเขา, เพราะพระบิดาของดิฉันเกลียดพ่อเขามาก; แต่ดิฉันก็หาเกลียดออร์ลันโดไม่.

รอส. อย่าเกลียดเขาเลย, ถ้าหล่อนรักพี่.

เซเลีย. น้องจะเกลียดเขาทำไมเดี๋ยวนี้? เขาเป็นคนดีแท้ๆ ไม่ใช่ฤๅ?

รอส. ถ้าเช่นนั้นก็ขอให้พี่รักเขาเพราะเหตุนั้น, และหล่อนก็จงรักเขาด้วยเพราะพี่รัก. เออ, โน่นแน่เจ้าหลวงเสด็จมา.

เซเลีย. ดูท่าทางออกจะกริ้วอะไรมิรู้.

เจ้าเฟรเดริค ออก, พร้อมด้วยขุนนาง.

เฟร. นี่แน่นาง, อย่าช้าจงรีบไป
จากวังใน.

รอส. หม่อมฉันหรือเจ้าขา ?

เฟร. หล่อนนั่นสิ: รีบไปอย่าได้ช้า.
ถ้าแม้สิบวาราต่อนี้ไป
ยังขืนอยู่ใกล้เขตนิเวศน์นี้
ภายในญี่สิบไมล์, จะสั่งให้
ปลงชีวิต.

รอส. ข้าผิดสถานใด
ขอพระองค์จงได้คำรัสพลัน:
แม้ข้านี้ยังมีสติอยู่,
หรือเล็งรู้ใจตน, และไม่ฝัน
หรือคลั่งไคล้—ข้าไม่เป็นเช่นนั้น—
ขอทรงธรรม์จงเชื่อซึ่งวาจา.
ข้าไม่เคยจงใจคิดใจคด
ต่อทรงยศ.

เฟร. ปวงชนเหมือนกันหนา:
แม้ว่าพึงถ้อยคำจำนรรจา
ต้องถือว่าไร้ผิดสถิตธรรม์.

อย่าเฉลียงเปลื้องเวลา, ข้านี้ไซร้
ไม่ไว้ใจเธอแล้ว, ริบผายผัน.

รอส. ที่ท้าวไทไม่ไว้พระทัยนั้น
แปลงหม่อมฉันเป็นขยถไปฉันใด ?
ขอได้ทรงแสดงแถลงพจน์
ว่าหม่อมฉันทุรยศสถานไหน ?

เฟร. เธอเป็นลูกพระบิดา, จะว่าไร ?

รอส. หม่อมฉันไซร้ก็เป็นอยู่เช่นนั้น
เมื่อพระองค์ทรงชิงเอาสมบัติ,
และกำจัดพระบิดาจากเซตขัณฑ์:
อันว่าความทุรยศขยถนั้น
จะรับมฤดกกันได้ฉันใด,
หรือจะรับจากสะซาคณามิตร์,
หม่อมฉันจะร้อนจิตก็หาไม่
อันองค์พระบิดาของข้าไซร้
มิได้เคยเป็นขยถแต่สักครา:
ดังนี้ขอพระองค์ผู้ทรงฤทธิ์
อย่าได้ทรงถือผิดแก่ตูข้า,
ที่เป็นผู้อัยจนพันย์ญญา.

เซเลี. พระจอมวังฟังข้ากราบทูลวอน.

เฟร. เออ, เซเลีย; พ่อไซร้ให้หลานอยู่
เพราะเอ็นดูโฉมฉายสายสมร,
มิฉนั้นคงขับจากนคร,
ให้ท่องเที่ยวคงคอนกับยิคา.

เซเลีย. ในครั้งนั้นข้าไซร้มิได้ทูล
นเรนทร์สูรขอนางไว้เพื่อนข้า;
แต่พระองค์ทรงพระกรุณา,
อีกทั้งขัยเชษฐาแล้วทรงอาย:
เวลานั้นหม่อมฉันยังเยาว์วัย
จึงมิได้รู้ค่าของโฉมฉาย;
มายัดนี้รู้จักรักไม่วาย:
แม้โฉมฉายทุรยศต่อทรงธรรม์,
หม่อมฉันก็พลอยผิด, เพราะชิดเชื้อ
เหมือนหนึ่งเนื้อหนึ่งใจไม่แผกผัน,
ยังร่วมหมอนนอนกินก็พร้อมกัน,
ทั้งเรียน, เล่น, กินทั้งนั้น, ไม่ห่างไกล.
จะไปไหนก็ไปเป่นเคียงคู่,
เหมือนผูกมั่นขันอยู่ไม่พรากได้.

เฟร. เขาฉลาดกว่าอิคาผู้ยาใจ,
จึงพะวงหลงไหลเขาเช่นนั้น.

ความเสงี่ยมเจียมตัวเจียมวาจา
และที่ท่าอดกลั้นของเจ้าพี่,
กลับชวนชนให้นิยมชมว่าดี,
และเมตตาปราณีโดยมากมาย.
ลูกสิเขลา: ให้เขาชิงเอาชื่อ;
เขาไปแล้วนั้นหรือเข้าโฉมฉาย
จะเพิ่มงามอีกครันพรรณราย,
ทั้งหญิงชายจะนิยมชมชื่นใจ.
ฉนั้นอย่าเผยอปากให้ยากเปล่า:
บัญชาเราคงมั่นไม่หวั่นไหว,
ไม่ขอหย่อนผ่อนผันโดยฉันใด,
นางนั้นไซร้เนรเทศจากธานี.

เซเลีย. ถ้าฉนั้นขับหม่อมฉันไปด้วยเถิด:
ไม่ขอเริดแรมร้างห่างพระพี่.

เฟร. ลูกยัดซย, ขอจบกันเสียที !
ส่วนหลานอย่ารอริงริบไป.
ถ้าแม้ขืนอยู่เนิ่นเกินเวลา
ในวังเวียงนี้นา, อย่าสงสัย,
ด้วยเดชานุภาพของเราไซร้,
จะต้องม้วยบรรลัยในฉับพลัน. (เข้าโรงพร้อมด้วยบริวาร.)

เซเลีย. รอสะลินด์มิ่งมิตร์พิสมัย !
ระคนคันหนไหนในไพรสัณฑ์ ?
หรือเอาสองพระยิคามาแลกกัน ?
ตัวดิฉันยอมแลกด้วยเต็มใจ.
ขอเสียทีพระพี่อย่าโศกศัลย์
ยิ่งไปกว่าดิฉัน, ยอมมิได้.

รอส. พี่มีเหตุมากกว่า.

เซเลีย. อย่าอิงไป;
น้องนี้ไซร้มีเหตุเท่า ๆ กัน.
ยิ้มเฉิดพี่, โฉมศรีไม่ทรายฤๅ ?
คือเจ้าหลวงโทโยมัวโมหัน
ขับลูกเธอเองไซร้สู่ไพรวัน
พร้อม ๆ กัน.

รอส. พูดเล่นใยเช่นนั้น ?

เซเลีย. พูดจริง ๆ, อย่ากริ่งพระทัยเลย;
โอ้อกเอ๋ยรอสะลินด์, กระไรพี่
ไม่จงจิตมุ่งมองอกน้องนี้
กับอกพี่ก็เหมือนอกเดียวกัน:
ใครจะกล้ามาตัดให้พลัดพราก ?
เราจะจากกันไฉน, ชื่นใจฉัน ?

เชิญให้พระบิตุรงค์องค์อาธรรม์
หาลูกใหม่แทนดิฉันผู้ขอลา.
ฉันนี่ช่วยกันตรองมองทางหลีก,
อีกที่ไปและของเอาไปฆ่า;
และอย่าหวงเคราะห์กรรมซ้ำอุรา,
อย่าทนเดี่ยว, ตูข้าขอช่วยทน;
เพราะต่อหน้าเทวาขอสาบาล,
จะไปด้วยนงคราญทุกแห่งหน !

รอส. ก็จะไปไหนเล่า, เจ้าหน้ามน ?

เซเลีย. สู่ไพรสณฑ์อาร์เด็นเห็นจะดี,
เพื่อไปเฝ้าบิตุลาในป่าใหญ่.

รอส. โอ้, โพยภัยจะประสบในไพรศรี,
เพราะเราทั้งสองราเป่นนารี,
จะเดินไกลเช่นนี้พี่หนักใจ !
อันรูปงามของหญิงเป่นสิ่งชวน
ให้โจรหยามลามลวนลำยากได้
มากยิ่งกว่าเงินทองหรือของใด.

เซเลีย. น้องนี้ไซร้จะนุ่งห่มให้ปอน,
อีกทั้งหารงค์ทาให้หน้ามอม;
พี่จงยอมทำย้างอย่างน้องสอน:

ฉนั้นยามเราไปในดงดอน,
คงไม่ชวนดัสกรให้กวนใจ.

รอส. อันตัวพ่นสูงมากอยู่นา,
ถ้าแต่งกายเป่นชายเสียเสร็จได้
จะดีกว่าเป่นสัตรีสองศรีไซร้.
กันหยั่นคาดคิดไปให้เข้าที,
อีกมีหอกเหมาะมือถือไปมั่น,
ส่วนขวัญอ่อนอย่างหญิงเป่นสิ่งที่
แฝงเอาไว้ในใจเป่นไรมี,
ทำท่วงทีหาญไว้ก็แล้วกัน.
คงไม่แพ้พวกชายเป่นหลายคน,
ที่ใจขลาดประกาศตนว่ากล้ากัน
โดยอาศัยรูปนอกหลอกเท่านั้น,
เราทำได้เช่นกันฉันแน่ใจ.

เซเลีย. เมื่อพี่จะจำแลงแปลงเช่นนั้น
จะให้ออกนามพี่เป่นไฉน ?

รอส. พี่ไม่ขอมีนามให้ทรามไป,
ขอซื่อเหมือนเทพไทผู้เสวี
แห่งพระองค์ยูปีเตอร์ผู้เลอสวรรค์
เหตุฉนั้นโฉมงามเรียกนามพี่

กานิมิดเหมือนเทวะเสว.
แต่โฉมศรีเองนั้นจะชื่อไร ?

เซเลีย. ต้องหานามเทียบความทุกยาก
และพลัดพรากจากเวียงจึงจะได้;
ไม่ขอชื่อเซเลียอีกต่อไป,
น้องนี้ไซรัชื่อเอลิเอนา. ✣

รอส. นี่แน่น้อง, แม้เราคราวนี้ไซร้
พูดอย่างไรเย้ายวนชวนอ้ายข้า
ตลกหลวงไปด้วยในแนวป่า,
จะได้ฟังเรื่องราเล่นสบาย.

เซเลีย. อย่าวิตก, อ้ายตลกคนนี้ไซร้
น้องไปไหนมันคงไปด้วยโดยง่าย;
น้องจะชวนมันนา, อย่าวุ่นวาย.
ควรจะรีบเตรียมกายณบัดนี้;
ไปรวบรวมแก้วแหวนและเงินทอง,
ทั้งสิ่งของเพื่อไปสู่ไพรศรี;
อีกทั้งคิดหนทางอย่างยวดยี

✣ นามกานิมีดที่รอสะลินด์เลือกเปนนามของเทพบุตรตัวโปรดของคูปี-เตอร์จอมสวรรค์ของพวกโรมันโบราณ. ส่วนเอลิเอนาแปลว่าไอลลิ่น, พรายลิ่น.

ที่จะยึดความลับของเราไว้;
เมื่อเราพ้นนิเวศน์เขตเวียงงาม
อย่าให้ใครติดตามไปถูกได้.
เนรเทศเช่นนี้เราดีใจ,
เพราะเหมือนให้อิศระเปนแน่นอน. (เข้าโรง.)

องก์ที่ ๒

ตอนที่ ๑

ฉาก: ดงอาร์เด็น

เจ้านครผู้ถูกเนรเทศ ออก, พร้อมด้วยขุนนางอีกสองหรือสามนาย, ล้วนแต่งกายเปนชาวบ้า.

เจ้า. ดูก่อนสหายเราผู้เพื่อนยาก
จากนครเคหาสโมสร,
เมื่อเราอยู่คุ้นแล้วในแนวดอน
ไม่เปนสุขกว่าก่อนหรือฉันใด ?
อันดงนี้มีภัยอัประลักษณ์
น้อยกว่าราชสำนักหรือหาไม่ ?
ในที่นี้ไม่มีทุกข์อย่างใด
นอกจากเปลี่ยนแปลงในฤดูกาล;
ยามลมหนาวพัดกล้ามาอู้ ๆ
กระทบหูคำรนดลประหาร,
ถูกกายาข้าร้าวหนาวสท้าน,
ก็วิจารณ์รำพึงคำนึงใน:
"นี่มิใช่สอพลอของกอคยาท:
นี่อำมาตย์เตือนสติของเราให้
รู้สึกว่าตัวเราผู้นี้ไซร้

ก็มิได้ผิดแผกแปลกมนุษ.”
ความยากเข็ญนี้เห็นว่าดีแท้;
แม้ค้างคกน่าชังเป็นที่สุด
และพิษร้าย, ใครเห็นก็ชากทุด
ก็ยังมีพลอยผุดในหัวมัน: ๏
และฐานะของเราที่นี้ไซร้
ซึ่งห่างไกลผู้คนเที่ยวผายผัน,
ก็ยินเสียงพิงใจในรุกขะพรรณ,
อ่านเห็นกาพย์กลอนสรรพ์ในลำธาร,
อีกแลเห็นคติในศิลา
ทุก ๆ สิ่งโสภานักหนาท่าน.
เราไม่อยากเคลื่อนไคลจากไพรสาณฑ์
จริงหนอท่าน.

ธาเมียงส์. พระองค์ทรงขันติ.
อุตส่าห์ข่มหฤทัยในยามเข็ญ
ให้เล็งเห็นดีงามอร่ามสี,
ทรงสันโดษตัดโกรธเสียอย่างดี,
มิได้มีพยาบาทอาฆาฏใคร.

๏ ชาวยุโรปในสมัยที่เซลส์เบียร์มีชีวิตอยู่นั้น เชื่อกันว่าในหัวค้างคก มีพลอยชนิด ๑; ทั้งนี้เพราะมีพลอยชนิด ๑ สีคล้ายค้างคก, หาได้ในประเทศไอยคุปต์.

เท้า. เราเข้าป่าล่าเนื้อกันบ้างฤๅ ?
แต่ก็ดีอ, เราจะชอบหรือไฉน ?
นึกสงสารกวางดาวในราวไพร,
เพราะมันไซร้อยู่ถิ่นนี้เดิมมา,
เรามาอยู่อาศัยในถิ่นมัน
กลับชวนกันไล่เล่นและเข่นฆ่า,
มันจะต้องถูกศรรอนชีวา
ในแนวป่าอันที่สำนักมัน,
ดูกระไรอยู่หนอ.

ขุนนางที่ ๑. ในข้อนี้
ยาคส์ผู้มีจิตเหงาเผ้าโศกศัลย์,
และบ่นว่าพระองค์ทรงแย่งมัน
ยิ่งกว่าพระน้องนั้นแย่งเวียงชัย.
วันนี้ท่านอาเมียงส์กับตูข้า
ได้พากันแอบเข้าหลังเขาได้,
เมื่อยามเขานอนอยู่ใต้ร่มไม้
โอกตันใหญ่รากโผลที่ริมธาร
ซึ่งไหลเชี่ยวลดเลี้ยวในป่านี้:

อันเปนที่กวางซึ่งถูกประหาร,
โดยได้ถูกลูกศรของนายพราน,
ซัดเซมา, น่าสงสารมันเหลือใจ;
มันคร่างครวญรวนร้าวราวชีวิต
จะปลดปลิดจากร่างมันจงได้,
และน้ำตาพราก ๆ ก็หลากไหล
หลั่งลงไปแทบปลายจมูกมัน;
ดังนี้สัตว์เคราะห์ร้าย, ซึ่งนายยาคส์
เพ่งพิศอยู่, ดูลำยากแทบอกสั่น,
ยืนแทบฝั่งธารา, น้ำตามัน
เหมือนไหลหลั่นลงไปปนชลาลัย.

เข้า. ยาคส์เซากล่าวฉันใดในบัดนี้ ?
ไม่พาทีเปรียบเทียบหรือไฉน ?

ขุนนางที่ ๑. เซาเปรียบเทียบหลายอย่างพลางย่นไป.
หนึ่งนั้นไซร้กล่าวถึงมฤค,
อันน้ำตาไหลพรากหลากเพราะเศร้า,
ว่า "เออเข้ากวางไพรไฉนนี่,
เอาเยี่ยงคนทรัพย์น้อยมิค่อยมี
ที่ขวนตายหมายทำพินัยกรรม์

ประสาทยกมฤดกเพิ่มเติมให้
คนมั่งมีแล้วกระไร, ช่างน่าขัน." ✠
ครั้นกวางอยู่เอกิณฑิ่นั้น,
เพราะพวกมันทอดทิ้งวิ่งพันไป.
เซากล่าวว่า: "ฉันนาเปนถูกต้อง,
ยามอับจนหม่นหมองไม่ผ่องใส
เพื่อนก็หน่ายสหายหันหลบลี้ไป
ดังนี้ไซร้ย่อมเปนธรรมดา."
ครั้นฝูงหนึ่งซึ่งกินมาอิ่มแล้ว,
วิ่งผ่านแผลวไม่ยั้งอยู่ดูหน้า
เพื่อนที่จวนจะตายวายชีวา,
ยาคส์ก็ว่า: "ถูกละเจ้าผู้พ่วงพี,
พวกเจ้าทำถูกเยี่ยงนรชน:
เหลียวดูคนยากไร้ทำไมนี่ ?"
เซากล่าวเทียบเปรียบเปรยเผยพาที
ถึงประเทศ, ธานี, ราชสำนัก,
อีกทั้งเปรียบกิริยาอัชฌาสัย

✠ หมายความว่า การที่กวางปล่อยน้ำตาลงไปเติมน้ำในลำธาร ก็เท่ากับคนจนทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้แก่ผู้ที่มั่งมีมาอยู่แล้วฉนั้น.

แห่งกวางไพรกยัคณอยัประลักษณ์;
เขาว่าคนทั้งหลายชั่วร้ายนัก,
เห็นประจักษ์แม่นมั่นอันอะพาล;
เหมือนผู้ชิงไอศวรรย์อันร้ายกาจ,
เหมือนผู้ใช้อำนาจผจนผลาญ,
นำเอาภัยพิบัติประหัตราญ
มายังสัตว์เดียรัจฉานในแนวไพร;
มาฆ่าสัตว์ทั้งผองเจ้าของถิ่น,
จะถวิลถึงทุกข์ก็หาไม่.

เจ้า. เมื่อท่านจากนายยาคส์มานั้นไซร้,
เขายังใฝ่รำพึงหรือเช่นนั้น ?

ขุนนางที่ ๒. เมื่อพวกข้าหลีกมานั้นเห็นเขา
ยังโศกเศร้าแทนมฤคที่โศกศัลย์.

เจ้า. ท่านจงพาข้าไปในฉับพลัน
ในที่นั้น, เพราะข้านึงใจ
ที่จะพูดกับเขายามเศร้าจิต,
รู้จริตพูดกันพอทันได้.

ขุนนางที่ ๑. ข้าจะนำพระองค์เสด็จไป
ถึงกลางไพรที่ข้าได้ทูลมา. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

ฉาก: ห้องหนึ่งในวังเจ้านคร.

เจ้าเฟรเดริค ออก, พร้อมด้วยขุนนาง.

เฟร. นี่ใคร ๆ มิได้ล่วงรู้เห็น
เป็นแน่ฤา ? ประหลาดเป็นหนักหนา:
คงมีคนทุรยศอะหังการ์
ในวังข้ารู้เห็นและเป็นใจ.

ขุนนางที่ ๑. ข้าพระองค์ได้จงจิตซักถาม
จะได้ความใครเห็นก็หาไม่.
อันข้าหลวงทั้งผองณห้องใน
ได้เห็นเธอเข้าประทมในราตรี,
แต่ยามรุ่งมุ่งมองในห้องใน
พระแท่นไร้นิ่มอนงค์ผู้ทรงศรี.

ขุนนางที่ ๒. ข้าได้ทราบข่าวเพิ่มเติมยังนี้
ว่าตลกตัวดีของท้าวไท,
ที่เคยทำกิริยาท่าทางเซอะ
ขันเกะเกยโปรดหานอยไม่,

ก็ได้พลอยหลีกลี้หลบหนีไป.
ทั้งทรายข่าวมาใหม่ตามให้การ
ของนางหิสเปเรียผู้เปนชู้
ขององค์พระอิดาศริวิศาล,
สาระภาพว่าหล่อนได้พึ่งการ
ที่พระลูกกับพระหลานสนทะนา.
ทั้งสององค์ทรงชมมานพน้อย
ว่าแช่มช้อยน่ารักเปนนักหนา,
คือมานพผู้กำแหงแรงกายกล้า
ปล้ำชาร์ลส์แพ้ต่อหน้าพระภูบาล.
แม้สองนางจรดลณหนไหน,
คงไปกับมานพผู้ใจหาญ.

เฟร. จงไปบ้านพี่มันนั้นอย่านาน;
ไปจับอ้ายตัวการนั้นเอามา;
แม้ไม่พบจงจับเอาตัวพี่
มาที่นี่, กูจะใช้มันไปหา:
จงรีบไปไว ๆ อย่าได้ช้า,
และสืบหากุมารีผู้หนีไป. (ต่างคนเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

ฉาก: หน้าเรือนของออลิเวอร์.

ออร์ลันโด กับ อะดัม ออกมาพบกัน.

ออร์. นั่นใครหนอ ?

อะดัม. อ้อ, นายน้อยของข้า !
นายยอดดีนักหนา, น่ารักใคร่ !
ช่างเหมือนเซอร์โรลันด์นั้นกระไร !
จะมาทำอะไรณที่นี้ ?
เหตุไฉนนายสุจริตนัก ?
คนมาพากันรักทำไมนี่ ?
ทำไมนายนั้นไซร้จึงใจดี,
อีกทั้งมีกำลังกล้าหาญนัก ?
ทำไมนายจึงทนงองอาจ
มวยปล้ำเอกของพระผู้ทรงศักดิ์ ?
ข่าวชมมาเร็วรวดยิ่งยวดนัก.
โอ้นายไม่รู้จักน้ำใจคน.
ไม่รู้หรือว่าคุณและความดี
ทำให้มีผู้อิจฉาทุกแห่งหน ?
คุณของนายจะทำลายทำร้ายตน
เหมือนใส้ศึกแสนกลมุ่งชีวัน.

อนิจจาโลกเรา, น่าเศร้าจิต,
อันความงามสุจริตทุกสิ่งสรรพ์
กลับจะเป็นเครื่องประจนคนกิพลัน.

ออร์. นี่มีเหตุอะไรกัน ?

อะดัม. โอ้ยอดชาย !
เธออย่าเพลินเดินผ่านทวารนี้,
นี่คือที่สถิตอยู่แห่งผู้หมาย
เป็นศัตรูแห่งความงามของนาย:
คือพี่ชาย—ผู้มิควรเป็นพี่ใคร,
แต่เป็นบุตร์ท่านยิดา—ข้าไม่อยาก
จะออกปากเรียกว่าบุตร์, สุดมันใส้ !
เขาได้ทรายเกียรติคะรมชมนายไซร์,
แสนจัญไรฤศยาใจอาธรรม์,
และคืนนี้มุ่งใจเอาไฟจุด
กระท่อมที่อนุชอาศัยนั่น,
และคลอกนายยรรลัยไปพร้อมกัน:
แม้กิจนั้นไม่สมอารมณ์คิด,
ก็จะหาอุบายฆ่านายใหม่.
ข้านี้ไซร้ได้ยินความทุจริต.
นี่มิใช่เรื่องคนเลยจนนิด,

เป็นโรงปลิดปลงชีพแสนกาลี.
จงเกลียดกลัวเถิดนา, อย่าเข้าใกล้!

ออร์. อะดัมจะให้ไปที่ไหนนี่?

อะดัม. นายจะไปแห่งใดก็ตามที,
ขออย่าสู่เรือนนี้ก็แล้วกัน.

ออร์. จะให้ฉันเที่ยวง้อขอทานเขา,
หรือให้เอาตาพระยำเที่ยวห้ำหั่น
หาเลี้ยงตนตามถนนจรจรัล
แห่งสามัญชนย้างอย่างโจรไพร?
ถ้าแม้จะมีทำประการนี้,
มีรู้ที่หากินฉันใดได้:
แต่ถึงแม้ทำได้เช่นนั้นไซร้,
ฉันก็ไม่อยากประพฤติเป็นพาลา;
ขอสู้ยอมถ่อมตนทนใจร้าย
ของพี่ชายเหี้ยมโหดนั้นดีกว่า.

อะดัม. ไม่จำเป็นเช่นนั้น. อันตูซ้า
มีเงินห้าร้อยเครานส์สำรองไว้,
โดยฉนอมเขียหวัดประหยัดทรัพย์
ซึ่งได้รับจากบิดาของนายให้;

สัญญอมเงินตราของข้าไว้
เพื่อจะใช้บำรุงอาตะมา,
เมื่อยามรู้สึกตนทุพพลอ่อน
กำลังหย่อนพอเพียงได้เลี้ยงข้า:
ข้าเต็มใจให้นายทุกเหรียญตรา,
ส่วนตูข้าจะวิตกไปทำไม.
ขอฝากตัวแก่องค์พระทรงพ้า,
ผู้เลี้ยงแม้นกกาไม่อดได้,
ทั้งนกกระจอกน้อยพลอยสุขใจ,
คงทรงคุ้มข้าไซร้ยามชรา !
นี่แน่ะเงิน, เชิญวับไปเถิดหนอ
ขอได้โปรดรับข้าไว้เป็นข้า:
ถึงแม้ตูรูปร่างจะชรา,
อันกำลังวังชาข้ายังมี;
เพราะเมื่อตัวข้าเข้ายังเยาว์วัย
มิได้เคยกินเหล้าเมายับยี่,
ทั้งไม่เคยหน้าด้านร่านราคี
หาโรคที่ทอนกำลังและร่างกาย;
ความชราของข้าเหมือนเหมันต์,
ถึงหนาวสั่นปราศจากไข้ทั้งหลาย:

ขอให้ข้านี้ไซร้ ไปกับนาย,
รับใช้งานทั้งหลายไม่ระอา,
อันกิจการจำเป็นเช่นใด ๆ
จะรับใช้เท่าคนที่หนุ่มกว่า.

ออร์. เออตาแก่, แกนี่คนักหนา,
ควรถือว่าเป็นเยี่ยงแห่งคนตรง.
แกถือแยบแยบโบราณท่านสอนไว้
ให้กอบกิจโดยไม่นึกประสงค์
ซึ่งยำเหน็ง, เจตนาและพะวง
ตรงอยู่ที่จะกอบกรณีย์!
แกไม่เหมือนเพื่อนเราสมัยใหม่,
ซึ่งจะทำการใดก็เพียงที่
จะเป็นช่องเลื่อนยศขึ้นทันที,
สมประสงค์แล้วมีแต่คร้านไป.
ส่วนตัวแกไม่เป็นเช่นนั้นเลย.
แต่ว่า, โอ้อกเอ๋ย, ตัวแกไซร้
เหมือนชาวสวนมาบำรุงผลพฤกษ์ไม้
ที่เน่าใน, มีแต่จะโรยรา,
ไม่สามารถผลิดอกออกผลแน่
สมที่แกพยายามเป็นนักหนา.

แต่ตามใจ, ไปด้วยกันเถิดนา,
กว่าจะใช้เงินตราหมดลงไป
คงหาที่พอพักสำนักเนา,
พอให้เราอยู่สุขสำราญได้.

อะดัม. เชิญนายนำ, ข้านี้จะตามไป
จนสุดลมหายใจเพราะภักดิ์.
นับแต่ข้าอายุสิบเจ็ดขวบ
จนประจวบแปดสิบเคยอยู่นี่,
แต่ไม่ขออยู่ต่อไปยังนี้,
บ้านอับปรีย์จะอยู่ได้ฉันใด.
เมื่อสิบเจ็ดพอเสี่ยงซึ่งบุญกรรม;
แต่แก่คร่ำแปดสิบพันวิสัย:
เคราะห์ช่วยอวยพรให้ข้าไซร้
ได้ตายเมื่อไม่เป็นเจ้าถิ่นาย. [พากันเข้าโรง.]

ตอนที่ ๔

ฉาก: ในดงอาร์เด็น.

รอสะลินด์ แปลงเป็นกานิมีด, เซเลียแปลงเป็นเอลิเอนา, กับตัชส์โตนออก.

รอส. พระยูบีเตอร์, ข้าเหนื่อยใจเป็นหนักหนา.

ดัช. ส่วนตัวข้าถ้าชาไม่เมื่อยละก็ ใหมันจะเหนื่อยก็ช่างมัน.

รอส. ข้าเกือบ ๆ จะยอมให้เครื่องแต่งตัวผู้ชายของข้านี้ต้องลอาย, และร้องไห้อย่างสตรี; แต่ข้านี้จำจะต้องช่วยปลอบผู้มีกำลังอ่อนกว่า, ตามน่าที่ซึ่งเสื้อและถุงตีนควรแสดงแก่กระโปรง: ฉนั้นทำใจดี ๆ ไว้เถิดแม่เอลิเอนา.

เซเลีย. ขอโทษน้องเถิดเจ้าข้า; น้องเดินต่อไปอีกไม่ไหว.

ดัช. ส่วนตัวข้าเจ้าสมัครจะพักอยู่กับนางมากกว่าที่จะแยกนางไป: ถึงจะแยกเอาไปก็ไม่เปนประโยชน์อะไรเลย; เพราะเวลานี้เงินในถุงก็ไม่มีเลย.

รอส. นี่เรามาถึงดงอาร์เด็นแล้ว.

ดัช. ถูกละ, บัดนี้ข้าเจ้าอยู่ในดงอาร์เด็น; เห็นได้ว่าข้าเจ้าเยาเต็งจริงตามที่เขาว่า; เมื่อข้าเจ้าอยู่บ้านสบายกว่าเปนอันมาก; แต่คนเดินทางก็ต้องยอมทนลำบากเปนธรรมดา.

รอส. อย่างนั้นสินา, ดัชส์โตน.

คอริน และ สิลเวียส ออก.

ดูโน่นแน่ะ, ใครมา; ชายหนุ่มกับคนชราสนทนากันอย่างจริงจัง.

คอ. ทำเช่นนั้นเหมือนชวนหล่อนดูหมิ่น.

สิล. โอ้คอริน, เพื่อนรู้หรือหาไม่
ว่าฉันรักนงคราญนั้นปานใด!

คอ. ก็เดาได้; เคยรักแล้วเหมือนกัน.

สิล. คอรีน, แกแก่แล้วคงจะไม่
สามารถเดาดวงใจของตัวฉัน;
ถึงแม้เมื่อเยาว์วัยใจรักครัน,
ทุกคืนวันเคยนอนถอนฤทัย,
ก็คงลืมข้อความเมื่อยามแก่:
แม้ความรักของแกเหมือนฉันได้—
ซึ่งเชื่อว่าคงไม่เป็นเช่นนั้นไซร้—
ของตอบจริงใจอย่าอำพราง.
แกได้เคยทำกิจผิดธรรมดา
เพราะความหลงเสนหาอย่างไรบ้าง ?

คอ. อ้อได้เคยทำไปหลายพันอย่าง,
บ้าต่าง ๆ จนลืมเสียถมไป.

สิล. ถ้าฉนั้นเป็นแน่ละแกเอ๋ย,
จะเคยรักเท่าฉันก็หาไม่!
แม้มิอาจกำหนดจดจำไว้
ว่ารักได้เคยเป็นสิ่งยืนคาล
ให้แกย้ออย่างใดแม้แต่นิด,
อันดวงจิตไม่เคยรักซึมสร้าน:
แม้มิเคยนั่งเฝ้าเร้ารำคาญ

แถลงการณ์นางผู้ยาใจ
จนเขื่อเพื่อน, เหมือนฉันฉันแล,
แกจะเคยรักจริงก็หาไม่:
หรือมิเคยลุกทลึ่งตึงตังไป
เพราะรักเร้าเผาใจเช่นฉันนี้,
หรือสู้ยอมขัดจิตมิตร์สมัค,
แกก็ไม่เคยรักอย่างเต็มที่;
ไม่เคยรักนงเยาว์เท่าชีวิ.
โอ้พี่ย, พี่ย, ยอดยาใจ! (เข้าโรง.)

รอส. อนิจจา, เมษบาล!
เราพึ่งท่านโหยไห้,
เราก็พลอยอกไหม้
หม่นแม้นเมษบาล ข้างนอ.

ตัช. ข้าก็ปาน ๆ กัน. ดิฉันยังจำได้, เมื่อใจรักปลื้มปลาย
ข้าเอาดาพหักวิ่น ขนก้อนหินหนึ่งไซร้ และยอกให้หินนั้น
จำจงมั่นวิญญา อย่ายังอาจแตะต้อง แม้ตื่นน้องนงราม
นามเยนส์ไมลงามซำ: อีกยังจำได้ถนัด ว่ากอดรัดโลมลูบ
จูบไม้ดีผ้าซัก ซึ่งนงลักษณ์หล่อนใช้ อีกได้จูบนมวัว
ตัวที่หล่อนริดน้ำ ลูบคลำด้วยมือสาก: ยามข้าอยาก
เกี้ยวนาง ไม่เหมาะทางเลยเลี้ยว ไปเกี้ยวถั่วฝักยาว

แทนนางสาวโสภา; แล้วข้าเอาเมล็ดถั่ว ไปให้ตัวแม่นาง พลางน้ำตาหลั่งไหล ขอให้หล่อนไว้ความ ชมต่างหน้าข้าเท้า. อันเราผู้รักจริง วิ่งเข้าสู่ความยา นานาน่าหัวแท้; แต่เพราะปวงธรรมดา เป็นอนิจจาประจักษ์, อันความรักยั่วใจ ย่าปานใดก็ตาม ไม่เป็นความเที่ยงแท้ ดังนี้สุดที่แก้สุดค้านธรรมดา นั่นฮือ.

รอส. มิ่งนี้หนอเทวา
แหลมกว่าตนรั่วรู้.

ดัช. เปล่านา, ข้าเปรียบผู้
หลับแล้วนอนฝัน นั่นเอง.

รอส. อ้าเทวัญ! ความรัก
หนักทรวงเมษบาลไซร้,
มิลักษณะหม่นไหม้
มาตร์แม้นในทรวง ข้านา.

ดัช. อีกในดวงจิตข้า;
แต่ข้าเห็นสุดย้า,
จิตแล้วเหลือใจ แม่เอย.

เซเลีย. ขอคนหนึ่งขงถามบุรุษเถ้า
เขามีอาหารขายหรือไฉน:
ข้านี้หิวอ่อนอก.

ดัช. ตลกไพร!

รอส. เซามิใช่พ่อมึง: พึงนิ่งพลัน.

คอ. ใครเรียกเรา ?

ตัช. เซาที่ต่ำกว่าแก.

คอ. ฉันเชื่อแน่, เพราะผู้ต่ำกว่าฉัน
จะต้องเลวเต็มประดา.

รอส. อย่าเถียงกัน !
ลุงจงผันมาพึ่งข้าพาที.

คอ. พูดไปเถิด, นายจ๋า, อย่าเกรงใจ.

รอส. เมยบาล, แม้ในกลางไพรนี่
หาอาหารด้วยทองหรือไมตรี
ได้ยังดีนี้, วานนำเรานี้ไป,
เพื่อพักร้อนผ่อนกายหายเมื่อยล้า
อีกขบเคี้ยวโภชนาได้หรือไม่:
นางสาวนี้เดินทางมากลางไพร
ละเหี่ยใจ.

คอ. เออข้าสงสารนัก,
อีกอยากช่วยอรไทยให้สมจิต;
แต่สุดคิด, ขัดสนแสนหนัก,
เพราะตูข้าเป่นเพียงผู้พิทักษ์

รักษาแกะของเขาในกลางไพร,
และแกะนั้นเขาเพียงให้เลี้ยงล้อม
จะยอมให้ตัดขนก็หาไม่;
นายของข้าไม่มีไมตรีใคร
ไม่เคยเห็นต้อนรับแขกไปมา:
อนึ่งเรือน, ฝูงแกะ, และที่ดิน
หมดทั้งสิ้นจะขาย, อีกนายข้า
ไม่อยู่บ้าน, อาหารฉนี้นา
ยากจะหากินหนำสำราญใจ;
แต่เท่าที่มีอยู่มาดูเถิด,
ข้าจะเชือดเสียงเชิญแทนเขาได้.

รอส. ผู้จะซื้อฝูงแกะและที่ไซร้
คือผู้ใด ?

คอ. ชายหนุ่มผู้ที่มา
เมื่อกี้, แต่ที่เขานั้นไซร้
ไม่มีใจคิดซื้อสิ่งไรหนา !

รอส. ถ้าแม้ไม่ทุจริตผิดตำรา,
ข้าขอให้ลุงช่วยด้วยไมตรี;
วานซื้อเรือน, ที่ดิน, ทั้งฝูงแกะ
และรับเงินจากข้าไปซื้อที่.

เซเลีย. อีกเพิ่มสินช้างลุง. เพราะที่นี้
ข้าเห็นดีน่าอยู่ได้สบาย.

คอ. คงซื้อได้: เชิญไปกับตูข้า:
ถ้าแม้ที่ถูกอารมณ์และสมหมาย,
ข้าจะรับเลี้ยงแกะของสองนาย,
และซื้อจากผู้ขายโดยฉับพลัน. (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๕

ฉาก: ในดง.

อาเมียงส์, ยาคส์, และผู้อื่น ๆ ออก.

ลำ

อาเมียงส์. ๏ ใต้สุมทุมพุ่มไม้ใบสลอน
เชิญมานอนเล่นข้างข้างดินฉัน,
และส่งเสียงสำเนียงเสนาะกรรณ
ร้องประชันขันษีที่เรียงราย,
เชิญมาที่นี้
ไม่มีคนร้าย,
มีเพียงพระพาย
พัดพรั่นอุรา.

ยาคส์. อีกหน่อย, อีกหน่อย, ขอให้ร้องอีกหน่อย.

อา. ถ้าร้องอีกก็จะทำให้ท่านเหงา, นะมองสิเออร์ยาคส์.

ยาคส์. ก็ช่างเถิด. ขอให้ร้องอีกหน่อยเถิด. ข้าสามารถดูดความสลดใจจากลำร้องได้เท่ากับอีเห็นดูดไข่. ขอให้ร้องอีกหน่อยเถิด.

อา. เสียงข้าแหบแหบ; ข้ารู้ดีว่าคงจะไม่เป็นที่พอใจท่าน.

ยาคส์. ข้าไม่ต้องการให้ท่านทำความพอใจให้แก่ข้า: แต่ข้าต้องการให้ท่านร้องลำ. ร้องเถิด; อีกสักท่อนหนึ่งเถิด: ท่านเรียกว่าท่อนไม่ใช่ฤๅ ?

อา. จะไรก็ตามใจเถิด, มองสิเออร์ยาคส์.

ยาคส์. ส่วนข้านั้นจะเรียกมันว่ากระไรก็เท่ากัน; มันไม่ได้มาเป็นเจ้าบุญนายคุณอะไรของข้า. ว่าแต่ท่านจะร้องอีกหรือไม่ ?

อา. ถ้าจะร้องก็เพื่อตามใจท่านมากกว่าตามใจตัวฉันเอง.

ยาคส์. ถ้าฉนั้นแม้ข้าควรขอบใจใครก็ควรขอบใจท่านนี้แล; แต่ผู้ที่มักยอก็เปรียบเหมือนลิงย่าสองตัวพยกัน, และเมื่อใดใครขอบใจข้าเข้ามากๆ ข้าเข้าก็รู้สึกประหนึ่งว่าได้ให้ทานเขาเป็นนิหนึ่งแลเขาให้พรตามแผนคนขอทาน. ร้องเถิดนา; และถ้าใครไม่อยากร้องก็จงหุบปากนิ่งอยู่เถิด.

อา. เอาเถิด, ข้าจะร้องให้ขบลำ. ท่านทั้งหลาย, ระหว่างนี้ จงลาดผ้าที่เสวย, เจ้าหลวงจะมาประทับเสวยใต้ร่มไม้นี้. เจ้าหลวงได้เที่ยวหาตัวท่านอยู่ตลอดวัน.

ยาคส์. และดิฉันก็คอยเลี่ยงเจ้าหลวงอยู่ตลอดวัน. เจ้าหลวงนั้นชอบเฉียงมากเกินที่ข้าชอบใจ: ข้านี้ไซร้มีเรื่องนึกมากเท่า ๆ กับเธอเหมือนกัน, แต่ข้าชอบใจสวรรค์, และไม่ใคร่จะโอ้อวดข้อความในใจ. อย่างไรเล่า, จะร้องก็ร้องสิ.

ลำ

(ท่อนนี้ร้องพร้อมกัน)

๏ ผู้ใดไม่มักใหญ่ใฝ่ทรัพย์สิน,
ชอบนอนกินกลางแสงตวันฉ่ำ,
หาสะเบี่ยงพอเลี่ยงอาตะมา,
ได้เท่าใดปริตาจิตสบาย,
เชิญมาที่นี่,
ไม่มีคนร้าย
มีเพียงพระพาย
พัดพรั่นอุรา.

ยาคส์. ข้าจะท่องกลอนให้สักบทหนึ่ง, ซึ่งข้าได้ประพนธ์ขึ้นเมื่อวานนี้ พอเป็นเครื่องเพลิดเพลินใจ.

อา. และข้าจะร้องให้.

ยาคส์. กลอนเป็นเช่นนี้:—

◎ แม้ผู้ใดจริตจิตวิกล
จำแลงตนเป็นลาย้านักหนา,
ทิ้งสมบัติพัสฐานสำราญมา
แสวงหาลำยากยากลำเค็ญ,
เชิญมานี่แน่,
เป็นแท้คงเห็น
อีกหลายคนเป็น
บ้าเหมือนตนเอง.

อา. อ๊ะ, กลอนอะไรเช่นนั้น.

ยาคส์. เมื่อไม่ชอบก็แล้วกัน. ดิฉันจะนอนเผื่อจะหลับได้; ถ้าหาไม่ก็จะนอนด่าบรรดาคนสูงศักดิ์เล่นให้สบายใจ.

อา. และข้าจะไปหาเจ้าหลวง: เครื่องพร้อมแล้ว. (ต่างคนเข้าโรง.) ✤

✤ ข้าพเจ้าผู้แปลขอออกตัวไว้ในที่นี้ว่า ตอนที่ ๕ นี้ทั้งตอนข้าพเจ้าเองรู้สึกอยู่ดีว่าแปลไม่ได้ดีเลย, จึ่งอาจทำให้รู้สึกว่าเป็นตอนที่ค่อนข้างไม่ชวนขันหรือไพเราะ; แต่ทั้งคำพูดโต้ตอบกันเป็นเชิงชำ ๆ, และบทร้องลำ, ยากที่จะแปลให้เป็นภาษาไทยสนิทได้. ขอนักปราชญ์จงให้อภัยด้วยเถิด.—ร. ร.

ตอนที่ ๖

ฉาก: ในดง.

ออร์ลันโด กับ อะดัม ออก.

อะดัม. นายที่รัก, ผมไปต่อไปอีกไม่ไหวแล้ว, โอย, ผมหิวจะตายเสียแล้ว! ผมจะนอนลงตรงนี้, และวัดหลุมฝังศพของผม. ขอลาก่อนละ, นายผู้ใจดี.

ออร์. อ๊ะ, อย่างไร, อะดัม! ท้อใจเสียแล้วฤา? อยู่ไปหน่อย, ทำใจดี ๆ ไว้หน่อย, ทำใจสบายไว้หน่อยเถิด. ถ้าดงกันดารนี้มีสัตว์ที่ดุร้าย, ฉันก็จะยอมตายเป็นอาหารของมันหรือมิฉนั้นก็เอามันมาเป็นอาหารของแกจงได้. ในใจของแกนี่กว่าจวนตายมากกว่ากายของแกจวนตายจริง ๆ. ถ้ารักฉันละก็ขอให้ทำใจดีไว้ก่อน, ผละความตายไว้ให้สุดแขนสักพักหนึ่งเถิด: ในอีกไม่ช้าฉันจะกลับมาหาแกที่นี่, และถ้าฉันไม่เอาอะไรมาให้แกกิน นั่นแหละฉันจึงจะยอมให้แกตาย: แต่ถ้าแกชิงตายเสียก่อนฉันกลับ ฉันจะนับว่าแกเป็นผู้เย้ยความอุตสาหะของฉัน. ดีแล้ว! ดูหน้าตาแกค่อยแช่มใส, และในไม่ช้าฉันจะกลับมา. แต่นี่แกมานอนอยู่กลางแจ้ง: มาเถอะ, ฉันจะพยุงไปเข้าที่ร่ม, และถ้ามีสัตว์อะไรอยู่ในดงนี้ละก็แกจะไม่ต้องตายเพราะอดเป็นแน่ละ. ทำใจดี ๆ ไว้, อะดัมเอ๋ย! (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๗

ฉาก: ในดง.

มีโต๊ะตั้งพร้อมด้วยของกิน. เจ้านคร, อาเมียงส์, และขุนนางหลายคน, แต่งอย่างชาวบ้า, ออก.

เจ้า. เราคิดว่าเขากลายเป็นสัตว์ป่า,
เพราะหาตัวเป็นคนหาพบไม่.

ขุนนางที่ ๑. เขาพึ่งลุกจากที่แห่งนี้ไป:
เขาสำราญยานใจพึ่งขับร้อง.

เจ้า. ถ้าแม้เขาผู้มักชอบโต้เถียง
เยี่ยงย่ายเป็นนักลำ, เราคงต้อง
ได้ฟังดาวกลางหาวฉาวคะนอง.
ต้องไปตามตัวมาพูดจากัน.

ยาคส์ ออก.

ขุนนางที่ ๑. ไม่ต้องร้อนถึงข้า, เขามานี่.

เจ้า. มองสิเออร์ตัวดีเป็นไรนั่น!
ไฉนปล่อยให้มิตร์สหายกัน
ต้องคันทั่วไพรสัณฑ์, ว่าฉันใด?

ยาคส์. อ้ายคนบ้า, คนบ้า! ข้าได้พบ
ประสบอ้ายคนบ้ากลางป่าใหญ่,

แต่งเสื้อลายหลายสี, ดิฉันไซร้
ได้พยมันแม่นแท้กลางพนา:
มันนอนเหยียดกลางแดดแผดพาที
ด่าว่าเคราะห์เหมาะดี, ขันนักหนา,
มันพูดจาหลักแหลมแกมขยัญญา;
มันก็เพียงตลกบ้าใส่เสื้อลาย.
ครั้นตูข้าว่า: "สบายหรืออ้ายยอ ?"
มันว่า "อ่อนายจ๋าอย่ามักง่าย
เรียกฉันบ้ากว่าเทพพรรณราย
จะให้ทรัพย์มากมายจนมั่งมี:"
แล้วมันควักนาฬิกามาจากพก,
ยกขึ้นมองด้วยตาอันริบหรี่,
แล้วพูดปานนักปราชญ์ฉลาดดี:
"เวลานี้ได้สิบนาฬิกา:"
แล้วกล่าวต่อ, "ฉันหนอเราเห็นได้
ว่าโลกนี้กลิ้งไปเร็วนักหนา:
เมื่อโมงก่อนนี้เก้านาฬิกา;
พอเวลาล่วงไปอีกโมงเดียว
ก็จะเป็นสิบเอ็ดอย่าสงสัย;

ค่อยล่วงไปทีละโมงอย่าเฉลียว,
ทุก ๆ โมงเราแก่ลงแน่เทียว,
บัดเดี๋ยวเดียวก็เริ่มทรุดโทรมไป
ทุก ๆ โมงแน่แท้อย่ากังขา;
ดังนี้นาเป็นคติควรตริไตร่."
พอข้าฟังตลกเสื้อลายไซร้
พูดขาได้เป็นคติเรื่องเวลา,
ปอดดีฉันขันก้องราวกับไก่
ตลกใยรู้ธรรมซ่ำนักหนา;
ดีฉันจึงหัวเราะมิลดลา
ชั่วโมงตามนาฬิกาของมันนั้น.
ตลกดีนักหนา ! ข้าเข้าเห็น
เสื้อลายเป็นเสื้อดีเป็นแม่นมั่น !

เข้า. นั่นตลกอะไร ?

ยาคส์. ใจดีฉัน
คิดเห็นว่าตลกนั้นมันยอดดี !
เคยอยู่ราชสำนักพูดหลักแหลม,
คติแกมถ้อยคำขำควรที่,
มันว่าหญิงสาวสองค์รูปร่างดี
มักจะมีปัญญารู้ว่างาม;

อันสมองของมันนั้นแห้งลม
แม้นขนมเสยิ่งกรัง, ทั้งน่าถาม,
ทั้งเก็บความรู้ไว้ได้มากความ
แล้วขยายออกตามภาษามัน.
ข้าเจ้าใคร่เปนตลกกับเขาบ้าง !
เสื้อลายนั้นเปนอย่างชอบใจมั่น.

เจ้า. เราจะให้ท่านนา.

ยาคส์. ถ้าฉนั้น
ดิฉันก็จะใส่แต่เสื้อลาย;
แต่ของพระองค์ให้อภัย
ในถ้อยที่ข้ากล่าวถ้วนทั้งหลาย
แถลงคำเปรียบเปรยเผยภิปราย,
อย่ามุ่งหมายเอาผิดคิดโกรธา.
ขอข้ามิเสริภาพอุดม
เท่ากับลม, เข้าใครตามใจข้า;
ตลกหลวงต้องเปนเช่นนี้นา;
และผู้ที่ถูกข้ากล่าวแคะไค้
ต้องหัวเราะยิ่งกว่าผู้ข้าเว้น.
ฉนี้เปนเพื่อเหตุผลไฉน ?
อันว่าเหตุข้อนี้เห็นได้

ง่ายเท่าทางเดินไปสู่เขตวัด:
ผู้ใดถูกตลกกล่าวเย้ยหยัน,
ถึงเจ็บคันแม้โกรธโฉดถนัด:
อันความเขลาของปราชญ์ปรากฏชัด
ถนัดแม้เมื่อตลกชำเลืองตา.
ขอเสื้อลายสรวมใส่, ให้ข้าน้
ได้พาทีขัง ๆ, ดังนั้นข้า
รับจะล้างโสโครกในโลกนา,
ถ้าแม้ยอมกินยาของข้าไซร้.

เข้า. อันว่ากิจท่านคิดเราพอทาย.

ยาคส์. คงไม่ทำกรรมร้ายอย่างไรได้.

เข้า. ท่านหรือคงล่วงละลายทำยาบใหญ่
และมุ่งใจติยาบให้เราฟัง.
ตัวท่านไซร้เคยได้เป็นนักเลง
ชั่วร้ายเองปานสัตว์กำลังขลัง,
และปุ่มปมอมโรคพะรุงพะรัง
อันน่าชังซึ่งตนหาใส่ตน,
จะมาคายหมายด่าคนเราทั่ว.

ยาคส์. ใครร้อนตัวยามข้านี้ว่าย่น
ถึงความชั่วทั่วไปในสากล ?

ทุกแห่งหนความชั่วมีทั่วไป.
ไหลออกตามสายชลจนสาคร
ระอาอ่อนลดลงหรือมิใช่ ?
ข้ามิได้หยายหยามออกนามใคร
ยามข้าไซร้ติฉินและนินทา,
ว่านางในธานีมั่งมีทรัพย์
ซึ่งรับจากผู้คิดต่าง ๆ หน้า;
ใครจะออกรับเอาว่าเราด่า
เมื่อรู้ว่าเพื่อนบ้านก็ย่านกัน ?
และชายใดไร้สติปัญญาเขา
จะชักเอาว่าเลวเพราะดิฉัน
ติเตียนเขาหรือไฉน, ใจสำคัญ
ว่าดิฉันเสกแสร้งแกล้งนินทา,
ก็เท่ากับทำตนให้ควรติ;
ฉนั้นสิควรหรือจะโทษข้า ?
แล้วอย่างไร ? เป็นไฉน ? โปรดชี้มา
ว่าข้านี้ประพฤติเขาอย่างไร:
ถ้าคำพูดถูกจริงทุกสิ่งสรรพ์,
ก็เขานั้นทำตน, โทษใครได้;
แม้มิจริงเช่นข้าว่าเขาไซร้,

อันถ้อยคำใด ๆ ที่กล่าวมา
ก็เหมือนฝูงห่านไพร, ใครจะปอง
เป็นเจ้าของมันได้ไฉนหนา ?
แต่นี่ใครเดินตุ่มลอดซุ้มมา ?

ออร์ลันโด ออก, ชักดาพถือติดมือมา.

ออร์. หยุดกินก่อน, พี่งช้านี่พาที.
ยาคส์. ข้ายังไม่ได้กินเลยสักหน่อย.
ออร์. แกต้องคอยจนกว่าตัวกูนี่
จะได้รับสเบียงเพียงพอดี.
ยาคส์. ไก่ตัวนี้เป็นไก่ชนิดใด ?
เจ้า. เจ้าหาญกล้าเพราะว่าแสนยากเข็ญ,
หรือว่าเป็นคนพาลสันดานไพร่
ไม่รู้จากมรรยาทจึงอาจใจ
มาพูดไร้กิริยาท่าคนดี ?
ออร์. อันคำต้นของท่านนั้นแหละเหมาะ
เพราะความยากสาหัสรัดเต็มที,
ข้าจึงไร้กิริยาท่าผู้ดี:
แต่ข้านี้กำเนิดในภารา
และเป็นผู้มีสกุลมูลสุชาต.

แต่หยุดก่อน: ใครยังอาจกินภักษา
ก่อนที่ข้าได้สมเจตนา,
จะต้องวายชีวาโดยฉับไว.

ยาคส์. แกไม่ยอมฟังคำร่ำอย่างมิตร์
ฉันจะรอดชีวิตอย่างไรได้ ?

เจ้า. จงบอกว่าปรารถนาสิ่งอันใด ?
กิริยางามไซร้อาจยังคับ
ให้เรานี้ใจดีต่อตัวท่าน,
ดีกว่าทำรุกราญมาหาญหัก.

ออร์. ตูข้าไร้อาหารและหิวนัก,
ขอข้าสักมื้อหนึ่งจะขอบใจ.

เจ้า. นั่งลงกิน, ยินดีต้อนรับท่าน.

ออร์. ท่านพูดหวาน ! ข้าผิดหาน้อยไม่;
ข้านึกว่าในป่าแห่งนี้ไซร้
จะมีแต่ชาวไพรพวกพาลา;
ข้าจึงแสร้งทำขึงตึงตังขู่.
ท่านผู้อยู่กลางดงพงพฤกษา,
และนอนใต้ต้นไม้ร่มฉายา,
ปล่อยเวลาคล้อยเคลื่อนเลื่อนเลยไป;
แม้ได้เคยอยู่สราญในบ้านช่อง,

เคยได้ยินระฆังก้องในวัดใหญ่,
เคยกินเลี้ยงกับสหายสบายใจ
อีกเคยได้เช็ดน้ำจากดวงตา,
ทั้งรู้จักสงสารผู้แค้นคับ,
จงโปรดรับคำวอนอ่อนของข้า
แทนถ้อยคำติงตังอังการ์:
ดังนี้ข้าเก็บดาพด้วยอายใจ.

เจ้า. จริงอยู่เราเคยสราญในบ้านช่อง,
เคยได้ยินระฆังก้องในวัดใหญ่,
เคยกินเลี้ยงกับสหายสบายใจ,
เคยร้องไห้เพราะสมเพชเวทนา:
ฉนั้นเชิญนั่งลง, เราจงจิต
ให้ท่านเป็นเช่นมิตร์อย่ากังขา,
สิ่งใดท่านประสงค์จงกล่าวมา,
เราจะหามาให้ดังใจปอง.

ออร์. ถ้าฉนั้นข้าขอจงรอคอย
อีกสักหน่อย, ตูข้านี้จำต้อง
ประพฤติเช่นมฤคีสีเรืองรอง,
ต้องไปหาลูกน้อยผู้กลอยใจ.
มิตาเถ้าชราน่าสลด,

สู้จรดตามข้ามาข่าใหญ่
เพราะความรักสุจริตสถิตใจ:
ขอท่านไซร้มิจิตคิดเมตตา.
กว่าตาเถ้าทุพพลคนนั้นไซร้
จะได้กินอิ่มหนำสำราญ, ข้า
ไม่ขอรับสิ่งใด.

เจ้า. รีบไปพา
ตัวตาเถ้าเอามาณที่นี้,
และจนกว่าเพื่อนยาจะมาไซร้
เราจะไม่กินเลยณที่นี่.

ออร์. ข้าเจ้าขอขอบใจที่ไมตรี;
ท่านจงสุขสวัสดิ์ทุกเมื่อไป! (เข้าโรง)

เจ้า. เห็นไหมเล่าพวกเราเหล่าสหาย,
จะเคราะห์ร้ายแต่เราก็หาไม่:
ที่ในโรงลครโลกนี้ไซร้
มีเรื่องน่าสลดใจอยู่มากครัน.

ยาคส์. ทั้งโลกเปรียบเหมือนโรงลครใหญ่,
ชายหญิงไซร้เปรียบตัวลครนั่น:
ต่างมียามเข้าออกอยู่เหมือนกัน;

คนหนึ่งนั้นย่อมเล่นตัวนานา,
คือแย่งเป็นเจ็ดป่างอย่างนี้ไซร้.
หนึ่งลูกอ่อนนอนไห้อยู่ข้า ๆ
ในวงแขนพี่เลี้ยงกล่อมเกลี้ยงมา,
จนกว่าจะสามารถอาจเลี้ยงตน.
สองคือเด็กนักเรียนแรกเขียนอ่าน
ถือย่ามผ่านไปพลางทางพร่ำบ่น,
หน้าแฉล้มแจ่มปานพระสุริยน,
ไปโรงเรียนชอบกลราวหอยคลาน.
สามคือหนุ่มรักสมรเผ้าถอนใจ
ราวเตาไฟที่เพลิงเร้าเริงผลาญ,
แต่งเพลงยาวชมชนงเจ้านงคราญ.
สี่ทหาร, เสียงดังดังดึงไป,
และหนวดเคราคล้ายเสือ, เหลือจะรัก
เกียรติศักดิ์, มักวิวาทปราดเข้าใส่,
ถลันหาเกียรติยศแม้ที่ใน
ปากปืนใหญ่ไม่พรั่นหวั่นวิญญา.
ห้าลูกชุนผู้ใหญ่ไก่เต็มพุง
จนท้องตุงตัวอ้วนท้วนนักหนา,
ตาขมึง, หนวดเคราเข้าตำรา,
ชำนาญในกติกาประเพณี.

ต่อลงมาถึงป่างคำรบหก,
เป็นตลกชูยแท้แก่เต็มที่,
ใส่แว่นตาคาดกระเป๋าเทราฤดี,
ถุงตีนที่เคยใช้เมื่อเยาว์วัย
ก็หย่อนย่นร่นหลวมสรวมซาเหี่ยว,
เสียงเคยห้าวกลับเรียวลงไปได้
ราวเสียงเด็ก, ยามสนทนาไป
เสียงนั้นไซร้แห้งแหยหอยหืดครัน.
ป่างสุดท้าย, ที่หมายจบประวัติ,
อันเห็นชัดกลับเป็นเด็กอีกแม่นมั่น,
มีแต่หลงลืมไป, อีกไร้ฟัน,
ไร้ตา, ไร้รสสรรพ์, ไร้ทั่วไป.

ออร์ลันโด กลับออก, พร้อมด้วยอะดัม.

เจ้า. เรายินดี. จงวางภาระเถ้า,
และให้เขากินหน้าสำราญใจ.

ออร์. ข้าขอบใจแทนเพื่อนผู้เถ้าไซร้.

อะดัม. ดีแล้วนาย, ข้าหายใจมิใคร่ทัน.

เจ้า. เชิญกินก่อน: เราไซร้ยังไม่ถาม
ถึงข้อความทุกข์โศกวิโยคศัลย์.
จงกินพลางฟังลำชัยรำพรรณ.
ร้องไปพลันเฉดหนอพอเพลินใจ.

ลำ

อา. ◎ อ้าลมหนาวพัดอ้าวไม่ร้ายสู้
ความชั่วอกะตัญญูของคนได้;
ถึงพัดต้องกายเย็นไม่เป็นไร
เพราะมิได้เคยเห็นเป็นเพื่อนกัน.
โอ้เจ้าพุ่มพฤกษาสง่าศรี,
ในโลกนี้สหายไม่มีที่จริงใจ;
ลุ่มหลงพะวงใย,
รักหน่ายคลายไป
อย่าได้เป็นห่วงอีกเลยเอย.
◎ น้ำพ้าหนาวร้าวอกฟกไม่เหมือน
ชั่งแค้นเพื่อนลืมคุณทุกสิ่งสรรพ์;
ถึงพ้าทำน้ำแข็งแกร่งฉนั้น,
ไม่เย็นทันเทียบเพื่อนที่ลืมมิตร์.
โอ้มิ่งไม้ใบพุ่มชะอุ่มเขียว,
เจ็บจริงเจียวเจ็บเพราะเพื่อนไม่นำภา;
เสียแรงรักเป็นนักหนา,
รักร้างห่างระอา,
จะมาเป็นห่วงเขาใยเอย.

เจ้า. ถ้าแม้เธอเป็นลูกเซอร์โรลันด์,
เช่นกระซิบบอกฉันก่อนไซร้,
ทั้งรูปร่างของบิดาข้าจำไว้
ก็เห็นได้เธอแม้นบิดาครัน.
เรายินดีรับเจ้า. เรานี้ฤๅ
คือตัวเจ้านครผู้รักมั่น
ในบิดาของเธอ: เธอฉะนั้น
จงผายผันสู่ถ้ำที่สำนัก,
และแถลงประวัติต่อให้เรา.
ส่วนตาเถ้าเราชอบชอบใจหนัก
ที่ภักดีต่อลูกสหายรัก,
ขอรู้จักต้อนรับเช่นกับนาย.
จงช่วยกันพยุงแกผู้แก่เถ้า.
มาเถิดเจ้าลูกเพื่อนเหมือนสหาย,
ขอให้ข้าฟังเรื่องทั้งดีร้าย
ถ้วนทั้งหลายจงเล่าให้เข้าใจ. (พากันเข้าโรง.)

องก์ที่ ๓

ตอนที่ ๑

ฉาก: ห้องหนึ่งในวังเจ้านคร.

เจ้าเฟรเดริค ออก, พร้อมด้วยขุนนาง, และออลิเวอร์.

เฟร. ไม่ได้พบแต่วันนั้นหรือว่า ?
เชื่อไม่ได้, ไม่น่าจะเชื่อได้:
ถ้าหากจิตกูนี้ไม่เต็มใจ
ด้วยเนตตาแล้วไซร้คงเห็นกัน;
เพราะเมื่อตัวผู้พี่ยังอยู่
กูไม่ต้องหาน้องผู้ผายผัน,
คงแก้แค้นสมใจได้เท่ากัน.
เหตุฉะนั้นมึงนาอย่านอนใจ.
ไปหาน้องมึงมา, ไม่ว่ามัน
จะได้คนช้อมตันไปหนไหน;
จะจุดเทียนส่องหาก็ตามใจ;
หาจงได้, จับเป็นหรือจับตาย
ภายในสิบสองเดือนเคลื่อนบรรจบ,
แม้มิพบมึงจงอย่ามุ่งหมาย
กลับมาอยู่เมืองกูให้ยากกาย.
ดินแสะทรัพย์ทั้งหลายของมึงไซร้,

ก็จะริบเป็นหลวงทั้งบ่วงกว่า
จะได้ตัวน้องมาสำแดงได้,
ว่ามิ่งไม่ทุรยศขบถใจ
เช่นกูไซรัคิดเห็นเป็นเช่นนั้น.

ออลิ. อนิขา, พระทรงอานุภาพ
ไม่ทรงทรายใจข้าเป็นแม่นมั่น !
น้องนั้นไซร้ข้ามิได้เคยรักมัน.

เฟร. ถ้าฉนั้นตัวมิ่งแสนอัปริย์.
จงขับไล่ออกไปพ้นราชฐาน;
พนักงานจงริบเรือนและที่:
จงริบไปไว ๆ ในบัดนี้
และขับข้ายอัปริย์พันภารา.

ตอนที่ ๒

ฉาก: ในดง.

ออร์ลันโด, ถือกระดาษ, ออก.

ออร์. แขวนอยู่เถอะกลอนสาร, เป็นพยานสิเนหา;
ขอจันทิมาราชินีแห่งนิศากาล,

ด้วยเนตร์วิมลวรรณ, จากสวรรค์สถาวฉาน,
โปรดช่วยเป็นพยานแห่งความปรีย์ะเต็มใจ.
อ้ารอสะลินด์! ป่วงพฤกษะเปรียยสมุดให้.
พี่จาฤกสารไว้ณเปลือกทุกต้นพฤกษา;
เพื่อชนพะเนจรจะได้อ่านซึ่งสารา
รู้คุณกะนิษฐา, ที่ประดิษฐ์ทุกแห่งหน.
ไวไว, ออร์ลันโด; เที่ยวจาฤกไว้ทุกต้น
ชมนางศิริวิมล, และวิเศษสุดรำพรรณ. (เข้าโรง.)

ตัชส์โตน กับ คอริน ออก.

คอ. เออ, การมาอยู่อย่างคนเลี้ยงแกะเช่นนี้, เห็นเป็นอย่างไรบ้าง, นายตัชส์โตน?

ตัช. พูดกันจริง ๆ นะเพื่อน, ถ้าจะพูดไปในส่วนที่ว่าเป็นการยังชีพอยู่เท่านั้นละก็มันก็พอสถานประมาณ; แต่ถ้าจะคำนึงถึงการที่มันเป็นอาชีพของเมษบาลละก็ไม่เป็นรส. ในข้อที่เป็นการอยู่วิเวก, ฉันก็ชอบใจพอใช้อยู่; แต่ถ้าจะว่ากันถึงข้อที่เป็นการส่วนตัว, ต้องนับว่าเลวเต็มที. ในส่วนข้อที่ว่าถึงการอยู่กลางทุ่ง, ฉันก็เป็นที่พอใจ; แต่ในส่วนข้อที่ไม่ได้อยู่ในราชสำนักนั้นหรือ, ทำให้ฉันรู้สึกระอา. โดยเหตุที่การยังชีวิตอยู่เป็นไปโดยอาการคับ, ก็นับว่าพอ ๆ สำหรับใจของฉัน; แต่เพราะไม่มีของกินให้ได้มาก ๆ, พูงฉันก็ไม่ชอบอยู่เอง. ก็แกมีสติปัญญาในตัวแกบ้างหรือไม่เล่า, ตาคนเลี้ยงแกะ?

คอ. ฉันมีปัญญาแต่เพียงพอที่จะรู้ได้ว่า ถ้ายิ่งมีโรคมากขึ้น ก็ยิ่งมีความสบายน้อยลง; และว่าผู้ที่ไร้เงิน, โอกาส, และความพอใจ ก็เท่ากับไร้สหายที่สามคน; รู้ว่าลักษณะของฝนคือทำให้เปียกและลักษณะของไฟคือทำให้ไหม้; รู้ว่าทุ่งหญ้าดีทำให้แกะอ้วน, และว่าเหตุสำคัญที่ขันตาลให้เป็นกลางคืนก็เพราะไร้ตวัน; รู้ว่าผู้ที่มิได้มีปัญญามาโดยธรรมะชาติหรือโดยแสวงอาจจะยุ่นได้ถึงกำเนิดทรามของตน หรือมิฉนั้นก็เป็นเชื้อสกุลที่ยัดซยเต็มที.

ตัช. คนเช่นนี้เป็นนักปราชญ์โดยธรรมดา. แกได้เคยไปในราชสำนักบ้างไหม, เมยยาล ?

คอ. ไม่เคยเลย.

ตัช. ถ้าฉนั้นแกก็ไม่พ้นนรก, เหมือนไข่ที่ย่างไม่ดีสุกแต่ซีกเดียว.

คอ. ค่าที่ไม่เคยไปในวังเท่านั้นแหละฤๅ ? ขอให้ชี้แจง.

ตัช. อ้าว, ก็ถ้าแกไม่เคยเข้ารั้วเข้าวัง ก็เป็นอันว่ายังไม่เคยเห็นมรรยาทดี; ถ้าแกไม่เคยเห็นมรรยาทดี, มรรยาทของแกก็คงจะต้องชั่ว; และความชั่วก็คือยาป, และยาปก็คือเครื่องพาไปนรก. แกเคราะห์ร้ายพิลึกนะ, เมยยาล.

คอ. ไม่เป็นเช่นนั้นเลย, ตัชส์โตน: สิ่งซึ่งถือว่าเป็นมรรยาทดีในวังเป็นของน่าขันในชนบท เท่า ๆ กับมรรยาทของชาว

ชนยทเปนสิ่งซึ่งถูกเย้ยหยันมากที่สุดในวัง. แกเล่าให้ฉันฟังเองว่าในราชสำนักต้องขบมือกันเมื่อปราถนาจะแสดงความเคารพ: แต่ความเคารพอย่างนี้จะกลายเปนของสกปรกถ้าแม้เสวกเปนเมษยาล.

ตัช. อุทาหรณ, โดยย่อ; ว่ามา, อุทาหรณ.

คอ. พวกเรากำลังขับนางแกะของเรา, และแกก็ย่อมรู้, หนังและชนมันเปนน้ำมันย่อง.

ตัช. ก็มือเสวกไม่มีเหงื่อออกบ้างละฤๅ? แล้วก็มันแกะก็ดีเท่า ๆ กับเหงื่อมนุษไม่ใช่ฤๅ? ดีน, ดีนนัก. ต้องหาอุทาหรณใหม่; ว่ามา.

คอ. อีกประการหนึ่ง, มือพวกเราแข็งนัก.

ตัช. ถ้าฉนั้นริมฝีปากที่จูบก็จะรู้สึกเร็วขึ้น. ดีนอีก. หาอุทาหรณให้ลึก ๆ อีกหน่อย.

คอ. และมือมักจะเยื้อนน้ำมันยางย่อย ๆ เพราะเคี่ยวยาแกะของเรา; ก็แกจะให้เราจูบน้ำมันยางเคี่ยวฤๅ? มือเสวกสลูยไล้หอมไปด้วยชมด.

ตัช. คนดีนอย่างเอก! แกเท่ากับเนื้อหนอนกิน, เมื่อเปรียบกับชิ้นเนื้อดี! ขอให้เรียนจากยัณฑิต, และไตร่ตรองดูให้ดี: ชมดมีธรรมะชาติต่ำกว่าน้ำมันยาง, เพราะเปนเพียงมูลของแมวชนิดหนึ่งเท่านั้น. แกอุทาหรณเสียใหม่, เมษยาล.

คอ. ปัญญาของแกเฉียบแหลมเหลือที่ฉันจะสู้: ขอให้ฉันยังที่เถิด.

ตัช. จะยังอยู่ในฐานเป็นผู้ควรตกนรกฉนั้นฤา? ขอให้พระเป็นเจ้าช่วยด้วยเถิด, ตาคนต้น! ขอให้พระเป็นเจ้าช่วยกอกเลือดแกด้วยเถอะ! แกมันดียนัก.

คอ. นาย, ขอให้เข้าใจว่าฉันเป็นกรรมกรแท้ ๆ: ฉันหาเช้ากินค่ำ, หาผ้าพอปกกาย, ไม่ได้ทำให้ใครชัง, ไม่อิจฉาใครที่ได้ความสุข, ยินดีในความดีของผู้อื่น, สกดใจในส่วนภัยที่มีแก่ตัว, และความพอใจมากที่สุดของฉันคือเมื่อเห็นนางแกะกินหญ้าและลูกแกะกินนม.

ตัช. นั่นก็เป็นบาปไม่น้อยของแกอีกอย่างหนึ่ง, ในการที่จับนางแกะกับแกะผู้เข้าชนกัน และจงใจหาเลี้ยงชีพโดยการผสมปศุสัตว์; ประพฤติเป็นสื่อให้แก่แกะตัวนำฝูง, และลวงเอานางแกะน้อยอายุสิบสองเดือนไปให้แกะผู้ที่หัวเขียว, ชรา, และมักมากในกาม, ไม่คู่ควรกันด้วยประการใด ๆ เลย. ถ้าแกจะไม่ต้องลงนรก!เพราะเหตุนี้ละก็, ยมบาลเห็นจะเลยไม่ได้มีเมียบ่าวแน่ละ; ฉันและเห็นไม่ได้ว่าแกจะรอดได้อย่างไร.

คอ. นายหนุ่มกานิมีด, พี่ชายของนายผู้หญิงใหม่ของฉัน, มานี่แล้ว.

รอสะลินด์ ออก, ถือกระดาษแผ่นหนึ่ง.

รอส. (อ่าน) ๏ ทั่วทิศาขวบเขตเทศอินดิ
หามะณีเหมือนรอสะลินด์ไฉน.
เกียรติของนาง, พลางวายุพาไป,
ทั่วโลกยังรอสะลินด์ย่อมฦๅชา.
ปวงรูปภาพงามเลิดเฉิดเฉลา
เปรียบนงคราญป่านเขม่าเซานักหนา.
ไม่ขอทำพักตร์ใดในอุรา
นอกจากหน้ารอสะลินด์ยุพินเพรา. ฯ

ตัช. กลอนอย่างนี้ข้าจะแต่งให้บ้างก็ได้ ไม่ต้องหยุดตั้งแปดปี, เว้นแต่เวลากินเช้าเย็นกับเวลานอน; ขังหวะเหย่า ๆ ราวกับแม่ค้าหายเนยไปตลาด.

รอส. อ้ายบ้า !

ตัช. เช่นนี้เป็นตัวอย่าง:

๏ แม้กวางใดไร้นางกวางเป็นคู่
ยังจู่หารอสะลินด์โฉมเฉลา.
แม้วิลาใดร่หาคู่คลึงเคล้า,
รอสะลินด์นงเยาว์ก็เหมือนกัน.
อันเสือหนาต้องหาซับในรอง,
ท้องหม่อมแม่รอสะลินด์ก็เฉกฉัน.

ข้าวเกี่ยวกองต้องรวมพ่อนผูกพัน,
ฉนั้นชวนรอสะลินด์ขึ้นระแทะ.
ลูกไม้หวานเปลือกนอกมักเปรี้ยวจี๋,
ลูกไม้นี่เหมือนรอสะลินด์แหละ.
ผู้ใดปองกุหลาบอันงามแงะ
ต้องทนหนามตำแยะและรอสะลินด์.

นี่เปนกลอนเข้าแยบยบ้าปาน ๆ กันเทียวไม่ใช่ฤๅ ? ก็จะเก็บเอามาเปนอารมณ์ทำไม, ไม่เห็นเปนเรื่องเลย.

รอส.　เลิกที, อ้ายบ้าขัดซบ ! กูไปพบอยู่ที่ต้นไม้ต้นหนึ่ง.

ตัช.　ถ้าจริงฉนั้น, ต้นไม้นั้นก็ออกผลไม่ดีเสียแล้ว.

รอส.　กูจะตอนเอามาติดกับตัวมึง, ซึ่งถ้าเช่นนั้นก็จะเปนอันมาฝากกับต้นไม้บ้า: แล้วมันก็จะกลายเปนผลไม้ที่ออกก่อนผลอื่น ๆ ในแถบนี้; เพราะมึงคงจะเน่าเสียก่อนห่าม, ตามวิสัยต้นไม้บ้า.

ตัช.　ก็ตามใจ; แต่ข้อที่นายพูดนี้ถูกหรือมิถูกก็แล้วแต่บ้าจะวินิจฉัยเถิด.

เซเลีย ออก, ถือกระดาษแผ่นหนึ่ง.

รอส.　เลิกที ! น้องสาวข้ามาแล้ว, อ่านอะไรอยู่ด้วย: อย่ากวนหล่อน.

เซเลีย. (อ่าน) ◎ อันที่นี้เหตุไฉนเช่นไพรสณฑ์ ?
หรือเพราะเหตุหนไพรไม่มีคน ?
ข้าจะคิดเล่ห์กลแก้การนี้.
จะเอาลิ้นแขวนทั่วทุกพฤกษา,
เพื่อเผยพจน์รจนาสง่าศรี:
บ้างกล่าวถึงความสั้นแห่งชีวี
ที่วนว่ายในสังสารวัฏ,
และแม้ยืดยืดเดียวเท่านั้นไซร้
ก็ทำให้อายุยาวถนัด;
บ้างกล่าวถึงความเสื่อมไมตรีวัน
ตัดมิ่งมิตรขาดมิตรผิดคลองธรรม์:
แต่ที่กึ่งงามยิ่งกว่ากึ่งหลาย,
อีกที่ย่อลายประโยคทุกอัน, ฉัน
จะเขียนรอสะลินดาเป่นแม่นมั่น,
เพื่อผู้อ่านทั่วกันได้รอบรู้
ถึงเดือนดาวแวววาวในเวหน
และโลกน้อยที่คนเราอยู่.
เทพประศาสน์ธรรมะชาติ, ปราชญ์จงรู้,
ให้สิริรวมอยู่แห่งเดียวไซร้,
และรวมสรรพะคุณวิเศษสรรค์:

เหตุฉนั้นธรรมะชาติจึ่งกลั่นให้,
แก้มเฮเลน, แต่เว้นไม่ให้ใจ,
ให้สง่าของเค็ลโอปาตรา,
ให้สิ่งซึ่งประเสริฐเลิดสมบัติ
ของนางอัตะลันตาวิเลซา,
ให้ซึ่งความเสงี่ยมเจียมกายา
ของนางลูเค็รซียายอดนารี.*
ดังนี้เทพประสาทลักษะณา
แด่ยุพาอสะลินด์ผู้โฉมศรี;
รวมหลายหน้า, หลายตา, หลายใจฉนี้,
เพื่อให้มีสิ่งเลิดอยู่รวมกัน.
อันเทวาอำนวยอวยพระพร

---

* นางทั้ง ๔ ที่ออกนามฉนี้เป็นนางที่ได้มีชื่อเสียงปรากฏมาในตำนานและนิทานโรมและกรีกโบราณ: (๑) เฮเลน, งามเลิดในแดนกรีซ, แต่ใจชั่วตามชู้ไป, จนเป็นเหตุให้เกิดสงครามระหว่างกรีซกับตรอย; (๒) เค็ลโอปาตรา, นางพญาเมืองไอยคุปต์, มีสง่าทำให้คนรัก; (๓) อัตะลันตา, บุตรีอิอาโสสเจ้านครอาร์คาเดีย, เป็นผู้ที่รูปงามและวิ่งเร็วที่สุดในโลก: ในที่นี้ที่ว่าสมบัติประเสริฐของนางนี้น่าจะหมายความว่าโฉมงาม: (๔) ลูเค็รซียา, เป็นหญิงชาวโรม ซึ่งตาร์ควินัสผู้เป็นใหญ่ในกรุงโรมพยายามเกี้ยวเท่าใดก็ไม่ยินยอม: ตาร์ควินัสจึงฉุดไปด้วยกำลัง, แล้วนางนั้นฆ่าตัวเสียเพื่อล้างอาย, เลยเป็นเหตุให้ตาร์ควินัสถูกเนรเทศ.

ให้ยังอรมิลักษณ์เลิคเลอสรร,
อิกมิเทพยัญชาให้ข้านั้น
เปนข้านางนวลจันทร์นั่นแท้เอย ฯ

รอส. ดูเอาสิ, ท่านนักเทศน์วิเศษเจ้าซา! นี่ท่านมาเทศนาชมชู้รักอะไรหนระอาใจผู้ฟังเหลือประมาณ, และท่านก็มิได้กล่าวเตือนล่วงหน้าเสียก่อนด้วยว่า "จงตั้งใจฟังคิเถิดสัตบุรุษทายก!"

เซเลีย. อ้อ, อ้อ! นี่กลับมากันแล้วฤๅ? เมษยาล, หลีกไปห่างๆ สักหน่อยเถอะ. มึงก็ไปด้วยกับเขาเถอะ, อ้ายตลก.

ตัช. มาเถิด, เมษยาล, เรามาล่าถอยไปโดยไม่เสียทีต่อข้าศึก; ถึงเราจะไม่ได้ขนเสบียงและสัมภาระไปด้วย, ก็ไม่เปนอะไรนักดอก. (ตัชส์โตนและคอรินเข้าโรง.)

เซเลีย. พี่ได้ฟังกลอนนั้นหรือเปล่า?

รอส. อ้อ, ได้ฟังตลอด, และยิ่งกว่านั้นเสียอีก; เพราะยางตอนก็ยาทยาวเกินที่ตัวกลอนจะทนได้.

เซเลีย. ข้อนั้นไม่เปนไร ยาทอาจจะช่วยทานกลอนไว้ได้.

รอส. ถูกละ, แต่ยาทมันเปลี่ยและทรงตัวเองอยู่ไม่ได้นอกจากอาศัยกลอน เพราะฉนั้นจึงดูกะโผลกกะเผลกอยู่ในกลอน.

เซเลีย. แต่ก็เมื่อฟังแล้วพี่ไม่นึกประหลาดบ้างหรือ ว่าฉันใดนามของพี่จึงไปเที่ยวแขวนหรือขาฤกไว้ที่ต้นไม้เหล่านี้?

รอส. พี่รู้สึกประหลาดใจเสียมากมายแล้วก่อนที่หล่อนมา, เพราะคุณนี่แน่ะที่พี่ไปพบแขวนอยู่กับต้นตาล. พี่ยังรำลึกไม่ออกเลยว่าได้เคยถูกออกชื่อในกาพย์กลอนมากเช่นนี้เมื่อไร, ตั้งแต่ชาติก่อน ๆ นี้มา.

เซเลีย. พี่รู้ไหมว่าใครได้เป็นผู้แต่ง ?

รอส. เป็นผู้ชายละกระมัง ?

เซเลีย. ผู้มีสายสร้อยที่พี่ประทานคล้องคออยู่. พักตร์แดงละสิ?

รอส. ก็ใครเล่าน้อง ?

เซเลีย. เจ้าประคุณเอ๋ย ! มิตร์กับมิตร์จะพบกันนั้นยากนัก, แต่แม้ภูเขาก็อาจจะขยับเยื้องได้ โดยแผ่นดินไหวและได้พบกันโดยเหตุนั้น.

รอส. แต่ว่าก็ใครเล่า ?

เซเลีย. ไม่รู้จริง ๆ เชียวฤๅ ?

รอส. พี่ขอวิงวอนหล่อนจริง ๆ, ยอกพี่หน่อยเถิด.

เซเลีย. อ๋อ, น่าพิศวง, พิศวง, และพิศวงอย่างยิ่งยวดในความพิศวง ! น้องขอกล่าวอีกว่าน่าพิศวง, และต่ออีกด้วยว่าพิศวงจนเกินที่จะตะโกนบอกให้สิ้นพิศวงได้ทีเดียว !

รอส. ให้ฟ้าผ่าสิ ! น้องนึกหรือ, ว่าค่าที่พี่แต่งตัวเป็นผู้ชาย, พี่จะต้องเลยแปลงอารมณ์เป็นเสือกับถุงตีนตามไปด้วย ?

ถ้ารอช้าไปอีกนิดเดียวก็จะเท่ากับมาเกณฑ์ให้พี่ต้องเที่ยวคลำอยู่ในความสงสัยสนเท่ห์ไม่มีที่สุดที่เดียวนะ; ฉนั้นขอของยอกมาโดยเร็ว, และพูดเร็ว ๆ หน่อย. พี่อยากให้น้องพูดเป่นอ่าง, น้องจะได้รีนชายที่แฝงอยู่นี้ออกมาจากปาก, เหมือนรินเมรัยจากขวดคอแคบ, ออกมาครั้งเดียวพลักใหญ่, หรือมิฉนั้นก็ไม่ออกเสียเลย. ขอน้องจงเยีดจุกจากปากของน้อง เพื่อให้พี่ได้ดมซ่าวของน้อง.

เซเลีย. แล้วพี่จะได้เอาผู้ชายเข้าใส่ท้องฉนั้นฤๅ ?

รอส. เขาเป่นชายที่พระเป่นเจ้าสร้างฤๅ ? ๏ เขาเป่นคนอย่างไร ? หัวของเขาควรแก่ราคาหมวกฤๅ ? และคางของเขาควรแก่เคราฤๅ ?

เซเลีย. ส่วนเครานั้นเขายังมีน้อยอยู่ดอก.

รอส. อ๋อ, แล้วพระเป่นเจ้าก็คงประทานเพิ่มอีก, ถ้าชายผู้นั้นจะรู้สึกขอบพระคุณ: พี่จะขอห้ามมิให้เคราเขาขึ้นก่อน, ถ้าหล่อนจะไม่ให้พี่รู้ว่าคางของเขาเป่นอย่างไร.

เซเลีย. เขานั้นคือหนุ่มออร์ลันโด, ผู้ที่ได้ปีดซ่นตีนคนมวยปล้ำและมากระทบหัวใจของพี่ด้วยในคราวเดียวกัน.

รอส. อย่าล้อกันเล่นหน่อยเลย, ให้ตายสิ: พูดกันจริง ๆ จัง ๆ หน่อยเถิด.

๏ "เขาเป่นชายที่พระเป่นเจ้าสร้างฤๅ ?" หมายความว่าเป่นผู้ชายจริง ๆ, ไม่ใช่เป่นชายแต่เพราะเครื่องแต่งตัวฉนั้นฤๅ.

เซเลีย. จริง ๆ นะพี่, เขาแน่แล้ว.

รอส. ออร์ลันโดฤๅ ?

เซเลีย. ออร์ลันโดนั่นสิ.

รอส. จะตายจริง ! นี่พี่จะเอาเสื้อกับถุงต้นไปทิ้งเสียที่ไหนดี ? เขาทำอะไรอยู่เมื่อหล่อนเห็นเขา ? เขาพูดว่ากระไรบ้าง ? เขาแต่งตัวอยู่อย่างไร ? เขามาทำอะไรอยู่ที่นี่ ? เขาถามถึงพี่หรือเปล่า ? เขาพักอยู่ที่ไหน ? เขาจากกับหล่อนไปอย่างไร ? และเมื่อไรหล่อนจะพบเขาอีก ? ขอให้ตอบพี่มาในคำเดียวเถิด.

เซเลีย. ถ้าฉะนั้นพี่ต้องไปขอยืมปากของอสูรการ์กันตูวามาให้น้องก่อน: เพราะถ้าจะให้น้องตอบคำเดียวก็จะเป็นคำใหญ่เกินปากคนสมัยนี้มากทีเดียว. * การที่จะให้ฉันตอบเรียงให้ถูกทุกข้อที่ถามยากยิ่งกว่าตอบปุจฉาวิสัชนาอีก.

รอส. แต่ก็เขาได้รู้หรือหาไม่ว่าพี่มาอยู่ที่ในดงนี้และแต่งตัวเป็นผู้ชาย ? ดูหน้าตาเขาซึมยานเหมือนเมื่อวันที่เขาไปปล้ำนั้นฤๅ ?

---

* การ์กันตูวา เป็นตัวอสูรในเรื่องนิทานเปรียบเทียบอัน ๑, ซึ่งคนชาวฝรั่งเศสชื่อ ฟรังซัวส์ ราบเลส์ (François Rabelais.) เป็นผู้แต่ง. ราบเลส์เกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๐๒๖, ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๐๗๖.

เซเลีย. ถ้าจะนับเมล็ดธุลีก็จะง่ายเท่ากับคอยขัญหาต่าง ๆ ของผู้รัก; แต่พี่จะชิมรสแห่งการที่น้องพบเขา, และคอยมองดูเองต่อไปให้อร่อยเถิด. ดิฉันพบเขาอยู่ใต้ต้นไม้, เหมือนลูกเอคอร์นที่หล่นอยู่.

รอส. ถ้าต้นไม้นั้นมีผลเช่นนั้นละก็ควรแท้ที่จะเรียกว่าต้นเทวะพฤกษ์.

เซเลีย. โปรดฟังดิฉันหน่อยเถิดเจ้าข้า.

รอส. ว่าไป.

เซเลีย. เขานอนอยู่ที่นั้น, เหยียดยาว, ราวกับอัศวินผู้ต้องขาดเจ็บ.

รอส. ถึงแม้ว่าได้เห็นเช่นนั้นจะเป็นที่น่าสงสารก็จริงอยู่, แต่ก็นับว่าเป็นสง่าแก่ฟินพสุธา.

เซเลีย. ของห้ามลิ้นเสียบ้างเถิดเจ้าข้า, เต้นมากจนเกินเหตุนัก. เขาแต่งกายคล้ายพราน.

รอส. โอย, เป็นลาง! เขาจะมาไล่ฆ่าหัวใจของพี่แล้ว.

เซเลีย. ดิฉันอยากร้องให้สนุกโดยไม่เศร้า; นี่พี่มาทำให้ดิฉันร้องเสียงเพี้ยนไปเสียแล้ว.

รอส. น้องไม่รู้หรือว่าพี่เป็นหญิง? เมื่อนึกอะไรก็ต้องพูดออกมา. เล่าต่อไปสิ.

เซเลีย. พี่ทำให้ดิฉันเสียรอยไปเอง. ช้า! เขามาโน่นแล้วไม่ใช่ฤา?

ออร์ลันโด กับ ยาคส์ ออก.

รอส. เซาละน้อง: เลี่ยงไปเสียหน่อย, และคอยดูเซา.

ยาคส์. ฉันขอบใจที่นายได้มาเป็นเพื่อน; แต่แท้จริง, ฉันดูเหมือนจะพอใจเดินคนเดียวมากกว่า.

ออร์. ข้านี้ก็เหมือนกัน; แต่ก็ต้องคำนึงถึงธรรมเนียมบ้าง, จึงต้องขอบใจในการที่ท่านได้มากับข้าด้วย.

ยาคส์. พ่อมหาจำเริญ: ถ้าฉนั้นเรามาพบปะกันให้น้อยที่สุดที่จะทำได้ดีกว่า.

ออร์. ข้าก็ปรารถนาให้เราได้เป็นคนไม่รู้จักกันยิ่งขึ้นอีก.

ยาคส์. ฉันขออย่าให้นายทำต้นไม้เสียเพราะเขียนเพลงยาวบนเปลือกอีกเลย.

ออร์. ฉันขออย่าให้นายทำเพลงยาวของฉันเสียเพราะอ่านเถลไถลอีกเลย.

ยาคส์. คู่รักของนายชื่อรอสะลินด์ฤๅ ?

ออร์. ฉนั้นเทียว.

ยาคส์. ฉันไม่ชอบชื่อหล่อน.

ออร์. เมื่อเซาตั้งชื่อหล่อนนั้นเซามิได้ตั้งใจที่จะให้นายชอบเลย.

ยาคส์. หล่อนสูงสักเท่าไร ?

ออร์. สูงพอเสมอดวงใจของฉัน.

ยาคส์. นายช่างมีคำตอบอย่างไพเราะไว้มากจริง ๆ. นี่บางทีนายจะได้เคยชอบกับพวกเมียช่างทอง, และได้คำเพราะมาจากที่เขาขายถุกแหวนกระมัง ?

ออร์. หามิได้; แต่ฉันตอบท่านจากคำในรูปพระยท, ที่ตัวท่านเองได้ไปลอกเอาคำถามมานั่นสิ.

ยาคส์. นายมีปัญญาไว: ฉันนึกว่าดูเหมือนจะทำด้วยดินนางอัตะลันตากระมัง ? มานั่งกับฉันสักครู่เถิดฤๅ ? แล้วเราจะช่วยกันนินทาโลกที่เย่นที่รักของเรา, และย่นถึงความยากของเรา.

ออร์. ข้าไม่ชอนินทาผู้ใดในโลกนี้นอกจากตัวข้าเอง, ซึ่งข้ารู้อยู่ว่ามีความชั่วมากน้อยเท่าใด.

ยาคส์. ความชั่วอย่างร้ายที่สุดที่นายมีก็คือการที่รักผู้หญิง.

ออร์. นั่นเปนความชั่วที่ข้าไม่ขอแลกกับความดีอย่างเลิศของท่าน. ข้าเชื่อท่านจริง ๆ นะ.

ยาคส์. เปนความสัตย์, ฉันกำลังเที่ยวเดินหาคนบ้าคนหนึ่งเมื่อพยนาย.

ออร์. เขาหมน้ำอยู่ที่ในอาร: ถ้าท่านมองดูในน้ำคงเห็นคนบ้านั้นแน่แท้.

ยาคส์. ฉันก็คงจะเห็นแต่รูปตัวฉันเอง.

ออร์. ซึ่งข้าเห็นว่าถ้าไม่เปนข้าก็ไม่มีตัวเท่านั้น.

ยาคส์. ฉันไม่อยู่กับนายอีกละ: ลาทีเถิด, สินยอร์รัก.

ออร์. ข้ายินดีที่ท่านจะไป: ลาก่อนละ, มองสิเออร์ เหงา. (ยาคส์เข้าโรง.)

รอส. (พูดกับเซเลีย.) พี่จะพูดกับเขาอย่างคนหนุ่มคะนอง, และล้อเขาเล่นบ้างโดยลักษณะนั้น.—นี่แน่ะ, ได้ยินไหม, ชาวดง ?

ออร์. ได้ยินแล้ว: แกประสงค์อะไร ?

รอส. แกรู้ไหม, ว่ากี่นาฬิกา ?

ออร์. แกควรจะถามฉันว่าเวลาเท่าใด: ในดงนี้ไม่มีนาฬิกา.

รอส. ถ้าฉะนั้นในดงนี้ก็ไม่มีผู้รักจริง, เพราะถ้ามีอยู่แล้วการที่ผู้ตกอยู่ในความรักเขาถอนใจทุกนาทีและครวญครางทุกชั่วโมงก็เพียงพอเปนมาตราวัดอย่างอันเกี่ยงคร้านแห่งเวลาได้ดีเท่ากับนาฬิกา.

ออร์. ใฉนไม่ว่าอย่างอันไวแห่งเวลา ? ถ้าจะกล่าวเช่นนั้นจะถูกกว่าไม่ใช่ฤๅ ?

รอส. หามิได้เลยนาย: เวลาเดินด้วยอย่างต่าง ๆ กันสำหรับคนต่าง ๆ ชนิด. ข้าอาจจะบอกท่านได้ว่าสำหรับใครเวลาเดินเหยาะ, สำหรับใครเวลาวิ่งสยัดย่าง, สำหรับใครเวลาวิ่งห้อ, และสำหรับใครเวลานิ่งอยู่.

ออร์. ฉันขอถามว่าสำหรับใครเวลาจึ่งจะวิ่งสยัดย่าง ?

รอส. อ๋อ, เวลาวิ่งสยัดย่างสำหรับนางสาวระหว่างวันที่มั่นกับคู่รักกับวันที่แต่งงานสมรส: ถึงแม้เวลาระหว่างนั้นจะเป่นแต่เพียงเจ็ดราตรี, ก็ดูเวลาเดินเหยาะเหย่าจนรู้สึกว่านานเท่าเจ็ดปี.

ออร์. สำหรับใครเล่าเวลาจึ่งจะเดินเหยาะ ๆ ?

รอส. สำหรับนักบวชที่ไม่รู้ละติน, และคนมั่งมีที่ไม่เป่นโรคดีนบวม; เพราะนักบวชนั้นหลับง่ายเพราะไม่สามารถจะศึกษา, และคนมั่งมีอยู่โดยสบายเพราะไม่มีความเจ็บ; นักบวชไร้วิชาที่ทำให้ผ่อมและเปลื้องแรง, และคนมั่งมีไม่ต้องรับภาระแห่งความขัดสนอย่างหนักน่าเบื่อหน่าย: สำหรับคนสองชนิดนี้แหละเวลาเดินไปอย่างเฉื่อย ๆ.

ออร์. ก็สำหรับใครเล่าเวลาวิ่งห้อ ?

รอส. สำหรับโจรที่กำลังจะไปที่แตลงแกง; เพราะถึงแม้ว่าจะย่องไปอย่างช้าที่สุดที่จะย่างไปได้, ตัวผู้ร้ายเองก็คงยังรู้สึกว่าไปถึงเร็วเกินไป.

ออร์. ก็สำหรับใครเล่าเวลานิ่งอยู่ ?

รอส. สำหรับพวกทนายความในเวลาที่ศาลยึด; เพราะพวกเหล่านั้นนอนตั้งแต่ศาลยึดหยุดพักจนกว่าศาลจะเริ่มเยึดใหม่

อีกภาคหนึ่ง และในเวลาเช่นนี้เขาแลไม่เห็นที่เดียวว่าเวลาคล้อยเคลื่อนไป.

ออร์. เธออยู่ที่ไหน, พ่อหนุ่มน้อยรูปงาม ?

รอส. ข้าอยู่กับนางเมษบาลผู้นี้, ที่เป่นน้องสาวของข้า: อยู่ที่นี่ณชายคง, เหมือนเชิงชายแห่งกระโปรง.

ออร์. เธอกำเนิดที่นี่ฤๅ ?

รอส. ก็เหมือนกระต่ายที่นายเห็นอยู่ในแห่งที่มันกำเนิด.

ออร์. สำเนียงพูดของเธอดูดีกว่าที่จะร่ำเรียนได้ในถิ่นอันห่างไกลเช่นนี้.

รอส. นี่ก็มีผู้กล่าวแก่ข้าหลายรายแล้ว: แต่ตามความจริง ลุงของข้าคนหนึ่งผู้มีศีล, และซึ่งเมื่อหนุ่ม ๆ เคยเป่นคนอยู่ในเมือง, ได้สอนข้าให้พูดอย่างนี้; ลุงผู้นั้นเป่นผู้คุ้นแก่การสมาคมผู้ดี, เพราะณที่นั้นแกได้เคยรักผู้หญิง.

ออร์. เธอจำได้บ้างหรือไม่ว่าเขาได้กล่าวว่าสิ่งไรบ้างเป่นความชั่วร้ายสำคัญของผู้หญิง ?

รอส. ไม่ปรากฏว่ามีข้อใดสำคัญยิ่งกว่าข้ออื่น ๆ; ล้วนเหมือน ๆ กันราวกับเหรียญทองแดงกึ่งเบ่นนี้, ความชั่วร้ายทุก ๆ อันดูร้ายกาจมากที่สุดจนกว่าจะมีความชั่วร้ายอีกอันหนึ่งมาแทนที่ให้เทียบกัน.

ออร์. ขอฟังเล่าให้ฉันฟังบ้างสิ.

รอส. ไม่ได้, ข้าจะยอมให้สรรพคุณยาของข้าไม่ได้นอกจากแก่คนไข้, บัดนี้มีชายผู้หนึ่งซึ่งท่องเที่ยวอยู่ในดงนี้, ที่เที่ยวทำร้ายต้นไม้อ่อน ๆ เสียมาก โดยชาญนามรอสะรินด์ไว้ที่เปลือก; เอากาพย์ยอเกียรติเที่ยวแขวนไว้ตามพุ่มไม้ฮอทอร์น และเอากลอนเพลงยาวเที่ยวแขวนไว้กับกอหนาม; ทุก ๆ อย่างสรรเสริญนามรอสะลินด์, ให้ตายสินา ถ้าแม้ข้าได้พบชายผู้หลงรักผู้นี้เมื่อใด, ข้าก็จะให้ความแนะนำอย่างดี ๆ, เพราะเขานี้แหละดูเป็นไข้รักทุก ๆ วัน ไม่รู้หาย.

ออร์. ข้านี้เองคือชายผู้ที่รักรึงใจ: ขอเธอจงบอกยาแก้ไข้นั้นแก่ข้าเถิด.

รอส. ดูนายไม่มีอาการปรากฏอย่างที่ลุงของข้าสอนไว้เลยจนอย่างเดียว: ลุงได้สอนข้าไว้ให้สังเกตชายที่รักหญิง; ข้าเชื่อว่าตัวนายมิได้ตกอยู่ที่ในกรงอันซึ่งทำด้วยหญ้านั้นเลย.

ออร์. ลักษณะที่ว่านั้นเป็นอย่างไร ?

รอส. แก้มตอบ, ซึ่งนายไม่เป็น; ตาเขียวและกลวง, ซึ่งนายไม่เป็น; ความไม่พอใจพูดกับใคร, ซึ่งนายไม่มี; เครารุรังไม่สะสาง, ซึ่งนายก็ไม่มี; แต่ข้อนี้ข้ายอมให้อภัย, เพราะเคราของนายมีน้อยอยู่เองเช่นเดียวกับมฤตกของผู้

เป็นน้องเขา: นอกจากนี้ถุงตีนของนายควรจะไม่มีสายรัด, หมวกไม่มีผ้าพัน, ข้อมือเสื้อไม่กลัดกุม, เกือกไม่ผูก และทุก ๆ สิ่งในตัวควรที่จะแสดงความระอาใจจนไม่อินังแก่การแต่งตัว; แต่นายหาเป็นคนเช่นนั้นไม่; นายออกจะพิถีพิถันในการแต่งกาย, ประหนึ่งว่านายรักตัวเองเสียมากกว่ารักผู้อื่น.

ออร์. พ่อหนุ่มเอ๋ย, ทำไฉนจึงจะให้เธอเชื่อได้ว่าฉันรักผู้หญิงจริง ๆ ?

รอส. ให้ข้าเชื่อฉนั้นฤา! นายจะทำให้หญิงที่นายรักนั้นเชื่อก็ได้เท่ากัน; และข้ารับรองเทียว, ว่านายจะทำให้เจ้าหล่อนเชื่อนั้นง่ายกว่าที่จะให้หล่อนสาระภาพว่าเชื่อ: นี่เป็นข้อหนึ่งซึ่งผู้หญิงยังคงลวงหลอกใจของตนเอง. แต่พูดกันจริง ๆ เถิด, ท่านนี้หรือเป็นผู้ที่เอาเพลงยาวเที่ยวแขวนไว้ตามต้นไม้, ชมเชยรอสะลินด์มากมายนัก ?

ออร์. พ่อหนุ่ม, ข้าขอสาบาลต่อหน้าหัตถ์อันนวลใยของรอสะลินด์, ว่าข้านี้คือชายผู้นั้น, ชายผู้เคราะห์ร้ายนั้นแล.

รอส. แต่แท้จริงนายรักเขามากเท่าที่กล่าวในยกกลอนนั้น ๆ ฤา ?

ออร์. ทั้งกลอนและคำพูดไม่สามารถจะพรรณนาได้ว่าข้ารักมากเพียงไร.

รอส. ความรักก็เป็นแต่ความบ้าเท่านั้น, และข้าขอบอกว่าสมควรที่จะถูกตีและถูกขังห้องมืดเช่นเดียวกับคนบ้า: และการที่คนบ้ารักไม่ถูกทรมานและรักษา, ก็เพราะความบ้าเช่นนี้มีอยู่เป็นของธรรมดามากนักจนตัวผู้เป็นเองก็พะวงรักอยู่ด้วยเหมือนกัน. แต่ข้ารับจะรักษาโดยให้โอวาท.

ออร์. เธอเคยรักษาผู้ใดบ้างแล้วหรือโดยวิธีนี้น ?

รอส. เคยแล้ว, รายหนึ่ง, และโดยอาการเช่นนี้. ข้าให้เขาสมมตตัวข้าเป็นหญิงที่รักของเขา, และข้าเกณฑ์ให้เขาเกี้ยวข้าทุกวัน: ในเวลานั้น, ตัวข้าผู้เป็นแต่เด็กชายที่โลเล, ก็ทำเศร้า, ทำเป็นหญิง, กลับไปกลับมา, กระสันและซอบบ้าง, ยั่นยี, พูดแปลก ๆ, ลุกลน, ทำเซลา, ใจง่าย, เต็มไปด้วยน้ำตา, เต็มไปด้วยยิ้มแย้ม, สำหรับอารมณ์ทุกอย่างมีอะไรบ้างนิดหน่อยและสำหรับไม่มีอารมณ์เป็นอะไร ๆ ก็ได้แท้ ๆ, เพราะเด็กชายกับผู้หญิงโดยมากก็เป็นสัตว์คล้าย ๆ กัน: ประเดี๋ยวก็ชอบเขา, ประเดี๋ยวก็ชัง; แล้วบางครั้งก็คบกับเขา, บางครั้งก็เลี่ยงเสีย; บางทีก็ร้องไห้สงสารเขา, บางทีก็ถ่มน้ำลายรดเขา; ดังนี้ข้าขับซู้ของข้าให้ออกพ้นไปจากใจหลงรักไปสู่ความเป็นบ้าจริง ๆ; นี่คือเขาเลยละความสุขทั้งปวงในทางโลกย์และออกมาบวชอยู่เสียเลย. และเช่นนี้ข้าได้รักษาเขาหาย,

และโดยวิธีนี้แหละข้ารับอาสาที่จะล้างตับของนายให้สอาด เหมือนหัวใจแกะอย่างดี, ไม่ให้มีความรักเหลืออยู่แม้แต่สักจุดเดียว.

ออร์. ข้าไม่อยากจะหายไข้นั่นเลย, พ่อหนุ่ม.

รอส. แต่ข้าอยากรักษานาย, ขอแต่ให้นายเรียกข้าว่ารอสะลินด์และไปที่เรือนของข้าและเกี้ยวข้าทุกวัน.

ออร์. ด้วยความเชื่อมั่นในความรักของข้า, ข้าจะไป: ของงบอกว่าเรือนของเธออยู่ที่ไหน.

รอส. มาเดินไปที่นั่นกับข้าเถิด ข้าจะชี้ให้: และอีกประการหนึ่งนายต้องบอกให้ข้าทราบว่านายอยู่แห่งใดในดงนี้. ไปหรือยัง ?

ออร์. เต็มใจทีเดียว, พ่อหนุ่มน้อย.

รอส. ไม่ได้, นายต้องเรียกฉันว่ารอสะลินด์. น้องสาว, ไปด้วยกันหรือยัง ? (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

ฉาก: ในดง.

ต้ชส์โตนกับออเด์รย์ ออก, ยาคส์ตามมาข้างหลัง.

ตชั. มาไว ๆ, ออเด์รย์: ฉันจะต้อนแพะของหล่อนมาให้นะ ออเด์รย์. แล้วก็อย่างไร, ออเด์รย์ ? ฉันเป็นชายจริงจังละมิใช่ฤา ? ลักษณะของฉันต้องใหล่อนฤา ?

ออด. ลักขะณา ! คุณพระช่วยเถอะ ! ลักอะไรมา ?

ตัช. นี่แหละเขาว่าการที่ฉันมาตกอยู่ในระหว่างหล่อนกับฝูงแพะของหล่อนก็เท่ากับจินตะกะวี่ถูกเนรเทศมาอยู่ในฝูงคนบ้า.

ยาคส์. (ต่างหาก.) อนิจจา, ปัญญาอยู่ในกายอันทราม, ร้ายยิ่งเสียกว่าเทวะราชอยู่ในเรือนหลังคามุงฟาง !

ตัช. เมื่อกาพย์กลอนของเราไม่มีใครเข้าใจ, และปัญญาไวของเราไม่ได้รับอนุเคราะห์อย่างดี, คือความเห็นชัน, ก็ทำให้รู้สึกระอาใกล้ตายยิ่งกว่าถูกเก็บค่าเช่ามากๆสำหรับห้องน้อย ๆ. ถ้าเช่นนี้เทวะตาให้หล่อนเป่นนักเลงกลอนบ้างก็จะดี.

ออด. ฉันไม่เข้าใจว่า "นักเลงกลอน" นั้นคืออะไร: เป่นของซื่อตรงในกิริยาและคำพูดฤๅ ? เป่นของจริงฤๅ ?

ตัช. เปล่าเลย, เพราะบทกลอนอย่างแท้ที่สุดโดยมากก็เป่นคำแสร้งว่า, และเจ้าชู้มักชอบบทกลอน, และคำที่เขากล่าวในบทกลอนอาจจะเรียกได้ว่าเป่นถ้อยคำที่เขาแสร้งว่าอย่างฉันเจ้าชู้.

ออด. ก็ถ้าเช่นนั้นพี่อยากให้เทวะตาทำให้ฉันเป่นนักเลงกลอนฤๅ ?

ตัช. แน่ที่เดียว, เพราะหล่อนได้สายาลกับพี่แล้วว่าหล่อนเป่น

คนซื่อตรง: คราวนี้ถ้าหากว่าหล่อนเป่นเจ้ายทเจ้ากลอนละก็ พี่ก็จะพอมีทางที่จะสงสัยได้บ้างว่าหล่อนแสร้งว่าเช่นนั้น.

ออด. ก็พี่ไม่อยากให้ฉันเป่นคนซื่อตรงดอกฤๅ ?

ตัช. ไม่อยากเลย, จริง ๆ, เว้นเสียแต่ถ้าหน้าตาของหล่อนจะขี้รัว; เพราะการเอาความซื่อตรงไปผสมกับความสรวยงามก็เท่ากับเอาน้ำผึ้งปรุงน้ำตาล.

ยาคส์. (พูดต่างหาก.) อ้ายย้ากิเลส !

ออด. นั่นแหละ, ฉันก็ไม่สรวย; เพราะฉนั้นขอให้เทวะดาช่วยให้ซื่อตรงเถิด.

ตัช. อันที่จริงการที่จะให้ความซื่อตรงแก่หญิงขี้รัวขี้เหร่ก็เท่ากับเอาเนื้อดี ๆ ไปใส่จานอันสกะปรก.

ออด. ถึงฉันไม่ขี้เหร่, แต่ขอบคุณเทวะดาที่ขี้รัว.

ตัช. เออ, ก็ควรขอบคุณเทวะดาในการที่หล่อนขี้รัว ! ส่วนความขี้เหร่ต่อไปข้างหน้าก็คงจะมีมา. แต่อย่างไร ๆ ก็ดี, พี่จะเอาหล่อนเป่นเมีย, และด้วยความมุ่งหมายเช่นนั้น พี่ได้ไปหายาดหลวงออลิเวอร์ มาร์เต็กซ์ต, สมภารที่หมู่บ้านต่อไปนี้, และแกได้รับปากไว้แล้วว่าจะมาพบกับพี่ในตงที่นี้และแต่งงานให้เรา.

ยาคส์. (พูดต่างหาก.) ข้าออกอยากดูเวลาพบกันนั้นจริง.

ออด. ขอเทวะดาจงช่วยให้เราได้รับความพอใจเถิด !

ทัช. สาธุ. ผู้ชายที่ใจข้อนข้างขี้ขลาดอาจจะแทบเซเมื่อมาคิดทำการเช่นนี้, เพราะในบ้านี้ไม่มีโบสถ์, และไม่มีสัตบุรุษทายกนอกจากสัตว์มีเขา. แต่ก็จะเป็นไรไป? กล้า ๆ ไว้! ถึงแม้เขาจะเป็นของน่าชังก็จริงอยู่, แต่มันเป็นของจำเป็น. มีคำเขากล่าวไว้ว่า, "คนเรามากคนไม่รู้ว่าโชคของตนมีเพียงไร." จริงทีเดียว, ผู้ชายหลายคนมีเขาใหญ่ ๆ ถนัด, แต่ก็หารู้ตัวไม่. แต่นั้นเป็นสินสอดของเมียต่างหาก; ผู้ชายหามาได้เองเมื่อไร. * เขาฤๅ?—ก็นั่นแหละ: มีแต่คนเท่านั้นฤๅ? เปล่าเลย, กวางอย่างสง่าที่สุดก็มีเขาใหญ่ได้เท่ากับกวางชั่ว. ฉนั้นจะว่าคนโสดดีฤๅ? หามิได้เลย: เวียงอันมีกำแพงล้อมดีกว่าหมู่บ้านฉันใด, หน้าผากของชายผู้มีเมียแล้วก็เป็นสง่ายิ่งกว่าหน้าผากอันเกลี้ยงของชายโสดฉันนั้น, และการสามารถป้องกันดีกว่าไม่สามารถฉันใด, เขาก็เป็นของมีราคามากกว่าหัวเกลี้ยงฉันนั้น. ยาดหลวงออลิเวอร์มานี่แล้ว.

บาดหลวงออลิเวอร์ มาร์เต็กซ์ ออก.

ยาดหลวงออลิเวอร์ มาร์เต็กซ์, ข้ายินดีที่ได้พบท่าน: ท่านจะแต่งงานให้ข้าที่ใต้ต้นไม้นี้หรือ, หรือว่าจะให้ไปที่วัดกับท่าน.

---

* ในยุโรปสมัยโบราณถือกันว่า ชายที่เมียคบชู้แล้ว ผีเขาขาดบนหัว, ซึ่งผู้อื่นอาจเห็นได้ แต่ตัวเองไม่รู้สึก. ดังนี้จึงเป็นแบบของตลกยุโรปรอบถ้อยชายโดยวาจาเปรียบเทียบว่าเขาขึ้นบนหัวแล้ว.

ยาดหลวง. นี่ไม่มีใครยกหญิงนี้ให้ฤๅ ?

ตัช. ข้าไม่ขอรับนางนี้เป่นทานจากชายใด.

ยาดหลวง. แต่จริง ๆ หนอ, ต้องมีผู้ยกนางให้, หาไม่การสมรสจะไม่ต้องตามกฎหมาย.

ยาคส์. ทำพิธีไปเถิด: ฉันจะยกนางให้เอง.

ตัช. อ้อ, นายชื่ออะไรไม่รู้ได้: นายสบายหรือขอรับ ? ยินดีมากที่ได้พบกัน: ขอให้นายจำเริญในการที่ได้พบกันครั้งก่อน: ฉันยินดีที่ได้พบนายอีก: แต่นั่นนายมาถืออะไรเล่นอยู่เล่าขอรับ: เอาหมวกใส่หัวเสียเถิดขอรับ.

ยาคส์. แกจะแต่งงานหรือ, เสื้อลาย ?

ตัช. โคมีแอก, ม้ามียังเหียน, และเหยี่ยวมีกระดิ่งฉันใด, บุรุษก็มีกามฉันนั้น; และแม้นกพิรายก็ยังรู้จักกรอกัน, ข้าก็ปรารถนามีคู่บ้างสิขอรับ.

ยาคส์. และตัวแก, ผู้เป่นบุรุษมีสกุล, จะมาแต่งงานใต้พุ่มไม้เหมือนคนขอทานเที่ยวฤๅ ? ไปโบสถ์ดีกว่า, และหายาดหลวงดี ๆ ที่สามารถสอนแกได้ว่าการสมรสเป่นอย่างไร: ท่านผู้นี้จะแต่งให้แกได้ก็แต่เพียงเท่ากับเชือมฝาประคน; แล้วต่อไปคนหนึ่งก็อาจที่จะเป่นเหมือนฝาที่หด, และจะบิดเบี้ยวไปทุกทีเหมือนไม้สด.

ตัช. (พูดต่างหาก.) นึก ๆ ไปก็ดูเหมือนให้ตายาคหลวงคนนี้แต่งให้เราจะดีกว่าคนอื่น: เพราะแกน่าจะทำพิธีไม่ถูกต้องอะไรนัก, และเมื่อพิธีทำไม่ถูกแล้ว, ก็จะเป็นข้อแก้ตัวได้ดีในเบื้องหน้าสำหรับข้าทั้งเมีย.

ยาคส์. มาไปด้วยกันกับฉัน, และฟังคำฉันแนะนำก่อนเถิด.

ตัช. ไปด้วยกันเถิดออเด็ร์ย์: เราต้องไปแต่งงานกันเสีย, หาไม่จะกลายเป็นอยู่ด้วยกันอย่างทุราจาร. ลาก่อนละนะท่านออลิเวอร์: ฉันไม่ขอร้องว่า "ออลิเว่อร์, ออลิเว่อร์, เออจอมขวัญ, อย่าห่างฉันวันนี้เลยได้ไหม:" ตรงกันข้ามฉันร้องว่า "ริบ ๆ ไปเถิดหนา, อย่าร่ำไร, ฉันไม่พึ่งแกไซร้ให้แต่งงาน." (ยาคส์, ตัชส์โตน, และออเด็ร์ย์เข้าโรง.)

ยาคหลวง. ก็ช่างเถิด: ข้าจะไม่ยอมให้อ้ายตลกย้ายอะไรล้อข้าจนเลิกอาชีพเป็นแน่แท้ละ. (เข้าโรง.)

ตอนที่ ๔

ฉาก: ในดง.

รอสะลินด์ กับ เซเลีย ออก.

รอส. อย่าพูดกับพี่อีกเลย: พี่จะร้องไห้.

เซเลีย. ก็ตามใจสิคะ, แต่ชอบให้รำพึงดูว่าการร้องไห้ไม่สมควรแก่ลูกผู้ชาย.

รอส. แต่ก็พี่ไม่มีเหตุพอที่จะควรร้องไห้ละฤา ?

เซเลีย. มีสาเหตุอย่างดีที่สุดที่จะพึงปรารถนาได้; ฉนั้นเชิญร้องไห้เถิด.

รอส. แม้แต่ผมของเขาก็เป่นสีที่ลวงตา.

เซเลีย. สีน้ำตาลมากกว่าผมยูดาส: แล้วก็จุมพิตของเขาก็เปรียบเหมือนลูกหลานของยูดาสเองทีเดียว. [๑]

รอส. แท้จริงผมเขาสีดีทีเดียว.

เซเลีย. ดีมาก: สีน้ำตาลอ่อนนั่นแหละเป่นสีดีที่สุด.

รอส. และจุมพิตของเขาก็เป่นของประเสริฐเท่ากับต้องขนมปังพระ.

เซเลีย. เขาได้ไปซื้อริมฝีปากของดิยานาเทวีทีทีงแล้วมาไว้: [๒] และถึงแม้แม่ชีทั้งคณะจูบกันก็ไม่วิเศษยิ่งไปกว่าการจูบของเขา; ความบริสุทธิ์ราวกับน้ำแข็งอยู่ในจุมพิตของพ่อมหาจำเริญ.

รอส. แต่ก็ทำไมเขาจึงได้สาบาลไว้ว่าจะมาหาเช้าวันนี้, แล้วไม่มา ?

---

[๑] ✣ ยูดาส เป่นสาวกของพระเยซู, ผู้ที่เป่นขบถรับสินจ้างพวกโรมัน, ซื้อตัวพระเยซูโดยจุมพิตให้ดู ในรูปภาพมักเขียนยูดาสผมและเคราสีแดง.

[๒] ✣ ดิยานา คือนางพระจันทรในคาสนาโรมโบราณ. นางเทวีนี้รักษาความบริสุทธิ์อย่างเคร่งครัด, ฉนั้นเมื่อรักชายหนุ่มผู้ • ชื่อเอ็นดิเมียนและได้ลงมาจูบเมื่อนอนหลับอยู่แล้วก็เลยสาปให้ตาย. ที่กล่าวถึงริมฝีปากก็เพราะเป่นอวัยวะที่ใช้จุมพิต.

เซเลีย. แน่เสียแล้วไม่มีความสัตย์ในตัวเขา.

รอส. หล่อนเห็นเช่นนั้นฤๅ ?

เซเลีย. คะ; น้องเห็นว่าเขาไม่ใช่คนมือไวหรือชะโมยม้าดอก; แต่ส่วนความสัตย์ในทางรักนั้นหรือ, ดิฉันเห็นว่าเขากลวงว่างโหว่แม้นโอเปล่าที่ยีคฝาชีไว้หรือผลไม้ที่หนอนกินข้างในเปนโพรง.

รอส. ไม่มีสัตย์ในความรักฤๅ ?

เซเลีย. ถ้าเขารัก; แต่น้องนึกว่าเขาไม่รักจริง.

รอส. น้องก็ได้ยินเขาสาบาลอย่างจริงจังเทียวมิใช่หรือ ว่าเขารักจริง ๆ.

เซเลีย. อดีตไม่ใช่ปัจจุบัน; อีกประการหนึ่งคำสบถของเข้าชู้ไม่รุนแรงอะไรยิ่งไปกว่าถ้อยคำของคนขายสุรา; คนทั้งสองประเภทนี้มักเปนผู้ที่คิดเลขไม่จริง. พ่อหนุ่มนั่นน่ะเขาอยู่รับใช้พระบิดาของพี่ในดงนี้นะคะ.

รอส. พี่ได้พบพระบิดาเมื่อวานนี้และได้สนทนากันมากอยู่; ท่านตรัสถามว่าพี่เปนลูกเต้าเหล่าใคร; พี่ทูลตอบว่าเปนผู้มีสกุลดีเท่าพระองค์ท่านเอง; ท่านจึงทรงพระสรวลและปล่อยให้พี่ไป. แต่เราจะมาพูดกันใยถึงพ่อถึงเชื้อ, เมื่อมีชายเช่นออร์ลันโด.

เซเลีย.　เซาสิเปนบุรุษเก่ง! แต่งกลอนก็เก่ง, พูดหาก็เก่ง, สยถก็เก่งและทวนสยถก็เก่ง, เอาคำสาบาลสยั้นเสียที่เดียว, ใช้หัวใจของคู่รักเปนเขียง; เปรียบเหมือนคนรำทวนอย่างถ่อย, ผู้ที่เอาเตียอแทงม้าแต่ข้างเดียว, และทำทวนหักเสียกลางด้ามเหมือนตลก: แต่อะไรก็เก่งทั้งนั้นถ้าชายหนุ่มขี้นี่และความหลงขัย. นั่นใครมาเล่า?

คอริน ออก.

คอ.　นายหญิงชาย, นายเคยได้ถามถึง
เมษบาลผู้ซึ่งรักราญจิต,
ที่นายเห็นนั่งอยู่โดยใกล้ชิด
บนเนินหญ้าข้าสถิตณที่นี้,
และชมนางหน้านวลสงวนศักดิ์
ซึ่งเขารัก.

เซเลีย.　แล้วอย่างไรยังนี่นี่?

คอ.　ถ้านายอยากเห็นตลอดเรื่องยอดดี,
ตัวข้านี้จะพาไปดูพลัน;
จะได้เห็นหน้าเผือดเลือดซีดใส
แห่งผู้รักจริงใจเปนแม่นมั่น,
อีกทั้งหน้าแดงสุดผุดผ่องพรรณ
แห่งหญิงอันถือตัวไม่ปลงใจ;

ตามใจท่าน [องก์ ๓. ต. ๔]

ขอเชิญมา, ข้านี้จะนำทาง,
คงได้ดูเล่นบ้าง.

รอส. ไม่สงสัย:
การดูรักมักชวนยั่วยวนใจ
ให้ผู้รักเกษมเปรมปรีดา.
จงนำไปให้เห็นเปนขวัญเนตร์,
แล้วนายเมษยาลคงได้เห็นข้า
ออกโรงช่วยเปนตวันาฏะกา
ในเรื่องของสองรานั้นแน่นอน. [พากันเข้าโรง.]

ตอนที่ ๕

ฉาก: อีกภาคหนึ่งในดง.

สิลเวียส กับ พีบี ออก.

สิล. พีบียอดเสนหา, อย่าซังพี,
อ้าพีบี, ถึงแม้ว่าตัวหล่อน
จะว่าไม่รักพี, ยังอย
อย่าพูดพลางทางค้อนอย่างขัดใจ.
ถึงแม้นายเพ็ชฌฆาฏฉกาจร้าย,
เห็นคนตายจนชินฉนั้นไสร้,
ยามขวานเงื้อเหนือคอนักโทษไว้

ก็ยังขออภัยก่อนฟาดฟัน:
หล่อนจะทำใจแข็งรุนแรงกว่า
ผู้หากินโดยพิฆาฏไฉนนั่น ?

รอสะลินด์ และเซเลีย ออก, คอริน ตามหลัง.

พีบี. ข้ามิได้ไผ่พิฆาฏและฟาดฟัน:
ข้าคอยหนึ่เธอนั้นเพราะเมตตา.
เธอเคยว่าตาข้าเหมือนผู้ร้าย
อันทนงหมายจะเข่นฆ่า:
ประหลาดเหลือ, น่าเชื่อหรือในว่า,
อันนัยนา, เป็นสิ่งอ่อนเหลือใจ,
จนต้องคอยปิดประตูอยู่อย่างขลาด,
แสงแดดน้อยหนึ่งมิอาจทนดูได้,
เธอกลับเห็นเป็นเหมือนคนคุไป,
เห็นว่าใผ่เผ้าประหารผลาญชีวิต !
บัดนี้ข้าขึงตาอย่างเต็มที่;
แม้ตานี้สามารถอาจปลงปลิด,
ขอให้ตาฆ่าเธอให้มรณา:
จงตั้งจิตแสร้งทำสลบไป;
จงล้มลงทันใด, แม้ไม่ล้ม

ทอดระทม, ไม่อายหรือไฉน,
ไม่อายคำมุสาชล่าใจ
กล่าวโทษตาข้าไซร้ว่าฟากฟั่น !
จงชี้แผลที่ตาข้าทำแน่:
แม้ขีดด้วยเข็มน้อยเป็นรอยมั่น,
หรือท้าวยนหนามรูดชูดฉนั้น
คงมีรอยยู้พลันที่มือไซร้;
แต่ส่วนตา, ที่ข้าขมึงอยู่,
ดูจะทำเธอเจ็บก็หาไม่,
และเชื่อว่านัยนาของข้าไซร้
ไม่สามารถพิฆาฏใคร.

สิล. โอ้พี่ยิ,
ถ้าแม้ว่าเบื้องหน้าหล่อนประสบ
พยบุรุษรูปร่างสอางค์ศรี
และรู้จักรักรัดมัดฤดี
หล่อนจะรู้ขัดนี้ว่าความรัก
เปรียบเหมือนศรเจ็บแท้และแผลเป็น
มิได้เห็นนอกกายร้ายแรงหนัก,
แฝงอยู่ในกายา.

พี่ยิ. กว่าจะรัก

เธออย่าพักคลอเคลียเสียเวลา:
และเมื่อถึงคราข้าเปนฉนั้น,
จงเย้ยหยัน, อย่าได้สงสารข้า;
เพราะข้าไม่สงสารท่านจนกว่า
จะถึงคราข้ารักเช่นทายไว้.

รอส. กระไรหนอ, ขอถามความหน่อยก่อน ?
ใครหนอเปนมารดร, นางจึ่งได้
กล่าวดูหมิ่นลิ้นเลยเย้ยใยไฉ
หยามน้ำใจชายชู้ผู้ลำเค็ญ ?
ถึงแม้นางจะสำรวยสรวยสง่า—
ซึ่งแท้จริงตูข้าก็ไม่เห็น
ว่าแง่งามตรงไหน, ดับไฟเร้น
เข้าห้องนอนนั้นแหละเห็นจะพอเชย—
เห็นตัวงามทรามเชยเลยจองหอง
และต้องไร้กรุณา, เจ้าข้าเอ๋ย !
เอ๊ะ, อะไรนงรามช่างลามเลย ?
แม่เจ้าเอ๊ย, มามองจ้องข้าใย ?
ข้าไม่เห็นอะไรในกายา
ยิ่งไปกว่าของตลาดเขาเร่ให้.

คุณพระช่วยเถิดนา, ข้าแน่ใจ
ว่านางใผ้ผูกตาข้ายัดนี้ !
อย่าเลย, นางจองหอง, อย่าปองถวิล:
อันคิ้วนิล, ผมไหมดำมิดหมี่,
ตาลูกยั่ด, แก้มนวล, ไม่ยวนยี่
ให้ข้านี้เป่นข้าเข้าหน้ามน.
เมยบาลใยเผ้าเย้ายุพิน,
ราวทักษิณมิ่ดระงม, เข้าลมฝน ?
อันตัวนายเป่นชายเลิดงามล้น,
แต่นางไม่ใช่คนงามย่านใด:
อันชายเชลาเช่นนายนี้แน่แท้
สาระแนประสาทกำเนิดให้
แก่เด็กชั่วเต็มทั่วโลกนี้ไป:
อันนายไซร้ล้อพลอยย้อยอนาง
เสียยิ่งกว่าคันฉ่อง; นางมองเห็น
เป่นตัวนั้นสะสวยจนเกินร่าง.
แต่จงรู้สำนึกเสียเถิดนาง:
คุกเข่าพลางยอกรอัญชลี,
ไหว้พระจอมสรวงสวรรค์อันโปรดให้
ได้มิชายคิรักอย่างเต็มที่:

เพราะข้าขอบอกความตามไมตรี,
ว่าหล่อนมีโอกาศอย่านอนใจ:
อันความงามอย่างเช่นของหล่อนหรือ
จะหาคนอื่นซื้อหาได้ไม่:
จงงดการพ้อผัดตัดอาลัย,
จงรักเขา, ยอมให้เป็นสามี:
หญิงรูปชั่วใจชั่วนั้นชั่วชัด,
ยิ่งปากจัดยิ่งชั่วมัวหมองศรี.
เมษยาล, จงรับซึ่งนางนี้
ไปเป็นคู่ชีวี: ข้าขอลา.

พย. พ่อโฉมงามทรามสวาท, จงกรุณาเกรี้ยว
ตลอดชีวีเดียว, ข้าไม่ว่า:
ข้าขอนั่งฟังคำเธอดุด่า
ดีกว่าฟังคำชายนี้รำพรรณ

รอส. เขาพะวงหลงความชั่วของนาง
และหล่อนพลางรักคำโกรธของฉัน.
เมื่อใดนางชิงค้อนขอนขัดนั้น
ฉันก็จะตอบแทนให้แค้นใจ.
ไฉนนางมามองจ้องเช่นนี้ ?

พีบ. ข้าจะมีความโกรธก็หาไม่.

รอส อย่ามาหลงรักหนออรไทย,
เพราะใจฉันไม่ซื่อต่อสัตรี,
และถ้อยคำของฉันนั้นล้วนปด
เหมือนสยถยามเมาอย่างเต็มที:
อีกอย่างหนึ่งพึงรู้ดูข้านี้
มิได้ชอบโฉมศรีเลย, ให้ตาย.
แม้อยากรู้ที่พักสำนักข้า,
มะกอกน้ำโน่นนาเป่นเครื่องหมาย.
ไปหรือน้อง ?—เมยบาล, ท่านเป่นชาย,
จงหมั่นเกี้ยวโฉมฉายอย่าระอา.
นี่แน่หล่อน, จงฟังเซาพาที,
ทำหยิ่งไปใยมิไม่เข้าท่า:
คนอื่นไซร้ไม่เห็นหล่อนโสภา
เช่นนัยน์ตาชายชู้ผู้หลงรัก.
ไปเถิดน้อง, เราต้องไปตรวจงาน.
(รอสะลินด์, เซเลีย, และคอรินเข้าโรง.)

พย. เมยบาลผู้ตายพูดจริงประจักษ์,
"ใครเคยรักจริงไซร้ต้องได้รัก
"เมื่อแรกเห็นประจักษ์จับดวงใจ." *

* นี่เป่นถ้อยคำที่คริสตอเฟอร์ มาร์โลว์, จินตะกะวีอังกฤษผู้ตายเมื่อ พ.ศ. ๒๐๓๖, ประพนธ์ไว้ในเรื่อง "เฮียโรกับเลยันเดอร์," ซึ่งแปลจากภาษากรีก. ที่ออกนามว่า "เมยบาลผู้ตาย" ก็คือมาร์โลว์, ซึ่งบัดประพนธ์เรื่องเนื่องด้วยชนะบท.

สิล. อ้าพี่บี,—

พบ. สิลเวี่ยส, ว่าไรนั่น ?

สิล. พี่บี, เมตตากันหน่อยไม่ได้!

พบ. สิลเวี่ยส, ฉันก็สงสารท่านอยู่ไซร้.

สิล. สงสารไหนก็ต้องช่วยดับโศกา:
ถ้าแม้หล่อนสงสารการที่ฉัน
มาโศกศัลย์เพราะความสิเนหา,
จงตอยรักหักสงสารของกานดา
และดับโศกของข้านี้พร้อมกัน.

พบ. ฉันรักเธอเหมือนกันฉันเพื่อนบ้าน.

สิล. พี่อยากได้นังคราญ.

พบ. ไฉนนั่น,
ไม่เป็นความโลภมากไปหรือฉนั้น ?
สิลเวี่ยส, ก่อนนี้ฉันชังเธอนัก,
และบัดนี้ก็มิใช่รักใคร่แท้;
แต่การพูดเกี้ยวเปรอเธอรู้จัก,
ถึงแม้เคยชังเธอเผยอรัก,
แต่นี้จักทนหน่อย, อีกขอใช้:
แต่อย่าหวังรางวัลนั้นยิ่งกว่า
ความปลื้มจิตที่ข้าขออาศัย.

สิล. อันความรักของฉันนั้นจริงใจ
สุจริตผ่องใสไร้ราคี,
อีกทั้งความกรุณาข้าก็ไร้,
ฉนั้นคงพอใจแม้เพียงที่
จะเก็บเดนจิต ๆ จากพิชดี
ที่ผู้อื่นเกี่ยวเก็ยเป่นแน่แท้:
ขอเพียงให้อรไทยให้ทานยิ้ม
พะพรายพริ้มบางคราเท่านั้นแม่,
ฉันจะสู้ยังชนม์อยู่คอยแล
หล่อนชะแง้นัยนามาเลี้ยงใจ.

๔/๔ พย. เธอรู้จักชายหนุ่มกระชุ่มกระชวย
ที่พูดด้วยแต่กี้หรือไม่ ?

สิล. ไม่คุ้นนา, แต่ว่าข้าเคยได้
พบเขาบ้าง; เขาไซร้ชื่อเรืองชาน
ของตาเถ้าที่เคยอยู่ก่อนก้.

๕/๔ พย. ฉันถามถึงเขานี้ขอตัวท่าน
อย่าคิดว่าฉันรักสมัคสมาน;
เขาเป่นเด็กใจพาลพูดอวดดี;
แต่พูดน่าฟังแท้; แต่ตูข้า
ไม่อินังวาหาอันรู้จี้.

แต่คำพูดถูกหูเมื่อผู้ที่
ฟังนั้นมีความชอบผู้เขรา.
เขาเป็นชายงามกระไร: ไม่งามนัก:
เขาหยิ่งเย่อเผยอศักดิ์เป็นนักหนา,
แต่ความหยิ่งน่าชมสมกายา:
ต่อข้างหน้าเขาคงเป็นยอดชาย:
สิ่งที่เลิศในกายของชายนั้น
คือผิวพรรณผ่องเพริดแลเฉิดฉาย;
และแม้ลิ้นแนมเหน็บเจ็บแทบตาย,
เขารักษาแผลหายโดยชายตา.
เขาไม่สูงปานใด; แต่ใจฉัน
เห็นเขานั้นสูงเกินชั้นมะยา:
ชวเขาไซร้ก็ไม่ผิดธรรมดา;
แต่ท่วาก็ดีไม่มีทัน:
ปากเขางามวามแสงแดงแฉล้ม,
แดงกว่าแก้มเขาสักหน่อย, ไม่แสร้งสรร;
สองอย่างแดงแสงสีมีผิดกัน,
หนึ่งชาดเปล่า, หนึ่งนั้นชมพู.
หญิงบางคนที่ได้สังเกตลักษณ์
ของเขาแล้วน่าจะรักนักหนาอยู่:

แต่ข้าไซร้ไม่เห็นน่าเอ็นดู,
และดูข้าไม่ชังเซาเหมือนกัน;
แต่ข้านี้ควรชังมากกว่ารัก:
เซาว่าข้าเจ็บนักทุกสิ่งสรรพ์.
เซาว่าตาข้าดำ, ผมดำมัน;
อีกจำมั่นเซาข้อนประดาตาย:
ประหลาดใจฉันใดคอยไม่ออก:
แต่ช่างเถิด; ขอยอกว่าอย่าหมาย
ว่านิ่งแล้วคือแพ้. แน่เพื่อนชาย,
ข้าจะเขียนจดหมายเยาะเย้ยไป,
ขอเพื่อนช่วยถือไปให้เซาที.

สิล. เต็มใจเชียว, พี่ย.

พี่ย.

จะเขียนให้

เป็นคำเทียบเปรียบเปรยเย้ยเยาะใหญ่,
ให้สาใจ! สิลเวียสไปด้วยกัน. (พากันเข้าโรง.)

องก์ที่ ๔

ตอนที่ ๑

ฉาก: ในดง.

รอสะลินด์, เซเลีย, และ ยาคส์ ออก.

ยาคส์. นี่แน่, พ่อหนุ่มรูปงาม, ฉันขอรู้จักกับเธอให้คุ้นยิ่งขึ้น.

รอส. เขาว่านายเป็นคนเหงานักไม่ใช่ฤๅ ?

ยาคส์. ฉันเป็นเช่นนั้น; ฉันชอบความเหงามากกว่าหัวเราะ.

รอส. ผู้ที่เหงาเกินไปหรือสนุกมากเกินไปเป็นผู้ที่น่าชัง, และมักทำให้ผู้อื่นโดยมากเขาติฉินนินทามากกว่าคนเมา.

ยาคส์. การที่เศร้าและไม่พูดมากเป็นของคี่.

รอส. ถ้าฉนั้นก็เลยเป็นเสาตลุงเสียทีเดียวก็แล้วกัน.

ยาคส์. ฉันไม่เหงาอย่างนักปราชญ์, ซึ่งเป็นการตามแบบแผน; ไม่เหงาอย่างนักดนตรี, ซึ่งเป็นของแสร้งทำให้แปลก; ไม่เหงาอย่างเสวก, ซึ่งเป็นเพราะถือตัว; ไม่เหงาอย่างทหาร, ซึ่งเป็นเพราะมักใหญ่; ไม่เหงาอย่างหมอกฎหมาย, ซึ่งเป็นอุบาย; ไม่เหงาอย่างนารี, ซึ่งเป็นของชวนชม; ไม่เหงาอย่างผู้หลงรัก, ซึ่งมีลักษณะทุกอย่างที่กล่าวมาแล้ว: แต่ฉันมีความเหงาอย่างแบบของ

ฉันเอง, ซึ่งผสมด้วยสรรพะคุณหลายอย่าง, กลั่นจากวัตถุต่าง ๆ นานา; และแน่นอนที่เดียว, การรำพึงย่อย ๆ ถึงการเดินทางของฉัน ย่อมจะทำให้จิตของฉันเต็มไปด้วยความสลดอย่างแปลกที่สุด.

รอส. อ้อ, เป็นคนคะเณจรฉนั้นฤๅ ? แน่นอนแล้วท่านมีสาเหตุเพียงพอที่จะเศร้าใจ: ข้าเกรงว่าท่านนี้ไซร้น่าจะได้ขายภูมิลำเนาของท่านเองเสียแล้วเพื่อไปเที่ยวดูภูมิลำเนาของผู้อื่นกระมัง; ถ้าฉนั้น, เมื่อได้เห็นมาก, แต่ตัวเองไม่มีอะไร, ก็เท่ากับตามังมีแต่มือจนนั่นส.

ยาคส์. ฉันก็ได้ความรู้มาไว้มาก.

รอส. และความรู้ของท่านทำให้ท่านเศร้า: ข้าพอใจที่จะให้คนเขลามาทำให้ข้าสบายใจมากกว่าให้ความรู้ทำให้เศร้า; และมิหนำซ้ำต้องคะเณจรเที่ยวหาด้วย !

ออร์ลันโด ออก.

ออร์. สวัสดีและศรีสุขเกิด, รอสะลินด์ที่รัก !

ยาคส์. ไม่ละ, ถ้านายจะพูดกันเป็นกลอน, ข้าขอลา.

(เข้าโรง.)

รอส. ลาก่อนละ, ท่านคนเดินทาง: ท่านจงพูดคัดลิ้นและแต่งตัวให้แปลก ๆ; ติเตียนบรรดาสิ่งที่ทั้งปวงในเมืองของตัวเอง; จงเยาะหน่วยชาติกำเนิดของตนเอง, และต้อง

เกือบ ๆ ต่อว่าพระเปนเจ้าว่าแสร้งสร้างตัวท่านมาให้เปนเช่นเปนอยู่ยังนี้, ถ้ามิฉนั้นข้าเจ้าจะไม่ยอมเชื่อว่าท่านได้เคยไปลงเรือคอนโดลา. * อ้อ, ออร์ลันโด, นี่เธอหายไปไหนมาตลอดเวลานี้? เธอหรือเปนชู้รัก! ถ้าเธอชื่นทำเช่นนี้อีกครั้งเดียวเท่านั้นก็อย่ามาให้ฉันเห็นหน้าอีกต่อไปเลย.

ออร์. รอสะลินด์เลิดงามของฉัน, ฉันก็มาแล้วภายในชั่วโมงที่รับปากไว้.

รอส. มาช้ากว่าเวลาที่นัดไว้ในทางรักตั้งชั่วโมง! ชายใดที่อาจแบ่งนาทีออกได้เปนพันส่วน, แล้วและผิดนัดไปแม้แต่เพียงส่วนหนึ่งแห่งหนึ่งในพันแห่งนาทีนั้นในเรื่องเนื่องด้วยความรักฉนั้น, ก็อาจจะพออวดได้ดีกว่ากามะเทพได้เคยตายไหล่เขาแล้ว, แต่ฉันจะรับประกันแทนทีเดียวว่าหัวใจเขายังอยู่กับตัวบริบูรณ.

ออร์. ขอโทษเถิด, รอสะลินด์ที่รัก.

รอส. ไม่ไหวละ, ถ้าเธอชื่นเนิ่นช้าเช่นนี้, อย่ามาให้ฉันเห็นหน้าอีกเลย: ฉันจะยอมให้หอยทากมันเกี่ยวเสียดีกว่า.

ออร์. หอยทากฉนั้นฤๅ?

---

* หมายความว่าเคยไปเที่ยวเมืองเวนิส, ซึ่งในสมัยโน้นถือว่าเปนเมืองสำคัญ, เปนตัวอย่างของเมืองอื่น ๆ. ผู้ที่เคยไปเที่ยวภายนอกประเทศของตนมักจะกลับไปสรรเสริญความดีความงามของเมืองต่างประเทศ, ดูดีกว่าบ้านเมืองของตนเองไปเสียทุกอย่าง.

รอส. เออ, หอยทาก; เพราะถึงแม้มันจะมาช้า, มันก็ยังพาเอาเรือนทูลหัวมาด้วย; ดูเหมือนจะเป็นกองทุนดีกว่าที่เธอให้ผู้หญิง: อีกประการหนึ่ง, มันพาเอาอนาคตของมันมาด้วย.

ออร์. คืออะไร ?

รอส. คือหงอน, ซึ่งคนอย่างเธอมักจะได้มีขึ้นเพราะเมียหาให้ ✣: แต่ส่วนหอยทากมันมีของมันมาเสียเองเสร็จ, และยังกันไม่ให้เมียต้องถูกใส่ความ.

ออร์. ความดีไม่เป็นของที่ทำให้หงอนขึ้น; และรอสะลินด์ของฉันเป็นคนสุจริต.

รอส. และดิฉันเป็นรอสะลินด์ของเธอ.

เซเลีย. เซาพอใจจะเรียกเธอเช่นนั้น, แต่ที่จริงเซามีรอสะลินด์ที่หน้าตาดีกว่าเธอ.

รอส. มาสิ, เกี้ยวฉัน, เกี้ยวฉันสิ, เพราะในเวลานี้ใจของฉันกำลังสนุกสบายและอาจจะยินยอมประนอมใจได้. เธอจะพูดกับฉันอย่างไร, ถ้าแม้ว่าฉันเป็นรอสะลินด์ของเธอแท้ ๆ ?

ออร์. ฉันคงขูขหล่อนเสียก่อนที่จะพูดอะไร.

รอส. ไม่น่า, เธอพูดขาเสียก่อนจะดีกว่า; ต่อเมื่อใดเธอหาเรื่องพูดไม่ได้ก็จะได้ฉวยโอกาศขูขเสียคราวหนึ่ง. นักพูดเก่ง ๆ,

---

✣ สมัยโน้นชายที่ภรรยามีชู้เขาเรียกฉันว่าคนมีหงอน, หรือมีเขา.

เมื่อไรพูดไปติดขัดก, ก็มักจะถ่มน้ำลาย, แต่สำหรับคู่รัก เมื่อพูดขัดก,—ขอให้พระเจ้าช่วยเตือนให้รู้ตัว!—จะหาอะไรแทนให้สะอาดดียิ่งกว่าจูบไม่มีละ.

ออร์. ก็ถ้าเผื่อเขาไม่ยอมให้จูบเล่า ?

รอส. ถ้าเช่นนั้นก็เท่ากับหญิงเขาทำให้ชายต้องวิงวอน, และนั่นก็เป็นเรื่องพูดต่อได้อีกแล้ว.

ออร์. ใครเล่าจะพูดไม่ออก, เมื่ออยู่ต่อหน้านางผู้ยอดรัก ?

รอส. อ๊อ, เธอเองแหละควรจะเป็นเช่นนั้น, ถ้าฉันเป็นยอดรักของเธอ, ถ้ามีฉันนั้นฉันก็จะต้องเห็นดีเดียวว่าความซื่อของฉันเพื่องฟูมากกว่าความเฉลียวฉลาดของฉัน.

ออร์. ก็คำเกี้ยวของฉันเป็นอย่างไรบ้าง ?

รอส. ไม่เลวทรามอะไร, แต่ก็ไม่เป็นประโยชน์. ฉันไม่ใช่รอสะลินด์ของเธอฤา ?

ออร์. ฉันรู้สึกพอใจอยู่ข้างที่จะกล่าวว่าหล่อนเป็นหล่อน, เพราะฉันใคร่จะพูดกับหล่อน.

รอส. ฉนั้น, ในนามของหล่อน, ฉันพูดว่าฉันไม่ปรองดองด้วยกับเธอ.

ออร์. ถ้าฉนั้น, ในส่วนตัวฉันเอง, ฉันก็ต้องตาย.

รอส. อย่าเลย, พ่อคุณ, หาใครตายแทนดีกว่า. โลกเรานี้แก่ตั้งหกพันปีแล้ว, แต่ในระหว่างเวลาตลอดมานี้ ยังไม่เคย

มีชายใดสักคนเดียวที่ได้เคยตายโดยตนเองเพราะความรัก. ตรอยลัสก็มันสมองแตกตายเพราะคฑาของทหารกริก; แต่ก่อนตายนั้นเซาก็ได้พยายามจนสุดกำลังเพื่อตาย, และเซานั้นหรือก็เป็นตัวอย่างแห่งชายที่รักหญิงผู้หนึ่งที่เดียว. ฝ่ายเลยันเดอร์, ถึงแม้ว่าเฮียโรจะได้ไปยวชเปชิเสียแล้วก็อาจที่จะได้มีชีวิตไปได้อีกหลายปี, ถ้าไม่พะเอินไปประจวบเวลากลางคืนร้อนจัดในฤดูร้อน; เพราะพ่อหนุ่มน้อยผู้นั้นเซาเป็นแต่เพียงไปอายน้ำที่ในช่องเฮลเล็สปอนต์, พะเอินเป็นเหน็บชาจึงจมน้ำตาย: พวกจดปูมสมัยโน้นสิเหลวไหลซัดเอานางเฮียโรแห่งเซ็สโตส. ✠ แต่เรื่องเหล่านี้ล้วนไม่จริงทั้งนั้น: ชายใดตายไปแล้วเป็นครั้งคราว, และหนอนกินสิ้นแล้ว, แต่ไม่มีที่ตายเพราะรักเลย.

ออร์. ฉันไม่ปรารถนาเลยให้รอสะลินด์ตัวจริงของฉันมีความคิดเห็นเช่นนั้น; เพราะ, ฉันขอยอกว่า, ถ้าหล่อนนิ่วหน้านิดเดียวฉันก็ตาย.

รอส. ให้ตายสิ, หน้าของหล่อนถึงจะนิ่วก็ไม่ทำให้แมลงวันตายได้. แต่เอาเถิด, ฉันจะเป็นรอสะลินด์ของเธอในเวลาที่ใคร้ขึ้นอีกสักหน่อย; จะขออะไรก็ตามใจ, ฉันจะยินยอม.

✠ ในตำนานกรีกโบราณกล่าวว่าชายหนุ่มชื่อเลยันเดอร์, ชาวอะไบโดส, รักกับนางสาวชื่อเฮียโร, ชาวเซ็สโตส, แต่บิดามารดาไม่ยอมยกให้ เลยันเดอร์จึงว่ายน้ำข้ามช่องเฮลเล็สปอนต์ไปหานางทุกคืน, จนคืน ๑ พายุจัดเลยันเดอร์จมน้ำตาย, เฮียโรพบศพเลยโจนน้ำตายเสียด้วย.

ออร์. ถ้าฉันนั้นรักฉันได้ไหม, รอสะลินด์ ?

รอส. ได้สิ, แน่นอน, ทั้งวันศุกร์และวันเสาร์และวันอื่น ๆ.

ออร์. แล้วก็หล่อนจะยอมรับรองฉันฤา ?

รอส. รับสิ, และอย่างนี้อีกญี่สิบคนก็ไม่ว่า.

ออร์. หล่อนพูดอย่างไร ?

รอส. ก็เธอเป่นคนดีไม่ใช่ฤา ?

ออร์. ฉันหวังใจเช่นนั้น.

รอส. ก็สิ่งที่ดีแล้วเราจะอยากได้มากเกินไปได้ละฤา? มาเถิด, น้องสาว, หล่อนมาเป่นนักบวชแต่งงานให้เราเถิด. ยื่นมือมาให้ฉันสิ, ออร์ลันโด. จะว่าอย่างไรเล่า, น้องสาว ?

ออร์. ขอหล่อนได้โปรดทำพิธีสมรสให้เราเถิด.

เซเลีย. ฉันกล่าวถ้อยคำนั้นไม่ถูก.

รอส. หล่อนต้องเริ่มว่า, "ออร์ลันโด, สูจะ—"

เซเลีย. อ๋อ, รู้ละ. ออร์ลันโด, สูจะรับนางรอสะลินด์นี้เป่นภรรยาฤา ?

ออร์. ฉันรับ.

รอส. เออ, ก็เมื่อไรเล่า ?

ออร์. ก็ในบัดนี้; โดยเร็วที่สุดที่เขาจะแต่งให้เราได้.

รอส. ถ้าฉันนั้นเธอต้องว่า, "ฉันรับหล่อน, รอสะลินด์, เป่นภรรยา."

ออร์. ฉันรับหล่อน, รอสะลินด์, เป็นภรรยา.

รอส. ฉันอาจจะเรียกเอาใยสุหรีของเธอ; แต่ฉันยอมรับเธอ, ออร์ลันโด, เป็นสามีของฉัน: นี่สิเขาว่าหญิงมักเดินหน้านักบวช; และแน่ที่เดียวความคิดของหญิงมักวิ่งไปน่าความประพฤติของตน.

ออร์. ความคิดย่อมเป็นเช่นนั้นทั้งหมด; ความคิดย่อมมีชีวิต.

รอส. บัดนี้จงบอกฉันว่าเธอจะให้เป็นเมียอยู่นานปานใด, เมื่อเธอได้ครอบครองแล้ว ?

ออร์. ชั่วคืนวันตลอดกัลปาวสาน.

รอส. กล่าวแต่ "คืนวัน", ยก "กัลปาวสาน" เสียเถิด. ไม่ละ, ไม่ละ, ออร์ลันโด; วิสัยชายย่อมเป็นวสันต์ยามเกี้ยว, แต่เป็นเหมันต์เมื่อสมรสแล้ว: นางสาวก็ราวกับดุดูดอกไม้ผลิเมื่อเป็นนางสาว, แต่ท้องฟ้ามักเปลี่ยนไปเมื่อเป็นภรรยา ฉันจะหึงหวงเธอยิ่งกว่านกพิราบยามจีบคู่ผู้หึงหวงตัวเมีย. ของมัน, จะอื้อฉาวยิ่งกว่านกแก้วยามฝนตก, จะประพฤติแปลกยิ่งกว่ากัง, ยุ่งมากในความปรารถนายิ่งกว่าลิง: ฉันจะร้องไห้ไม่เป็นเรื่อง, เหมือนตุ๊กระตาในอ่างน้ำพุ, และฉันจะทำเช่นนั้นในเวลาที่เธออยากสนุกครื้นเครง; ฉันจะหัวเราะเหมือนหมาใน, และทำเช่นนั้นเมื่อเธอกำลังอยากจะหลับ.

ออร์. แต่ก็รอสะลินด์ของ ๆ ของฉันจะเป็นเช่นนั้นเทียวฤๅ ?

รอส. ให้ตายสิ, หล่อนคงจะประพฤติเหมือนฉันนี่ทุกอย่าง.

ออร์. อ๋อ, แต่เจ้าหล่อนฉลาดอยู่นะ.

รอส. ถ้ามิฉนั้นหล่อนก็หาประพฤติเช่นนั้นได้ไม่: ยิ่งฉลาดมาก, ยิ่งกลับกลอกมาก: ยิ่งประคองความฉลาดของหญิงเสียหรือ, ความฉลาดมันก็คงวิ่งออกทางน่าต่าง; ยิ่งน่าต่างเสียอีก, ก็คงหนีออกทางรูกุญแจ; อุดรูกุญแจเสียอีกหรือ, ก็คงขึ้นหรือขึ้นทางปล่องไฟพร้อมกับควัน.

ออร์. ชายใดที่มีเมียผู้มีความฉลาดเช่นนั้น, เขาอาจจะกล่าวได้ว่า, "ความฉลาด, จะไปข้างไหน ?"

รอส. อย่าเลย, เก็บคำพูดนั้นไว้จนพบความฉลาดของเมียกำลังไปสู่ที่นอนของเพื่อนบ้านจะเป็นประโยชน์ดีกว่า.

ออร์. แล้วก็ความฉลาดจะมีคำฉลาดอะไร, เพื่อแก้ตัวในเวลานั้น ?

รอส. อ๋อ, ก็แก้ว่าตั้งใจไปหาสามีที่นั่นสิ. เธอจะพบเมียปราศจากคำแก้ตัวนั้นไม่มีละ, นอกจากที่จะพบหล่อนเมื่อปราศจากลิ้นเท่านั้น. หญิงใดไม่สามารถกลับเอาความผิดของตัวเองไปย้ายใส่สามีละก็, อย่าให้ลูกกินนมเองเลย, เพราะจะเลยทำให้ลูกกลายเป็นคนเขาเต็งไป !

ออร์. ฉันจะต้องลาหล่อนไปสักสองชั่วโมงละ, รอสะลินด์.

รอส. อนิจจา! ยอดรัก, ฉันจะพรากจากเธอตั้งสองชั่วโมงไม่ได้แล้ว.

ออร์. ฉันต้องไปรับใช้เจ้าหลวงเวลาเสวย: สักเวลาสองนาฬิกา ฉันจะมาหาหล่อน.

รอส. เออ, ไปก็ไป, ไปก็ไป; ฉันรู้อยู่แล้วเทียวหนอว่าเธอจะเป็นเช่นไร: มิตร์สหายได้เคยบอกเช่นนั้นแล้ว, และฉันเองก็ได้นึกเช่นเดียวกัน: ลิ้นช่างประจบของเธอนั้นลวงใจฉันได้: นี่ก็เหมือนถูกทิ้งขว้างเสียแล้ว, และเหตุฉนี้, ความตายมาเถิด! สองนาฬิกาหรือเวลาเธอนัด?

ออร์. เช่นนั้น, รอสะลินด์งาม.

รอส. ด้วยอำนาจความสัตย์, และด้วยความจริงใจ, และขอให้พระเป็นเจ้าช่วย, อีกทั้งคำสาบาลดี ๆ อย่างอื่น ๆ ที่ไม่มีอันตราย, ถ้าแม้เธอเสียวาจาแม้แต่สักนิดหนึ่ง, หรือมาช้ากว่าเวลาไปแม้เพียงหนึ่งนาที, ฉันจะปรับว่าเธอเป็นคนที่เสียวาจาอย่างน่าทุเรศที่สุดและเป็นชู้รักที่เหลวที่สุดและไม่คู่ควรที่สุดสำหรับนางผู้ที่เธอเรียกว่ารอสะลินด์, เป็นเลวที่สุดที่อาจจะสรรมาได้จากคณะชั่วร้ายแห่งผู้เสียสัตย์: ฉนั้นจงระวังยำเกรงคำที่ของฉันและรักษาวาจาสัตย์ไว้.

ออร์. ฉันจะรักษาด้วยความจงใจเท่า ๆ กับเธอเป่นรอสะลินด์ของฉันโดยแท้จริงทีเดียว: ฉนั้นลาก่อน.

รอส. นั่นแหละ, เวลาย่อมเป่นตุลาการผู้ชำระผู้ทำผิดเช่นนั้น, และให้เวลาชำระเถิด: ลาก่อน. (ออร์ลันโดเข้าโรง.)

เซเลีย. ในการพูดล้อเล่นในเรื่องรัก พี่ได้ว่าเพศของตนเองเสียจนเสียหาย: เช่นนี้ควรถอดกางเกงและถุงคั่นของพี่ขนทางหัว, และแสดงให้โลกเห็นว่านกตัวนี้ได้ทำอะไรแก่รังของตนเอง. [๑]

รอส. อนิจจาน้อง, น้อง, น้อง, แม่น้องน้อยแสนงามของพี่, หล่อนช่างไม่รู้เสียเลยว่าพี่ตกอยู่ในความรักลึกสักกี่วา ! แต่มันเหลือจะหาอะไรหยั่งได้: ความรักของพี่นี้ไซร้ไม่รู้เลยว่าพี่นอยู่แค่ไหน, เหมือนอ่าวปอร์ตุกัล. [๒]

เซเลีย. หรือจะว่าไม่มีพี่นเลย, และจะเทความรักลงไปสักเท่าใด, ก็รั่วไหลไปเสียหมด.

รอส. หามิได้, ลูกชายซุกซนของนางเทวีนัส, [๓] ซึ่งมีกำเนิดจากความร้าพึง, ปฏิสนธิจากความใจร้อนและเกิดมาจาก

---

[๑] ภาษิตอังกฤษมีอยู่ว่า: "นกชั่วคือตัวที่ถ่ายมูลรดรังของตนเอง," หมายความว่าผู้ที่กล่าวประจานญาติมิตรของตนเองเป่นคนไม่ดี.

[๒] มหาสมุทแอตแลนติคระหว่างเมืองโอปอร์โตกับชินตราลิกประมาณ ๑๐๐๐ ถึง ๑๒๐๐ ว.

[๓] คิวบีด, เทพของชาวยุโรป.

ความคลั่งใคล้, ครุณกุมารสัประคนผู้ตามติดซึ่งลวงตาคนทั้งหลายเพราะตาของเขาเองบอด, ขอให้ผู้นี้แหละเป็นผู้วินิจฉัยว่าพี่รักมากน่านใด. พี่ยอกให้น้ะ, เอลิเอนา, พี่ไม่สามารถจะอยู่ห่างออร์ลันโดได้; พี่จะไปหาร่มเงา, และถอนใจใหญ่จนกว่าเขาจะกลับมา.

เซเลีย. และน้องจะหลับสักงีบหนึ่ง. [ต่างคนต่างเข้าโรง.]

ตอนที่ ๒

ฉาก: ในดง.

ยาคส์, พวกขุนนาง, และสมุนไพร ออก.

ยาคส์. คนไหนเป็นผู้ฆ่ากวาง ?

ขุนนางผู้ ๑. ข้าพเจ้าเอง.

ยาคส์. ควรเราจะนำไปเฝ้าเจ้านาย, เหมือนแม่ทัพโรมันผู้มีชัยชำนะ; และถ้าจะเอาเขากวางนั้นขึ้นผูกบนหัวแทนชัยมาลาก็จะเหมาะ. สมุนไพร, เจ้าไม่มีลำอะไรสำหรับกิจการอันนี้ฤา ?

สมุนไพร. มีขอรับ.

ยาคส์. ร้องไปเถิด: ส่วนเพลงจะไพเราะหรือไม่นั้นไม่สำคัญ, ขอแต่เพียงให้มีสำเนียงออึงพอเท่านั้น.

ลำ

สมุนไพร. ◎ ผู้ฆ่ากวางจะได้อะไรเล่า ?
หนังกับเขาสิควรให้เขาใส่.
ฉนั้นจงช่วยร้องก้องแนวไพร
เพื่อต้อนรับกลับไปสู่เรือนชาน.
(ให้ผู้อื่นร้องรับตอนนี้.)
อย่าหมางใจที่ใส่เขากวางนี้,
เป็นของดีก่อนกำเนิดแห่งตัวท่าน:
ปู่ก็เคยสรวมมาเป็นช้านาน,
บิดาท่านก็เคยได้ใส่มา:
อันเขากวางอย่างดีนี้แสนเลิศ
แสนประเสริฐผ่องผุดสุดสง่า
ไม่เป็นของควรหัวยั่วนินทา
ไม่เป็นของควรว่าเย้ยหยันเอย ฯ (พากันเข้าโรง.)

ตอนที่ ๓

ฉาก: ในดง.

รอสะลินด์ กับ เซเลีย ออก.

รอส. ยังนี่หล่อนจะว่าอย่างไร ? นี่เวลาล่วงสองนาฬิกาแล้ว มิใช่ฤา ? แล้วก็ออร์ลันโดมาคกละ !

เซเลีย. น้องเชื่อว่า, ด้วยความรักท่วมและใจไม่สุข, เซาคงจะได้ฉวยขนูและลูกศร และเลยไปนอนเสียแล้ว. ดูนั่น, ใครมานี่.

สิลเวียส ออก.

สิล. ฉันรับใช้มาหาพ่อสำรวย;
พี่ยิสรวยฝากสารนี้มาให้:
ฉันไม่ทราบข้อความในนั้นไซร้;
แต่เดาได้โดยคิ้วอันนิ่วนั้น
อีกอาการกิริยาโกรธาแรง
ซึ่งสำแดงยามเขียนสารานั่น,
ว่าความคงเป็นเรื่องชุ่นเคืองครัน:
ขอโทษฉัน; ฉันเป็นเพียงทูตมา.

รอส. ขันทีเองเล็งแลเห็นสารนี้
ก็จะเอะฤทีเป็นนักหนา
และจะเลยอวดดี; พึงซัดว่า:
เจ้าหล่อนว่าข้าชั่วเป็นพ้นไป,
ว่าปราศจากมรรยาทอันสง่า;
หล่อนว่าข้าจองหอง, อีกหล่อนไม่
ขอรักแท้ถึงแม้ผู้ชายไซร้
จะหายากสุดใจราวหงส์ทอง.

ให้ตายซัก, ความรักของโฉมฉาย
ใช่กระต่ายตัวที่ข้าใฝ่ต้อง:
หล่อนเขียนสารมาทำไม, ข้าไม่ปอง.
หรืออุบายเป็นของเมขลา ?

สิล. หามิได้, ข้าหนอขอยืนยัน,
ข้าไม่ทรายทั้งนั้นกระแสรสาร:
พี่เขียนเองแท้.

รอส. นี่แน่ท่าน,
ช่างโง่งมซมซาน, เพราะหลงรัก.
ข้าเคยเห็นมือหล่อน: หนาเหมือนหนัง,
สีเหมือนหินหักพัง, เห็นประจักษ์
คิดว่าสรวมถุงมือ, ออขันนัก,
ไม่ยักใช่ถุงคือมือหล่อนแล:
มือเป็นมือแม่ครัว, แต่ก็ช่าง:
นางมิได้คิดเขียนสารนี้แน่;
นี่เป็นคำสำนวนของชายแท้,
แลลายมือชายเขียน.

สิล. ของหล่อนจริง.

รอส. ไฉนกล่าวเกกมะเหรกโหยกเหยกร้าย,
เป็นสำนวนท้าทาย, ท้าทุกสิ่ง,

ราวแขกกับฝรั่งไซร้: อันใจหญิง
ไม่คิดสิ่งหยายคายคล้ายยักษ์มาร,
ทั้งถ้อยคำคำราวชาวดงป่า,
ในน้ำคำคำกว่าอักษรสาร.
จะพึ่งบ้างหรือเจ้าเมษยาล ?

สิล. โปรดเถิดท่าน, ฉันนี้ยังเคยยิน
แต่เคยฟังคำชังของพี่ยี่
จนเจ็บช้ำฤดีเกินถวิล.

รอส. หล่อนพี่ยี่ใส่ข้าไม่น่ายิน:
พึ่งยุพินเชียนว่ามาฉันใด.
(อ่าน) "นี่เธอเทพะยุตร์สุดกำแหง
ทำแลงเปนเมษยาลหรือไฉน
จึงผลาญจิตนารีด้วยไฟ ?"
หญิงช่างค่าเล่นได้ถึงป่านนี้.

สิล. นั่นหรือเรียกว่าค่า, เจ้าข้าเอ๋ย !

รอส. (อ่าน) "กระไรเลยเทวันอันเรืองศรี
ช่างรบราควงชีวิตจิตนารี ?"
ใครเคยพบค่าฉันบ้างหรือไร ?
(อ่าน) "ยามตาชายล่อเลี้ยวเกี้ยวดิฉัน
จะอาพึ่นฟอนฆ่าก็หาไม่."
หมายความว่าฉันเปนสัตว์.

(อ่าน) "แม้ความเย้ยในเนตร์ของเธอไซร้
อาทำให้ฉันหลงงงเช่นนี้,
อนิฑา, ถ้าแม้เห็นเนตร์หวาน
ฉะให้ผลอลหม่านในอกนี่ !
เธอพ้อให้, ใยยิ่งรักทวี;
ถ้าพูดดีฉะเป็นสถานใด ?
ผู้นำรักนี้ไซร้มาให้เธอ
เหม่อฉะรู้รักของข้าก็หาไม่:
และโดยเชาชอเธอองแท้งไป,
ว่าเธอผู้หนุ่มใจแสนเลิดดี
ฉะรับรักแสนมากที่ฝากมา
รับตัวข้าพร้อมสิ้นทุกสิ่งศรี
หรือฉะสั่งตัดรักหักไมตรี,
ตูข้านี้จะได้หาท่าทางตาย."

สิล. นี่หรือเรียกว่าตัดพ้อ ?

เซเลีย. อนิฑา, สงสารเมษบาล !

รอส. น้องสงสารเชาฤๅ ? อย่าเลย, ไม่ควรสงสารขนนิดเดียว. แกรักผู้หญิงเช่นนี้อย่างไรได้ ? อะไร, ใช้แกเป็นเครื่องดนตรี, แล้วดีดเพลงไม่ดีเช่นนี้ด้วย ! เหลือที่จะทน

ได้. เอาเถิด, กลับไปหาหล่อน, เพราะฉันเห็นแล้วความรัก
บันดาลแกให้เป็นงูเชื่องไปเสียแล้ว, และบอกแก่หล่อนด้วย
ดังนี้: ว่าถ้าหล่อนรักฉัน, ฉันขอสั่งให้รักแก; ถ้าหล่อน
ไม่ยอม, ฉันจะไม่ปรารถนาหล่อน, นอกจากที่แกเองจะอ้อน
วอนแทนหล่อน. ถ้าแกเป็นผู้รักจริง, ไป, และอย่าโต้อีก
คำ: เพราะมีใครมาอีกคนหนึ่งแล้ว. (สิลเวียสเข้าโรง.)

ออลิเวอร์ ออก.

ออลิ. สาวงาม, ข้าขอถามความเถิดว่า,
ในแนวดงพงพนาอันกว้างใหญ่
เรือนเลี้ยงแกะมีมะกอกน้ำล้อมไซร้
อยู่แห่งใดโปรดแถลงแจ้งคดี ?

เซเลีย. ตวันตกแห่งนี้, ในที่ลุ่ม:
ต้นกกชุมรายเรียงเคียงธารศรี
อยู่ข้างขวา, จะพาถึงเรือนดี.
แต่บัดนี้เรือนว่าง; ไม่มีใคร.

ออลิ. ถ้าแม้ตาอาศัยยาจากปากฉันนั้น
ฉันก็ควรรู้จักหล่อนนี้ได้
จากคำเขายอกเล่ามาแล้วไซร้;
ทั้งเสื้อผ้าและวัยเช่นนั้น ๆ:
"เจ้าหนุ่มนั้นงามสง่า, หน้าคล้ายหญิง,

และทุกสิ่งเหมือนน้องสาวคมสัน:
ส่วนหญิงต่ำ, ผมคล้ำกว่าพี่นั้น."
หล่อนหรือแม่แก่มจันทร์คือแม่เรือน ?

เซเลีย. ถูกเช่นท่านถามไซร้, ไม่แสร้งโอ้.

ออลิ. ออร์ลันโดสั่งมาถึงสองเพื่อน,
และฝากผ้าผืนนี้ที่เลอดเปื้อน
ถึงเพื่อนผู้เซาเรียกรอสะลินด์.
เธอนั่นหรือคือชายหนุ่มผู้นั้น ?

รอส. ฉันเอง: เกิดเหตุอะไรใผ่รู้สิ้น.

ออลิ. จะรู้ความชั่วช้าเป่นราคิน
ของฉันบ้าง, ถ้าถวิลรู้คดี
ว่าฉันนี้คือใครทำไมมา,
อีกเหตุผ้าเปื้อน, ทั้งสถานที่
ซึ่งเกิดเหตุเภทภัยในวันนี้.

เซเลีย. เชิญแถลงคดีให้แจ้งใจ.

ออลิ. เมื่อออร์ลันโดลาจะคลาจาก,
เซารับปากจะกลับมาพบได้
ในโมงหนึ่ง, แล้วจึงเข้าสู่ไพร,
นึกฝันใผ่ถึงรักหนักอุรา,
พลันเกิดเหตุ ! เซาเหลียวไปข้างหนึ่ง

จึงเห็นสิ่งน่าตระหนกตกประหม่า:
ใต้ร่มโอ๏ก, กิ่งชอุ่มชุ่มชรา
และยอดโกร๋นคร่ำคร่าจนแห้งแคง,
เห็นชายหนึ่งผมรุงรังทั้งผ้าป่อน,
นอนหงายหลับ: มิ่งตูกำแหง
สิเขียวเหลืองรัดกัณฐ์ฐาท่าทแมง,
หัวงูแว้งเข้าไปใกล้ปากชาย
ที่อ้าอยู่; แต่งูขณนั้น
มันเห็นออร์ลันโดจึงขยาย
ออกจากคอเลื้อยเลี้ยวเอี้ยวตัวกราย
หายเข้าพุ่ม: แต่ซุ่มร่มพุ่มนี้
มีนางสิงห์, ถันลดหมดนมสิ้น
หมอบซบดิน, เหมือนแมวมองอยู่นี่,
จนกว่าผู้ที่นิทราตรงหน้าสิห์
จะกระดิก; เพราะนี่เป่นแบบมัน
ผู้ถือเกียรติเกลียดสิ่งอันโสโครก
ไม่บริโภคสัตว์ที่ตายนั่น:
เห็นฉนี้, จึงออร์ลันโดพลัน
เดินเข้าใกล้ชายนั้นด้วยทันใด
และจำได้ว่าผู้นี้คือพี่คน.

เซเลีย. เป็นหลายหนฉันเคยฟังเซาไซร้
กล่าวถึงพี่ผู้นี้, พาทีไว้
ว่าพี่ใหญ่ทุจริตผิดคลองธรรม์
เลวยิ่งกว่ามนุษมวล.

ออลิ. ควรว่าอยู่;
ฉันก็รู้ว่าเซาชั่วมั่วโมหัน.

รอส. พูดถึงออร์ลันโด: ก็เซานั้น
ทิ้งพี่ใหญ่ใจฉกรรจ์ผู้นั้นไว้
ให้เป็นเหยื่อนางสิงห์ที่อกแห้ง
และหิวแรงอยู่แล้วหรือไฉน ?

ออลิ. ถึงสองครั้งผินหลังและตั้งใ
จะทิ้งพี่ชายไว้ให้มรณา,
แต่กรุณา, งามกว่าพยาบาท,
และธรรมชาติกำแหง, ก็แรงกว่า
โอกาศที่เซาเห็นเช่นนั้นนา,
แนะเซากล้าเข้าบุกรุกราวี
กับนางสิงห์ซึ่งมิช้าเซาฆ่าได้,
เสียงออองนั้นไซร้ปลุกฉันนี่
จากนิทราได้สมฤดี.

เซเลีย. ท่านหรือพี่ ?

รอส. ที่เขาช่วยพ้นภัย ?

เซเลีย. ท่านหรือผู้เคยปองหาคลองฆ่า ?

ออลิ. ฉันนั้นแล, แต่จะว่าก็ไม่ใช่:
ฉันไม่นึกลำยากกระดากใจ
ในการเล่าถึงตัวเคยเป่นมา,
เพราะกลับใจได้แล้วผ่องแผ้วจิต,
ทั้งทางผิดรมย์รื่นชื่นนักหนา.

รอส. ก็ผ้าเปื้อนเลือดไฉน ?

ออลิ. ในไม่ช้า
จะเล่าถึงเรื่องผ้าอย่าเร่งร้อน.
เราพี่น้องร้องไห้ไต่ถามกัน
ถึงที่ตัวของฉันมาซนซ่อน
ในเทือกแถวแนวป่าพนาคร,
แล้วน้องพาข้าขรเฝ้าเท้านาย,
เธอประทานเสื้อแสงให้แต่งใหม่
และต้อนรับสมใจ, แล้วภาสาย
ทรงฝากให้อาศัยกับน้องชาย;
เขาพาผายผันสู่คูหาพลัน,

ถึงแล้วเปลื้องเสื้อผ้า, ข้าจึงดู
รู้ว่าสิงห์ข่วนเนื้อที่แขนนั่น
ขาดหลุดไป, เลือดไหลอยู่มากครัน,
และยังนั้น, ยามจะสลบไป,
เขาออกนามรอสะลินด์ยุพินขวัญ.
ฉันริษแก้เขาพลัน, พันแผลให้,
และ, ไม่ช้า, ใจก็นึกระไร,
เขาขอให้ฉันรีบเร็วมา,
ทั้ง ๆ ที่เป็นแขกแปลกมาเล่า
เรื่องของเขา, เพื่อช่วยขอโทษา
ที่เขาฉกนัดไป, อีกให้ผ้า
เปื้อนโลหิตนี้มาให้มิ่งมิตร์
เมษยาลหนุ่มผู้เขาเรียกล้อ
ว่านางรอสะลินด์ผู้กลอยจิต.

(รอสะลินด์สลบ.)

เซเลีย. เอ๊ะ ! อ้าว, กานิมีด, พี่มิ่งมิตร์ !

ออลี. เห็นโลหิตแล้วเป็นลมมืดไป.

เซเลีย. นี่ยิ่งกว่า. อ้ากานิมีดพี่ !

ออลี. เขาคืนสมฤดี, อย่าโหยไห้.

รอส. อยากไปเร็วๆ.

เซเลีย. มาเถิดนะจะพาไป.
โปรดพยุงอีกข้างได้หรือไม่นาย ?

ออลิ. หนุ่มน้อย, ทำใจให้ดี ๆ.
เป็นชาย ! ใจอ่อนฉนี้น่าใจหาย.

รอส. ข้าเข้ารับ, รับแท้ ๆ และนึกอาย.
เออ, ให้ตาย, เขาคงว่าช่างมารยา.

ออลิ. นี่มิใช่มารยา: ข้าแลเห็น
สีหน้าเป็นพยานแสดงว่า
ได้เป็นลม.

รอส. ฉันยอกว่ามารยา.

ออลิ. ถ้าฉนั้นทำเป็นชายข้างเป็นไร.

รอส. ทำอยู่แล้ว: แต่ที่แท้ควรเป็นหญิง.

เซเลีย. ยิ่งดูไปยิ่งยิ่งหน้าซีดใหญ่:
กลับสู่เรือนดีกว่าจะช้าใย.
เชิญนายไปด้วยกับเราณยัดนี้.

ออลิ. ฉันจะไป, เพราะต้องเล่าให้น้องยา
ว่ารอสะลินด์ยกโทษให้เต็มที่.

รอส. ฉันจะนึกสั่งไป: ในคราวนี้
จงชมมารยาดี. เชิญท่านไป. (ต่างคนเข้าโรง.)

องก์ที่ ๕

ตอนที่ ๑

ฉาก: ในดง.

ดัชส์โตน กับ ออเด์รย์ ออก.

ดัช. เราคงหาเวลาได้ดีอก, ออเด์รย์; ใจเย็น ๆ เถิด, ออเด์รย์จ๋า.

ออด. โธ่, ยาดหลวงนั้นก็ดีพออยู่แล้ว, ทั้ง ๆ ที่ท่านผู้ดีแก่แกพูดดีฉนั้นแหละ.

ดัช. เช่นยาดหลวงออลิเวอร์ที่เลวมาก, ออเด์รย์, เช่นมาร์เต็กซ์ตที่ทรามมาก. แต่นี่แน่, ออเด์รย์, มีชายย่าวคนหนึ่งในป่านี้ที่ปราถนาตัวหล่อน.

ออด. อ๋อ, ดิฉันทรายแล้วว่าใคร: ดิฉันไม่ชอบเซาเลยขนนิดเดียวในโลกนี้: ชายผู้นี้เขาออกชื่อมานี่แล้ว.

ดัช. ฉันนี้ถ้าได้พบตลกเท่ากับได้กินทั้งข้าวทั้งน้ำ: ให้ตายสิ, พวกเราที่ฉลาด ๆ ออกจะต้องรำคาญมาก; เราต้องล้อเซาเล่น, เราอดไม่ได้.

วิลเลียม ออก.

วิล. ทำเริญเถิด, ออเด์รย์.

ออด. ขอให้ทำเริญเถิด, วิลเลียม.

วิล. และขอให้ท่านทำเริญเถิดนาย.

ดัช. ขำเริญ ๆ เถิดเพื่อนเอ๋ย. ใส่หมวก, ใส่หมวกเสีย; จริง ๆ นะ, ขอให้ใส่หมวกเสียเถิด. อายุเท่าไร, เพื่อน?

วิล. ญี่สิบห้าขอรับ.

ดัช. ผู้ใหญ่แล้ว. แกชื่อวิลเลี่ยมฤๅ?

วิล. วิลเลี่ยม, ขอรับ.

ดัช. ชื่อดี. เกิดที่ในดงนี้ฤๅ?

วิล. ขอรับ, ขอบใจพระเจ้า.

ดัช. "ขอบใจพระเจ้า"; ตอบดี. มั่งมีอยู่ฤๅ?

วิล. นั่นแหละขอรับ, ก็กระนั้น ๆ แหละ.

ดัช. "กระนั้น ๆ" ก็ดี, ดีมาก, ดีอย่างวิเศษทีเดียว; แต่จะว่าไปก็ไม่ดีนัก; เป็นแต่เพียงกระนั้น ๆ. แกฉลาดอยู่ฤๅ?

วิล. ขอรับ, ผมก็มีความฉลาดพอใช้.

ดัช. ถ้าฉนั้นก็ดี. ฉันนึกขึ้นได้แล้วว่ามีภาษิตว่า, "คนโง่ย่อมนึกว่าตนฉลาด, แต่คนฉลาดย่อมรู้ว่าตนโง่." นักปราชญ์ซาทิย่า, เมื่ออยากจะกินลูกองุ่น, ก็อ้าปาก เมื่อเอาลูกองุ่นนั้นใส่ปาก; ซึ่งแปลว่า, ลูกองุ่นมีไว้ให้คนกิน, และปากก็สำหรับอ้า. แกรักนางสาวคนนี้ฤๅ?

วิล. ผมรักขอรับ.

ดัช. ยื่นมือมาให้ฉัน. แกมีความรู้อยู่บ้างฤๅ?

วิล. เปล่าขอรับ.

ตัช. ถ้าฉนั้นก็จงเรียนรู้ข้อนี้จากฉันเถิด: ใครมีก็นับว่าเป็นคนมี, เพราะตามทางวิทยาย่อมปรากฏว่า สุราขานรินจากถ้วยลงในจอกแก้ว, เมื่อทำให้สิ่งหนึ่งเต็ม, ก็ย่อมทำให้อีกสิ่งหนึ่งเปล่า, เพราะบรรดาผู้แต่งตำราทั้งปวงยอมเห็นพร้อมกันว่าอาตมะคือตัวเขา: แต่แกน่ะไม่ใช่อาตมา, เพราะฉันต่างหากเป็นตัวเขา.

วิล. เขาไหนขอรับ ?

ตัช. เขาผู้ที่จะต้องแต่งงานกับหญิงคนนี้. เพราะฉนั้น, ตลกเอ๋ย, แกจงละ, — ซึ่งตามภาษาสามัญว่าเลิก, — การสมาคม,—ซึ่งตามภาษาไพร่ว่าคบค้า,—กับนารีนี้—ซึ่งตามภาษาชั้นข้าว่าหญิง; ซึ่งกล่าวรวมความคือ, จงละการสมาคมกับนารีนี้เสียเถิด, มิฉนั้นนะตลก, แกจะต้องถึงมรณะภาพ, หรือพูดให้แกเข้าใจ, คือจะตาย; หรือแปลว่า ฉันจะฆ่าแก, ประหารแก, ทำให้ชีวิตของแกตายไป, ทำให้ความเป็นไทของแกกลายเป็นทาส: ฉันจะเล่นกับแกด้วยยาพิษ, หรือด้วยพลอง, หรือด้วยของมีคม; ฉันจะต่อตีกับแกอย่างยกพวก, ฉันจะเอาชนะแกด้วยเล่ห์กล; ฉันจะฆ่าแกโดยวิธีตั้งร้อยห้าสิบอย่าง, ฉนั้นจงยำเกรง, และไปให้พ้น.

ออด. ไปเสียเถิด, วิลเลี่ยมเอ๋ย.

วิล. ขอให้พระเจ้าคุ้มเกรงนายเป็นสุขเถิดขอรับ. (เข้าโรง.)

คอรินออก.

คอ. นายผู้ชายกับนายผู้หญิงให้ห้าแก; มาเถอะ, ไว ๆ, ไว ๆ หน่อย!

ตัช. วิ่ง, ออเด์รย์! วิ่ง, ออเด์รย์! ฉันต้องไป, ฉันต้องไป.

(ต่างคนเข้าโรง.)

ตอนที่ ๒

ฉาก: ในดง.

ออร์ลันโดกับออลิเวอร์ออก.

ออร์. รู้จักกันไม่กี่มากน้อยพี่จะรักหล่อนได้เทียวฤๅ? และรักแล้วเกี้ยว, และเกี้ยวแล้ว, หล่อนยินยอมเทียวฤๅ? และพี่จะพยายามให้ได้หล่อนสมปรารถนาเทียวฤๅ?

ออลิ. ขอจงอย่าได้สงสัยในความรวดเร็ว, ท้วงความขนของหล่อน, การรู้จักกันน้อยเวลา, การที่พี่เกี้ยวโดยด่วน, หรือการที่หล่อนยินยอมโดยด่วน; แต่ขอให้พูดด้วยกันกับพี่เถิด, ว่าพี่รักเอลิเอนา; พูดด้วยกับหล่อนว่าหล่อนรักพี่; ขอจงประนอมใจด้วยทั้งสองฝ่ายให้ได้เป่นคู่ครองกัน: นั่นจะเป่นประโยชน์แก่ตัวน้อง; เพราะบ้านของท่านบิดาและยรรดาทรัพย์สินที่เป่นของเซอร์โรลันด์ผู้เถ้านั้นไซร้ พี่จะยกให้น้องทั้งสิ้น, และจะขออยู่และตายเป่นเมยบาลณที่นั้น

ออร์. น้องยินยอมละ. จงทำการสมรสณวันพรุ่งนี้: น้องจะเชิญเสด็จเจ้าหลวงกับบริวารผู้พอใจของท่าน. พี่ไปนัดกับเอลิเอนาเถิด; เพราะดูสิ, รอสะลินด์ของน้องมานี่แล้ว.

รอสะลินด์ ออก.

รอส. พระเปนเจ้าโปรดเถิด, พี่ชาย.

ออลิ. โปรดหล่อนด้วยเถิด, น้องสาว. (เข้าโรง.)

รอส. โอ้, ออร์ลันโดที่รัก, ฉันใจเหี่ยวจริง ๆ ที่ได้เห็นเธอห่อดวงใจไว้ในผ้า!

ออร์. นี่แขนของฉันต่างหาก.

รอส. ดีฉันสำคัญว่าหัวใจของเธอแหละต้องบาดเจ็บเสียแล้วด้วยเล็บสิงห์.

ออร์. ต้องบาดเจ็บจริง, แต่ด้วยดวงตาของนางงาม.

รอส. พี่ชายได้เล่าความหรือไม่ ว่าดีฉันได้มารยาทำเปนลม, เมื่อเขาส่งผ้าของเธอให้ดีฉันดู?

ออร์. ได้เล่า, และยอกข่าวอัศจรรย์ยิ่งกว่านั้น.

รอส. อ๋อ, ดีฉันทรายแล้วว่าเธอกล่าวถึงอะไร; จริง ๆ นะ: ไม่เคยพบอะไรที่เปนไปโดยด่วนถึงเช่นนั้น, ราวกับแกะผู้คู่หนึ่งชนกัน, และความโอ้อวดของซีซ้าร์ว่า "ฉันมา,

เห็น, และชนะ": * เพราะพี่ชายของเธอและน้องสาวของดิฉัน พอได้พบกันก็แล่ดูกัน; พอได้แลดูกันก็รักกัน; พอรักกันก็ถอนใจใหญ่; พอถอนใจใหญ่แล้วก็ต่างคนต่างถามเหตุซึ่งกันและกัน; พอรู้เหตุแล้วก็ชวนกันหาทางแก้: และโดยลำดับเช่นนี้เขาได้ช่วยกันทำบรรไดคู่ขึ้นสู่การสมรส ซึ่งเขาคงจะปีนขึ้นไปโดยทันด่วน, หรือมิฉนั้นก็จะด่วนเสียก่อนสมรส: เขาตกอยู่ในความรักรุนแรงมาก, และอยากจะได้ครองกัน; พลองก์ไม่สามารถพรากเขาจากกันได้.

ออร์. เขาจะได้ทำการสมรสกันพรุ่งนี้, และฉันจะเชิญเสด็จเจ้าหลวงในงานนั้นด้วย. แต่อนิจจา, ช่างน่าอนาถใจจริง ๆ ที่จะต้องแลดูความสุขด้วยนัยน์ตาของคนอื่น! พรุ่งนี้แหละตัวฉันเองจะต้องระอาใจยิ่งขึ้นมากที่สุด, โดยจะต้องคำนึงว่าพี่ชายของฉันเขามีความสุขปานใด, ในการที่เขาได้สิ่งซึ่งเขาปรารถนา.

รอส. ก็ทำไม, พรุ่งนี้ฉันจะเป่นรอสะลินด์แทนให้เธอไม่ได้ละฤๅ?

ออร์. ฉันจะคงยังชีพอยู่ด้วยนึกหลอกเล่นเช่นนั้นไม่ได้ อีกต่อไปแล้ว.

รอส. ถ้าฉนั้นดิฉันก็จะไม่ทำให้เธอเบื่ออีกต่อไปด้วยการพูด

---

* เป่นคำอวดของจูเลียส ซีส้าร์, แม่ทัพโรมันคนสำคัญ, เมื่อตีได้เอาะอังฉฤษเมื่อประมาณ พ.ศ. ๔๘๗.

เล่น. ขอให้ฟังดิฉันเถิด, เพราะบัดนี้ดิฉันจะพูดอย่างจริงจัง, ว่าดิฉันทรายอยู่แล้วว่าเธอเป่นกุลยุตร์ผู้ฉลาด: ดิฉันพูดเช่นนี้ไม่ใช่สำหรับให้เธอนิยมในความรอบรู้ของดิฉัน, ในการที่ดิฉันว่าดิฉันรู้ว่าเธอเป่นเช่นนั้น; และดิฉันมิได้ตั้งใจเพาะเพิ่มความนับถือให้มากไปกว่าที่จะสามารถทำให้เธอมีความเชื่อได้บ้างแม้แต่สักเล็กน้อย, เพื่อทำคุณแก่เธอเอง ไม่ใช่สำหรับเพิ่มคุณสมบัติของตัวดิฉัน. ฉนั้นขอให้เชื่อดิฉันเถิด, ว่าดิฉันสามารถจะทำอะไรได้อย่างน่าประหลาดหลายอย่าง: ตั้งแต่อายุดิฉันได้สามขี่, ดิฉันได้เคยสนทนากับมายาวี ผู้หนึ่ง, ซึ่งมีความรอบรู้ลึกซึ้งในวิชาของเขา, แต่ก็ไม่ใช่ผู้ที่ควรติโทษ. ถ้าแม้ว่าเธอรักรอสะลินด์สนิทชิดใจมาก เท่าที่กิริยาอาการได้แสดงมาแล้วไซร้, เมื่อไรพี่ชายของเธอแต่งงานกับเอลิเอนา, เธอก็จะได้แต่งกับหล่อนที่เธอรักนั้นบ้าง: ดิฉันรู้อยู่ว่าหล่อนได้ตกอยู่ในความเคราะห์ร้ายอย่างไร, และถ้าไม่เป่นการขัดแก่ความสดวกของเธอไซร้, ก็ไม่เป่นการพ้นวิสัยที่ดิฉันจะพาตัวหล่อนนั้นมาจำเภาะหน้าของเธอพรุ่งนี้, เป่นคนดี ๆ อย่างปรกติ, ปราศจากอันตราย ใด ๆ.

ออร์. นี่เธอพูดอย่างจริง ๆ ฉนั้นฤๅ ?

รอส. ให้ตายสิ, ดิฉันพูดจริง ๆ; และดิฉันนี้หรือก็เป็นผู้ที่รักชีวิตมาก, ทั้ง ๆ ที่ได้กล่าวแล้วว่าเป็นมายาวีฉะนั้นแหละ.*
ฉะนั้นเธอจงแต่งเสื้อผ้าดีที่สุดของเธอเถิด; เชิญมิตร์สหายได้; เพราะถ้าเธออยากจะแต่งงานพรุ่งนี้เป็นได้แต่งละ; และแต่งกับรอสะลินด์ด้วย, ถ้าเธอประสงค์.

สิลเวียส กับ พีบี ออก.

เออ, คนรักของดิฉัน, กับคนรักของเขา, มานี่แล้ว.

พีบี. หนุ่มน้อย, ช่างทำฉันเสียได้,
เหตุไฉนให้เขาอ่านจดหมายฉัน.

รอส. ช่างเป็นไรที่ฉันทำเช่นนั้น,
ฉันอยากทำกับหล่อนให้สาใจ:
เมยยาลตามสมัครจงรักหล่อน;
ยังอรรักตอบเขาข้างมิได้.

---

* ในสมัยเมื่อเซอลสเบียร์มีชีวิตอยู่นั้น, ผู้ใดหากินเป็นมายาวี, หรือหมอผี, มีโทษผิด. พระราชินีเอลิสะเบทได้ออกพระราชบัญญัติห้ามการทำเสน่ห์และอาถรรพ์ต่าง ๆ, มีกำหนดความผิดและระวางโทษไว้เป็น ๓ อย่าง: (๑) กระทำให้คนตาย, ระวางโทษประหารชีวิตโดยมิได้ให้พบบาดหลวงก่อนรับโทษนั้นด้วย; (๒) กระทำด้วยเจตนาประทุษร้ายร่างกาย, ครั้งแรกระวางโทษจำคุก ๑ ปีและใส่ค่าประจาน, ครั้งที่ ๒ ระวางโทษประหารชีวิต; (๓) กระทำเพื่อหาขุมทรัพย์หรือทำเสน่ห์, ครั้งแรกระวางโทษจำคุก ๑ ปีและใส่ค่าประจาน, ครั้งที่ ๒ จำคุกตลอดชีวิตและริบราชบาทว์.

พย. เมษบาล, วานบอกหนุ่มน้ำใช่ร้
ว่าความรักเป็นอย่างไรให้รู้ที.

สิล. คือมีแต่ถอนใจ อีกซลนัยน์นองแปล้;
ฉันรักพี่แท้ ดั่งนี้จอมขวัญ.

พย. เช่นฉันรักกานิมิด.

ออร์. จิตฉันรักเช่นเว้า ในรอสะรินค์เข้า.

รอส. เช่นข้าไย่รัก หญิงใด.

สิล. ต้องมีใจจงรัก ภักดีมุ่งรับใช้;
ฉันรักพี่ใช่ร้ ดั่งนี้จอมขวัญ.

พย. เช่นฉันรักกานิมิด.

ออร์. จิตฉันรักเช่นเว้า ในรอสะลินค์เข้า.

รอส. เช่นข้าไย่รัก หญิงใด.

สิล. อีกต้องใฝ่ผันถวิล, ร้อนราคินและประสงค์;
จงรัก, ภักดี, อ่อน, หย่อนกายถ่อมยอมเช็ญ
ใจเย็น, ใจร้อนรุด, บริสุทธิ์, ทน, คอยแท้;
ฉันรักพี่แท้ ดั่งนี้จอมขวัญ.

พย. เช่นฉันรักกานิมิด.

ออร์. จิตฉันรักเช่นเว้า ในรอสะลินค์เข้า.

รอส. เช่นข้าไย่รัก หญิงใด.

พย. ฉนั้นใยติโทษ, โกรธชิ้งตูข้าได้
เมื่อตูข้ารักไซร้ ดั่งนั้นควรฤๅ ?

สิล. ใยถือและติโทษ, โกรธชิ้งตูข้าได้
เมื่อตูข้ารักไซร้ ดั่งนั้นหรือควร ?

ออร์. นิ่มนวลใยติโทษ, โกรธชิ้งตูข้าได้
เมื่อตูข้ารักไซร้ ดั่งนั้นควรฤๅ แม่เอย ?

รอส. เธอว่า "ใยติโทษ, โกรธชิ้งตูข้าได้
เมื่อตูข้ารักไซร้ ดั่งนั้นควรฤๅ ?"
คือกล่าวแก่ผู้ใด, โปรดไขความแก่ข้า;
หรือกล่าวไปอย่างบ้า ย่นเล่นพลาง ๆ ?

ออร์. กล่าวกับนางผู้ลี้ ลับบ่อยู่ทน,
อีกทั้งบ่ยิน ถ้อยเลย.

รอส. ขอที, อย่าพูดอีกเลย; ดูมันราวกับหมาป่าไอริชหอนเมื่อเห็นพระจันทร์. (พูดกับสิลเวียส) ฉันจะช่วยแก, ถ้าช่วยได้: (พูดกับพีบี) ฉันก็อยากจะรักหล่อน, ถ้ารักได้. พรุ่งนี้ขอให้พยกับฉันพร้อมกันเถิด. (พูดกับพีบี) ถ้าฉันจะแต่งงานกับผู้หญิงใดละก็ฉันจะแต่งกับหล่อน, และพรุ่งนี้ฉันจะแต่งงานแน่ละ: (พูดกับออร์ลันโด) ถ้าฉันสามารถทำให้ชายใดพอใจ, ฉันจะทำให้เธอนี่แหละพอใจ, และเธอ

จะได้แต่งงานพรุ่งนี้: (พูดกับสิลเวียส) ฉันจะทำให้แกชอบใจ, ถ้าสิ่งที่แกชอบทำให้แกชอบใจได้, และแกจะได้แต่งงานพรุ่งนี้ด้วย. (พูดกับออร์ลันโด) ถ้าเธอรักรอสะลินด์, ไปพบกัน: (พูดกับสิลเวียส) ถ้าแกรักฟีบี, ไปพบกัน: และเพราะฉันเองไม่รักสักคนใด, ฉันก็จะไปพบ. ทุกคนจงไปที่เถิด: ฉันได้สั่งไว้ทุกคนแล้วนะ.

สิล. ถ้าฉันมีชีวิตอยู่จะไม่ขาดนัด.

ฟีบี. ฉันก็เหมือนกัน.

ออร์. ฉันก็เหมือนกัน. [ต่างคนเข้าโรง.]

ตอนที่ ๓

ในดง.

ตัชส์โตน กับ ออเดร์ย์ ออก.

ตัช. พรุ่งนี้แหละเป็นวันน่ายินดี, ออเดร์ย์; พรุ่งนี้เราจะได้แต่งงานกัน.

ออด. ฉันก็ปรารถนาเช่นนั้นโดยเต็มใจ; และฉันหวังใจว่าไม่เป็นความปรารถนาทุจริต, ในการที่ปรารถนาอยากเป็นหญิงผู้ดี. มหาดเล็กของเจ้าหลวงผู้ถูกเนรเทศมานี่สองคนแล้ว.

มหาดเล็ก ๒ คนออก.

มหาด. ที่ ๑ ยินดีที่ได้พบนาย.

ตัช. ยินดีเหมือนกัน, จริง ๆ นะ. เชิญนั่ง, นั่งลง, และขับลำสักบทหนึ่งเถิด.

มหาด. ที่ ๒ เราตามใจท่าน: นั่งกลางสิ.

มหาด. ที่ ๑ จะให้เราเริ่มร้องเรื่อยไปทีเดียว, ไม่ต้องกระแอมไอหรือบ้วนน้ำลาย, หรือแก้ตัวว่าเสียงแห้ง, ซึ่งเป็นคำนำสำหรับคนเสียงไม่ดีฉนั้นฤา ?

มหาด. ที่ ๒ แน่ละ, แน่ละ; และร้องให้ถูกเสียงทั้งสองคน, เหมือนยิปสีสองคนขี่ม้าเที่ยวเที่ยวนะ.

เห่

๏ ชายหนุ่มกับนารี ที่ร่วมรักสมัครสม (ช้าไช้)
เดินพลางทางชวนชม สาลิซุ่มชอุ่มสี ฯ (เห่)
๏ แสนงามยามวสันต์ อันเป็นยามน่ายินดี (ช้าไช้)
นกร้องก้องพงพี คู่รักรื่นชื่นวสันต์ ฯ (เห่)
๏ เดินพลางห่างต้นข้าว หนุ่มกับสาวซึ่งรักกัน (ช้าไช้)
อิงแอบแนบทรวงสรร พะสนุกเป็นสุขี ฯ (เห่)
๏ แสนงามยามวสันต์ อันเป็นยามน่ายินดี (ช้าไช้)
นกร้องก้องพงพี คู่รักรื่นชื่นวสันต์ ฯ (เห่)
๏ อันคำลำนำเริ่ม ประเดิมความณยามนั้น (ช้าไช้)
กล่าวเทียบเปรียบชีวัน คล้ายบุบผาสง่าสี ฯ (เห่)
๏ แสนงามยามวสันต์ เป็นยามอันน่ายินดี (ช้าไช้)
นกร้องก้องพงพี คู่รักรื่นชื่นวสันต์ ฯ (เห่)

๏ ฉนั้นอย่าประมาท　　ฉวยโอกาศยั่งยุยัน　　(ฮ้าไฮ้)
ความรักสมัคนั้น　　ก็จำเพาะเหมาะยามนี้ ฯ (เห่)
๏ แสนงามยามวสันต์　　เปนยามอันน่ายินดี　　(ฮ้าไฮ้)
นกร้องก้องพงพี　　คู่รักรื่นชื่นวสันต์ ฯ　　(เห่)

ตัช.　　จริง ๆ นะ, คุณหนุ่ม ๆ, ถึงแม้ไม่ใคร่มีแก่นสาร อะไรนักในเห่นั้นก็จริง, แต่สำเนียงร้องไม่เปนศัพท์เลย.

มหาด. ที่ ๓　　ท่านผิดไปละกระมังนาย: เราได้ร้องถูกจังหวะ, ไว้จังหวะดีนักเทียว.

ตัช.　　อ๋อ, จริงเช่นนั้น; แต่ดิฉันเห็นว่าเปลืองจังหวะเปล่าที่ต้องฟังเห่อย่างเหลวเช่นนั้น. จำเริญเถิด; และขอให้พระเจ้าช่วยคัดเสียงนายให้ดีขึ้นด้วยเถิด! มาเถิด, ออเด๋ร์.

(ต่างคนเข้าโรง.)

ตอนที่ ๔

ในดง.

เจ้าผู้ถูกเนรเทศ, อาเมียงส์, ยาคส์, ออร์ลันโด, ออลิเวอร์, และเซเลีย, ออก.

เจ้า.　　ออร์ลันโด, เจ้าเชื่อหรือไฉน
ว่าหนุ่มนั้นทำได้ดังปากว่า ?

ออร์.　　บางทีเชื่อ, บางทีก็สงกา;
เหมือนผู้กลัวปราถนา, และพรั่นใจ.

รอสะลินด์, สิลเวียส, และพีบี ออก.

รอส. สกดใจ, ข้าไซรข้อสัญญา:
ถ้าแม้ข้าพารอสะลินด์ไซร้
มาได้จริงละ, พระองค์จะปลงใจ
ยกให้ออร์ลันโดหรือทรงธรรม์ ?

เจ้า. ยกให้แน่, แม้ข้ามีสมบัติ
สารพัดให้ด้วยทุกสิ่งสรรพ์.

รอส. และเธอก็ปรองดองจะครองกัน
แม้ข้านำนางนั้นมาทัน ?

ออร์. เป็นแน่แท้, ถึงแม้ข้าครองแดน
ทุกเขตแคว้นในธรณีศรี.

รอส. หล่อนว่าจะทำอาวาห์กับข้านี้
แม้ข้ามีปราถนา, หรือว่าไร ?

พีบี. เป็นแน่แท้, ถึงแม้เมื่อสมหมาย
เพียงโมงเดียวจะต้องตายก็ตายได้.

รอส. แต่ถ้าแม้หล่อนมิยอมประนอมใจ
จะรับตัวฉันไซร้เป็นสามี,
หล่อนจะยอมร่วมรักสมัคสมาน
กับนายเมษบาลผู้นี้ที่
จงรักหล่อนนักไซร้, ถูกไหมฉนี้ ?

พีย. ถูกต้องแล้วตามที่สัญญากัน.

รอส. จริงหรือไม่เพื่อนไซร้จะยินดี
รับพีย, ถ้าหล่อนสมัครมั่น ?

สิล. ถึงแม้ได้หล่อนครองจะต้องพลัน
ม้วยชีวันฉันก็ขอพนอนาง.

รอส. ข้ารับไว้ว่าจะให้การเหล่านี้
เป่นไปดังมงดหมดทุกอย่าง.
ขอพระองค์ยินคำอย่าอำพราง,
เตรียมยกนางธิดาผู้ยาใจ;
ออร์ลันโด, เตรียมใจไว้รับขวัญ
พระธิดาลาวัณอันศรีใส:
พียอย่าลืมคำที่รำไว้
ว่าหล่อนไซร้จะแต่งกับฉันนี้,
หรือถ้าแม้ไม่ยอมประนอมสมาน
จะแต่งกับเมษบาลผู้นั่น:
สิลเวียส, อย่าลืมคำพร่ำพาที,
แม้พีย์ไม่แต่งกับฉันไซร้
เพื่อนจะแต่งกับหล่อนเป่นแม่นมั่น:
ยังนี้ฉันขอลาผู้เป่นใหญ่,
เพื่อบันดาลเหตุการณ์ให้เป่นไป
ในทางสิ้นสงสัยทุกสิ่งอัน. (รอสะลินด์กับเซเลียเข้าโรง.)

เจ้า. ฉันรู้สึกรำลึกได้ในหนุ่มน้อย
มีที่ถ้อยคล้ายจิตาของตัวฉัน.

ออร์. พระเจ้าข้า, เมื่อคราแรกเห็นนั้น,
ข้าสำคัญว่าเป็นน้องพระจิตา:
แต่หนุ่มนี้กำเนิดเกิดกลางไพร,
ได้ตั้งใจร่ำเรียนเพียรศึกษา
จากลุงผู้เฒ่ากล่าวแก่ตูข้า
ว่าเป็นมายาวีที่กลางไพร.

ตัชส์โตน กับ ออเด์รย์ ออก.

ยาคส์. เอ๊ะ, ดูท่าทางราวกับจะมีน้ำท่วมอีกครั้งหนึ่งแล้ว, และคู่ ๆ เหล่านี้กำลังพากันมาลงเรือ. สัตว์อย่างประหลาดคู่หนึ่งมานี้, ที่ทุกภาษาเรียกว่าข้า.

ตัช. ขอคำนับและอำนวยพรแด่ท่านทั้งหลาย !

ยาคส์. พระเจ้าข้า, ขอได้โปรดทรงพระกรุณาต้อนรับ: นี่เองคือบุรุษเสือลายที่ข้าพระยาทได้เคยพบหลายครั้งในดง: เขาสาบาลว่าเขาเคยเป็นข้าในราชสำนัก.

ตัช. ถ้าผู้ใดสงสัยในข้อนั้น, ขอให้ทดลองดูดีฉันให้ถ่องแท้. ดีฉันเคยเล่นระบำ; ดีฉันได้เคยพูดยอผู้หญิง; ดีฉันได้เคยเล่นอุบายกับมิตร์, และสงบเสี่ยมกับศัตรู; ดีฉันเคยทำ

ช่างตัดเสื้อฉิบหายแล้วสามคน; ดิฉันเคยวิวาทกับเขาแล้วสี่ครั้ง, และจวนได้ต่อสู้ครั้งหนึ่ง. ๏

ยาคส์. แล้วก็เรื่องมันเป็นอย่างไรเล่า ?

ตัช. อ๋อ, ก็ได้พบประจันหน้ากัน, แล้วก็ได้ความว่าที่วิวาทกันนั้นเพราะเหตุที่ ๗.

ยาคส์. เหตุที่ ๗ ฉนั้นฤา ? พระเจ้าข้า, ขอให้โปรดนายคนนี้.

เจ้า. ฉันก็ชอบมันมากอยู่.

ตัช. พระเจ้าโปรดท่านเถิดเจ้าข้า; ดิฉันก็ปรารถนาที่ต่อท่านเช่นนั้น. ดิฉันได้เข้ามาณที่นี้พร้อมด้วยพวกชาวบ้านที่กำลังต้องการจะแต่งงานกัน, เพื่อสาขาล, และเพื่อทวนสาขาล, ตามที่การสมรสอาจเป็นเครื่องผูกมั่นหรือเลือดร้อนทำให้แตกกัน: นี่นางสาวอนาถาเจ้าข้า, เป็นคนที่หน้าตาชั่วเจ้าข้า, แต่เป็นของดิฉันเอง; เป็นความปรารถนาเลวของดิฉันเองเจ้าข้า, ที่เลือกเอาผู้ที่ไม่มีผู้อื่นชอบ: ความสุขริตงดงาม, นะเจ้าข้า, ย่อมอยู่เหมือนคนขี้เหนียวในเรือนอันทราม; เหมือนไข่มุกด์อยู่ในกายหอยอิรมสกะปรก.

เจ้า. ให้ตายสิ, อ้ายนี่มันไวและพูดจังดี.

๏ การต่อสู้กันตัวต่อตัว (duel) เป็นกิจอัน • ซึ่งกุลบุตร์ต้องกระทำเมื่อมีเหตุวิวาทกัน, ถือเป็นวิธีล้างอายของผู้ที่ถูกหมิ่นประมาท.

ตัช. ตามแบบตลกและเจ้าชู้, มีอะไรก็พูดไปครู่เดียวหมด.

ยาคส์. แต่ก็เหตุที่ ๗ นั่นเล่า; แกหาข้อวิวาทได้อย่างไร ในเหตุที่ ๗ ?

ตัช. โดยมุสาวาทเจ็ดคราว:—ทรงตัวขึ้นให้ดี ๆ อีกหน่อย, ออเด์ร์ย์:—เช่นนี้เป็นตัวอย่างของรัย. กระผมไม่ชอบรูปเคราของเสวกผู้หนึ่ง: เขาสั่งมาให้บอกกระผมว่า, ถ้ากระผมว่าเคราของเขาตัดไม่งาม, เขาเองเห็นว่างาม: นี่เรียกว่ายั่วอย่างมรรยาทดี. ถ้ากระผมโต้ไปอีกครั้งหนึ่งว่า "เคราตัดไม่งาม", เขาตอบมาว่าเขาตัดเคราเพื่อความพอใจของเขาเอง: นี่เรียกว่าเถียงอย่างถ่อม. ถ้าอีกครั้งหนึ่งกระผมว่า "เคราตัดไม่งาม", เขาว่าไม่เชื่อวิจารณญาณของกระผม: นี่เรียกว่าตอบอย่างมรรยาทชั่ว. ถ้าอีกครั้งหนึ่งกระผมว่า "เคราตัดไม่งาม", เขาตอบว่ากระผมพูดไม่จริง: นี่เรียกว่าท้วงอย่างหาญ. ถ้าอีกครั้งหนึ่งกระผมว่า "เคราตัดไม่งาม", เขาตอบว่าผมโกหก: นี่เรียกว่าโต้ตอบชวนวิวาท; แล้วก็ต่อไปถึงค่าว่าโกหกโดยอ้อมและค่าว่าโกหกโดยตรง.

ยาคส์. ก็แกได้กล่าวกี่ครั้งเล่าว่าเคราเขาตัดไม่งาม ?

ตัช. ผมไม่กล้าปล่อยไปเกินขั้นโกหกโดยอ้อม, และฝ่ายเขาก็ไม่กล้าด่าผมว่าโกหกโดยตรง; ฉนั้นเราก็เพียงแต่ได้ประกาศกัน, แล้วก็แยกกันไป.

ยาคส์. ขักนี้แกกล่าวเปนลำดับไปทีหรือ, ว่าวิธีด่าว่าโกหกมีกี่อย่าง ?

ตัช. อ๋อ, นาย, เราได้วิวาทกันด้วยหนังสือ, ตามตำหรับที่เดียว; เช่นท่านมีตำราสำหรับสอนมรรยาทฉนั้น: กระผมจะสรุปชั้นแห่งด่าให้ฟัง. หนึ่ง, ย้อนอย่างมรรยาทดี; สอง, เลี่ยงอย่างถ่อม; สาม, ตอบอย่างมรรยาทชั่ว; สี่, ท้วงอย่างหาญ; ห้า, โต้ตอบชวนวิวาท; หก, ว่าโกหกโดยอ้อม; เจ็ด, ว่าโกหกโดยตรง. คำตอบเหล่านี้อาจจะเลี่ยงเสียได้, เว้นแต่การถูกด่าโกหกโดยตรง; และนั่นก็ยังอาจจะหลีกพ้นได้, โดยอาศัยคำ "ถ้าหาก." ผมจำได้ครั้งหนึ่งตุลาการเจ็ดคนไม่สามารถตัดสินข้อวิวาทให้สำเร็จได้, แต่ครั้นเมื่อผู้วิวาทได้พบกันเข้าเอง, คนหนึ่งพะเอินนึกขึ้นได้ถึง "ถ้าหาก", เช่นว่า "ถ้าหากว่าท่านได้กล่าวเช่นนั้น, ฉันก็ได้ตอบเช่นนั้น"; แล้วก็เลยต่างคนต่างจับมือกันและสาบาลเปนพี่น้องกัน. "ถ้าหาก" เป่นผู้บันดาลสันติภาพได้อย่างเดียว; "ถ้าหาก" แหละมีคุณมาก.

ยาคส์. อ้ายคนนี้เก่งหรือไม่, พระเจ้าข้า ? มันดีเท่าใคร ๆ, แต่ก็เปนเพียงตลกเท่านั้น.

ตัช. มันใช้ความบ้าของมันแทนหุ่นลวง และเอาสิ่งนั้นกำบังเพื่อเหน็บแนมแหลม ๆ อยู่

ไฮเม็น, รอสะลินด์, และเซเลีย ออก.

(ดนตรีเล่นเบา ๆ)

ไฮเม็น. ๏ บัดนี้มีสุขในสวรรค์
ยามทุกสิ่งสรรพ์
ในโลกนี้ปรองดองดี.
เจ้าหลวง, จงรับบุตรี:
ไฮเม็นนำศรี
มาจากสวรรค์ชั้นฟ้า,
นำหล่อนมาที่นี่นา,
เพื่อพระบิดา
จักได้ยกหล่อนประทาน
หัตถ์แห่งโฉมเจ้าเยาวมาลย์
ถึงหัตถ์ชายชาญ
ผู้รักจริงยาใจ ฯ

รอส. (พูดกับเจ้า) ขอถวายตัวข้า, จิตาศรี.
(พูดกับออร์) ขอมอบกายแก่พี่ผู้รักใคร่.

เจ้า. ถ้าแม้ตาไม่เพื่อนเชื่อนแชไป,
เจ้าไซร้คือบุตรีคู่ชีวัน.

ออร์. ถ้าแม้ตาไม่เพื่อนเชื่อนแชไป,
หล่อนไซร้รอสะลินด์ยอดรักฉัน.

พีย. แม้ตาและรูปทรงนั้นตรงกัน,
ฉนั้นรักของฉันต้องจำลา !

รอส. ข้านี้ไซร้ไม่มีวิตุรงค์,
แม้พระองค์มิใช่บิดาข้า:
ข้าไม่ขอเลือกสรรภรรดา
ถ้าแม้ว่าเธอไม่ใช่สามี:
ข้าไม่ยอมแต่งงานกับหญิงใด,
ถ้าเขาไซร้มิใช่มารศรี
ผู้โฉมงามมีนามว่าพีย.
ข้าตั้งใจไว้ฉนี้จงแจ้งใจ.

ไฮเม็น. ๏ หยุด ! หยุด ! อย่ายุ่งเหยิงไป
ตัวเรานี้ไซร้
เป็นผู้ระงับเหตุผล.
บัดนี้มีอยู่แปดคน
จะต้องมาสน
ธิในสมรสพิธี.
ส่วนเธอกับเธออย่าได้มีภัยมายายี:
ส่วนเธอกับเธอนี้หทัยร่วมสเนหา:
ส่วนนางจงรับรักสมัครกับผู้นี้นา,
หาไม่ก็รับนารีเป็นเช่นบดีท้าว:

คู่หลังนี้สมกันเหมือนเหมันต์กับความหนาว,
ควรคู่กันดูราวกับแสวงสร้างและสรรมา.
ขณเมื่อจะขับลำสำแดงคุณแห่งอาวาห์,
ต่างคนของต่างหาโอกาศถามข้อความถวิล;
เพื่อหย่อนผ่อนพะวงและสงสัยในสิ่งสิ้น,
รู้เหตุประจวบจินตนาทรายทุกสิ่งดี ฯ

ลำ

๏ สมรสคือมงกุฎของยูโน ✤
เปนขวัญโอ่เคหาเฉลิมศรี:
ไฮเม็นให้บุรุษและสัตรี
มีทั่วทุกขุรินครา;
ฉนั้นของสรรเสริญการสมรส;
อำนวยเกียรติยศปรากฏฟ้า,
แต่ไฮเม็นผู้เปนเทวดา
บำรุงรักษ์ภาราทุกแห่งไป ฯ

เจ้า. หลานรัก, ลุงยินดีต้อนรับเจ้า !
อิกอิตานงเยาว์, พ่อรักใคร่.

พีย. (พูดกับสิล.) ฉันไม่คืนคำ, ยอมประนอมใจ;
รักฉันไซร้, ฉันก็ยอมพร้อมใจรัก.

✤ ยูโนเปนเทวีมเหษีของยูปีเตอร์เทวราชในศาสนาโรมโบราณ. ถ้าเปรียบยูปีเตอร์กับพระอิศวร, ยูโนก็เปรียบกับพระอุมา.

ยาคส์ เดอะ บัวส์ ออก.

ยาคส์เดอะบัวส์. ข้าขอเผ้าทูลกิหา: ตูข้านี้
บุตร์ที่สองเซอร์โรลันด์ผู้มีศักดิ์,
ผู้นำข่าวเหล่านี้ด้วยจงรักษ์
มาสู่ราชสำนักสวัสดิ์.
ด้วยเข้าหลวงเฟรเดริคได้ทราบ
ว่าบุรุษสุภาพมากมวลมิ
ชวนกันเข้าสู่ป่าพนาลิ,
พระจึงเกณฑ์โยธิฤทธิกรร;
และกริ้วทาสู่ดงทรงนำมา
จับเชยชู่ปลงพระชีวาสัญ:
แต่ครั้นถึงชายป่าพนารัญ,
พระประสบนักธรรม์ยำเพ็ญพรต,
ได้ปุจฉาวิสัชนาราชาไชร้
กลับพระทัยละประทุษอันสาหส
อิกละโลก; เวนอิศริยะยศ
ถวายหมดแด่องค์พระพี่ยา,
อิกทั้งป่วงสมบัติพัสถาน
คืนประทานแด่ชุนนางต่าง ๆ หน้า
ที่ได้ถูกเธอเนรเทศมา.

ข้อความนี้สัจจาทุกสิ่งอัน,
ถ้าไม่จริงยอมตาย.

เจ้า. ชายหนุ่มน้อย,
ข้าฟังถ้อยปริศนาเปรมเกษมสันต์.
เจ้านำข่าวมาดีเป็นศรีครัน
สำหรับวันอาวาห์ของพี่น้อง:
ส่วนพี่ชายได้คืนสมบัติเดิม,
และน้องชายได้เพิ่มแผ่นดินผอง,
อันใหญ่หลวง, ปวงเขตอันเรืองรอง
โดยทำนองทายาทสุชาตดี.
แต่เราควรชวนกันทำกรรมสำเร็จ
เสร็จที่ในแดนดงพงไพรนี่,
เพราะกิจนั้นได้ประเดิมเริ่มด้วยดี
ในดงนี้ควรทำสำเร็จไป:
ต่อแต่นี้ท่านที่ได้เคยยาก
ทนลำยากกับเราที่ไส้ร้,
ทั้งกลางคืนกลางวันย่อมรันใจ,
ยามเราได้คืนไอศวรรยา,
จะได้ส่วนสุขเสริมเพิ่มประมวล
ตามที่ควรความชอบตอบทั่วหน้า.

บัดนี้จงลืมโชคที่คืนมา,
และรื่นเริงตามประสาของชาวไพร.
ดนตรีเริ่ม ! และปวงคู่ข่าวสาว,
จงร้องฉาว, จับระบำสำราญใหญ่.

ยาคส์. นาย, ฉันขอท่านงดสักกใจ.
ถ้าฉันไซร้พึงคำถูกทำนอง,
นายกล่าวว่าราชาเธอถือพรต
และละหมดยศศักดิ์สิ้นทั้งผอง,
ฉนั้นถูกหรือยัง ?

ยาคส์เดอะยัวส์. พึงถูกต้อง.

ยาคส์. ข้าเจ้าปองไปอยู่กับทรงธรรม์:
ผู้กลับจิตเช่นนี้มักมีความ
ควรจะถามควรจะรู้เป็นแม่นมั่น.
(พูดกับเจ้า.) ขอพระองค์ทรงเชตเดชอนันต์;
พระขันติควรได้บำเหน็จไกร.
(พูดกับออร์.) เธอจงรักรื่นรมย์สมภักดิ์:
(พูดกับออลิ.) เธอมีดิน, มีรัก, และศักดิ์ใหญ่:
(พูดกับสิล.) เจ้าจงอยู่คู่ภิรมย์กันสมใจ:
(พูดกับตัช.) ส่วนเจ้าไซร้ไม่ช้าคงลักกัน;

เพราะความรักของเจ้าเหมือนเภตรา
มีอาหารเพียงสองเดือนแหละมั่น.
เชิญทั้งผองเป่นสุขสนุกนันท์:
ดีฉันไม่ชอบระบำต้องจำลา.

เจ้า. จงอยู่ก่อนเถิดยาคส์, อย่าเพ่อไป.

ยาคส์. ข้าไม่ชอบริ่นเริงอย่างเชิงบ้า:
พระองค์มีสิ่งใดใฝ่ยัญชา
ข้าจะอยู่คูหาพึ่งพาที. [เข้าโรง.]

เจ้า. เล่นต่อไป, เล่นไป, ให้ใจสร้าน:
พิธีการเราจะเริ่มเฉลิมศร
โดยเชื่อว่าจะเกษมเปรมปรีดิ์,
เสริมสุขีภัยโยงยืนยาว. [ระบำ.]

คำส่ง

รอส. ที่จริงไม่ใช่ธรรมเนียมที่ให้นางกล่าวคำส่ง; แต่ก็คงไม่น่าติมากกว่าที่จะให้นายโรงกล่าวคำส่ง. ถ้าข้อที่ว่าเมรัยดีไม่ต้องมีซ่อใบไม้ * นั้นเป่นความจริงไซร้, ก็ย่อมจะเป่นความจริงอยู่เหมือนกันที่ยทลครดีไม่ต้องมีคำส่ง: แต่สำหรับเมรัยดีเซาก็ใช้ซ่อไม้ดี, และเรื่องลครดีก็อาจจะดีขึ้นอีกได้ โดยมีคำส่งดี. ฉนั้นดีฉันเคราะห์ร้ายนักหนา,

* ในสมัยโน้นเขาแขวนซ่อใบไม้ไอวีหรือฮอลลีไว้น่าโรงเหล้า, อย่างร้านสุราในเมืองเราบ้กธงแดงฉนั้น.

ที่ตัวเองก็ไม่เปนผู้ส่งที่ดี, และไม่สามารถที่จะพูดให้ท่านฟัง สำหรับเรื่องลครที่ดีด้วย ! ดิฉันมิได้แต่งตนเหมือนคนขอทาน, ฉนั้นการที่จะขออะไรก็ไม่เปนการเหมาะสำหรับดิฉัน: วิธีของดิฉันจะใช้เตือนท่าน; และดิฉันจะเริ่มพูดกับสัตริก่อน. สัตริทั้งหลาย, ดิฉันขอเตือนท่าน, ด้วยอำนาจความรักที่ท่านมีในตัวผู้ชาย, ให้ชอบเรื่องลครนี้เท่าที่ถูกใจท่าน: และฝ่ายท่านผู้ชาย, ดิฉันขอเตือน, ด้วยอำนาจความรักที่ท่านมีในตัวหญิง,— ฉันสังเกตได้ด้วยการหัวเราะขึก ๆ ของท่านว่าไม่มีท่านผู้ใดชังหญิง,— ว่าในระหว่างท่านกับพวกหญิง ขอให้เรื่องลครนี้ถูกใจท่าน. ถ้าแม้ดิฉันเองเปนผู้หญิง ❁ ดิฉันก็จะขูบท่านทั้งหลายที่มิเคราอันถูกใจดิฉัน, มีผิวพรรณที่ดิฉันชอบใจ, และมิลมหายใจที่ดิฉันไม่รังเกียจ: และดิฉันเชื่อแน่, ว่าท่านทั้งหลายที่มิเคราดี หรือฉวีสง่า หรือลมหายใจดี, เมื่อได้ฟังคำแสดงรับรองเช่นนี้แล้ว, จะอำนวยพรแก่ดิฉัน.

〔ลครเข้าโรงหมด.〕

จบเรื่อง.

❁ ในสมัยของเชกสเปียร์เขาใช้ผู้ชายเล่นเปนตัวนาง. ครั้งแรกที่ได้มีหญิงออกโรงเปนตัวนางในลอนดอนคือใน พ.ศ. ๒๑๗๒, เมื่อคณลครฝรั่งเศสคณ ๑ ได้ไปเล่นที่ตำบลแบล็กไฟรอาร์ส; แต่ก็ยังไม่มีผู้หญิงเปนตัวลครมากมายจนถึงรัชสมัยแห่งพระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๒, เมื่อปรากฏว่าผู้หญิงเปนลครโดยทั่วไป, ราว พ.ศ. ๒๒๐๓.